

Londi-saar.

Kapten Wahne Reid'i roman.

Besti feelde kirjutanud
Joh. Niinas.

Rakweres,
M. Leymann'i trükitõija trükk ja kulu.

Tondi-saar.

Rapten Mayne Reid'i roman.

Õesti keelde kirjutanud

Joh. Niinas.

Hakweres,

M. Levmann'i trükitoja trükk ja kulu.

1809.

Печатня М. Левманъ въ Везенбергъ.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

73057

I.

Amerika wangikojad.

Suba on palju aastaid sest ajast mööda, kui ma esimest korda Missisippi orus reisisin. Minus põhjus, mis mind sellele reisule kihutas, oli janu kimbatuste järele. Ja ma olen kindel, et sellega omale hää ülesande olin valinud.

Keset selle maa suureviisilist ja ülitoredat loodust, keset tema eluga täidetud linnasid ja mitmesuguseid rahwaid kadus harwasti mõni päew ilma iseäraliste juhtumisteta ajamerde, wajus aruharwasti mõni nädal ilma mälestusewääriliste sündmusteta kadumise rüppe.

Braegu, kus ma omale minewikku meelde tuletan, ärkawad selle aja sündmused, mis iseäralise tähtsusega minu pääle mõjujivad, elawalt mu mälestusesse ja ehitawad endid niisuguse romantiliku wärwiga, mis mälestusele just meeldiw on.

Baljud neist näitawad lugejale küll kahtlased olewat, iseäranis sellele, kes Missisippi oru selleaegse elanikkude pruufidega ja iseloomuga tuttau ei ole. Siis ei olnud weel jäälised linnad perekonnast wäljaheidetud inimestele mitte warjupaigaks keelatud olemast, inimestele, kes pääle werise kättemaksmise õigust

mingit muud seadust ei tundnud, kes pääle omawoli-
list kohut mingit teist kohut ei tundnud.

Kõige teiste Mississippi oru uurijate harilikku wiisi
wastu hakkasin ma oma reisu ei mitte Põhja, waid
Lõuna poolt, see on, sellesama nimelise jõe suust pääle.
Esimine linn, kus ma peatama jäin, oli New-Orlean.

Ma sõitsin hilja kewadel sinna. Mõni aeg pääle
seda paistiwad jõeäärsete majade ustel punased ris-
tid. See oli tähendus, et murdja, külgehakkaw maru-
haigus, mis siin igal suwel halastamatast möllab,
juba alanud on.

Ma arwasin hääks selle imestamisewäärt linnaga
see kord Jumalaga jätta ning wõtsin nõuiks sinna
siis tagasi tulla, kui esimesed külmad maruhaiguse
minema on fihutanud.

Ma rändasin edasi Põhja poole ja peatasin kord
siin, kord jäl, nii kuidas ma selleks soowi ja tahtmist
tundsin olewat. Nii sõitsin ma Tennessee riigi päälinna.

See reisirimine wältas kaua ning lehed puudes
hakkasiwad juba kolletama. Sügise jõudis nähtawalt
ligemale.

Tennessee-riigi päälinnas ei peatanud ma kaua. Ma
wõtsin nõuiks jälle Lõuna poole reisida, aga mitte
enam aurulaewaga, waid ratsa-hobusega.

Ma pidasin selle edasijaamise wiisi sellepärast
paremaks, et selle maakohtaga, kust läbi sõidan, kerge-
mini tuttawaks saada.

Kui ma omale mee lejärele hobuse olin muretsenud
ja sadula taha wäikese reisipauna finnitatud, algasin
ma teed.

Mul seisis piff teereis ees, nii piff, et kui ma
ütelnud oleksin, kui kaugel mu eesmärk seisab, mulle
mist asja suurendamist süüiks oleks antud ehk mind
wähemasti hooplejaks oleks peetud.

Ja see sündisgi juba tee alguses minuga.

Ma ei jõudnud veel kuigi palju aagisid *) tolmust teed mööda ära sõita, kui üks ratjanik ennast minuga ühendas ja wait-olles minu kõrval edasi sõitis.

Ta istus väga kena hobuse seljas ja võis ker- gesti minust mööda sõita, kuid ta pidas, nagu ma nägin, meelega hobust tagasi.

Ma lasin ühe päälistaudse pilgu ta üle lennata. Temal oli walgest löuendist walmistatud ülifond sel- jas, laia äärtega Panama kübar pääs ja väga ilusad lakeeritud nahast saapad jalas. Ta näis um- bes kahetümne aasta wanune olemat ja ma pidasin teda mõneks istandniku pojaks.

Meie sõitsime wait-olles kaunis juure majadekogu ligi, mis paremat tätt tee ääres seisis. Sääl tegi tundmata wõõras esmalt wait-olemisele lõpu.

„Need on wangikojad,“ ütles ta, kui ta nägi, et ma ühfilmi nende majade pääle waatasin. „Teie olete muidugi säälnud?“

See küsimine oli minu arust nii weider, et ma tahtmatalt waljusti naerma puhkesin. Siisgi sain ma aru, et see küsimus ainult oslamatalt ta suust wälja pääsis, kuna ta tõepoolest mulle vähematgi haiget teha ei soowinud. Dmalt poolt arusaades, mis mõtet ta küsimusele võib anda, hakkas ta ise ka naerma.

„Ma olen süüdlane!“ ütles ta. „Aga Teie saite muidugi aru minu küsimisest? Teie olete wist wälja- maalane ja ma arwasin, et Teil meelejärele jaab olema end Amerika wangikodadega tutvustada.“

„Tänan Teid,“ wastasin mina. Ma olen tõesti wäljamaalane, päälegi reisija. Ma olesin Teile väga tänulik, kui Teie mulle neist wangikodadest midagi jutustaksite.“

*) Nag (laegue, lioue) on Inglise ja Prantsuse tee mõdt; üks aag on kolm penifoormat.

"Suure rõõmuga! Aga kas ei soovi Teie neid ka vaatama minna? See oleks väga tähtjas. Ma olen wangikodade ülemaga tuttaw. Mis üfji Murreli nägemine juba ära ei maksja!"

"Kes see Murrel on?"

"Dulebgi wälja, et Teie siitmaalane ei ole. Siin teab igauks Murrelist rääkida. See on kuulus rööwel ja eluwõtja. Teede ja jõgede pääl oldi tema kallale tungimise pärast suures kartuses. Tema hinge pääl on hulk kiritöösid ja tapmisi. Kolm wõi neli mõrtsuka-tööd on täitsa awalikuks tulnud ja teda mõisteti kõigest kümneks aastaks wangi. Tänamu jäi talle meel neli aastat ära istuda. Kas soovite ta pääle ühte pilku heita?"

"Hää meelega!" wastasin mina.

Meie pöörasime teelt kõrwale ja sõitsime wangi-kodade juurde. Wangikodade ülewaataja wõttis meid lahkesti wastu ja näitas meile kõik ruumid. Need näiiswad ennemini mõne suure wabriku töötoad, kui wangikambriid olewat. Siin nähti peaaegu igast ametist ametimehi töötamas. Siin oli näituseks seppasid, lukuseppasid, kingseppasid, kübarseppasid ja sajapagarisi. Ja kõik näiiswad oma tööd hästi hoolfasti tegewat. Seppade hulgast näidati mulle mõrtsukat Murrelit.

Sellest hoolimata, et paks tahmakord ta nägu kattis, nägin ma siiski, et ta olemine tema hirmsatele töödele midagi wastu ei rääkinud.

Mulle jutustati ka tema elulugu. Sõjotsa olnud ta sepp; pärast heitnud ta selle ameti ära, et palju kasulikumat tegewust — rööwlitööd — algada. Tema tegewuse põld oli Mississippi jõgi ja selle kõrwalharud.

Saagiks saiwad temale parkad, laewad, luubid ja lodjad, mis koormate ehk reisijatega jõe mööda New-Orleani poole purjetasiwad. Koormad kraapis

ta harilikult maha ja reisijatelt riisus ta nende raha ja väärtasjad ära.

Kinnivõtta Murrelit oli väga täbar, aga teda torni pista — veel täbaram. Tema toimetusest osavõtjaid oli tosinate kaupa. Nende seas oli ka suurkauplejaid, istandnikka, rahukohtunikka ja waimulikka mehi. Sellest siis ka selgus, miks ta ainult kümneks aastaks wangi oli mõistetud, kuna ta kümme korda rängema trahwi eest röövimise ja mõrtsuka töösid korda oli saanud.

Salgi ei jõua ma seda põlastust ära unustada, millega ma selle rööwli pääle waatajin. Kuid ma ei olnud kaua wangikodades ning tundsin enese jälle kerge olemat, kui hobuse selga istujin.

Nende wangikodade waatamas käimiseega sain ma omale palju teadusi juurde, mis mulle need pahad tundmused, mis kuulsat kelmi nähes mu hingesse asusiwad, ära tajušiwad.

Ma sain teada, et ülekohus liig mõjuwaks abirohuks võib olla iseenele wastu. Waew, mille alla ennast iga üleannetu wiimati heitma peab, võib üleannetuse idud sootumaks ära häwitada.

Seda töetera ei saanud ma kohe pärast wangikodadest wäljatulekut teada. Ma olin siis weel väga noor ja mureta.

Ma sain sest palju hiljem aru.

II.

Saške kutsse.

„Ruhu Teie siis müüd sõidate?“ küsis minu kaasreisija, kui meie juure tee pääle wälja olime sõitnud.

„New-Orleanisje.“

„Kuidas?“

„New-Orleanisje.“

„Ratja?“

„Jah, ratja.“

„Aga siit on sinna ometigi umbes wiisjada filomeetrit maad. Oleks Teie aurulaewaga sõitnud — ka siis oleks selleks terve nädal ära kulunud.“

„Ma tean seda.“

„Teil on siis omad põhjused, et nõnda reisite? Teie olete wist kaupmees?“

Mu kaasreisija waatas mu reisipauna, aga nähtawalt ei jäänud ta selle waatega rahule.

Jah, mu reisipaun ei olnud tõesti reisija kaupmehe reisipauna sarnane.

„Ei,“ ütlesin mina, „kahjuks ei wõi ma mitte ütelda, et põhjus, mis mind sarnasel wiisil reisima sunnib, nõnda tähtjas oleks...“

„Ma tean“, kõneles tundmata wõõras, „et paljud ratja kuni Memdlesjeni reisirwad, kui Kumberlendi wesi madal on ja lootusikat saada pole; aga ratja New-Orleanisje... Ma tunnistan, et ma oma kõrwu ei usu. Teie teete wististi nalja?...“

„Ei sugugi!“

„Hm!“

„Seda ma mõtlesin; aga kinnitan Teile, et ma mitte mõni nõrgameelne ei ole, kuidas Teie, wõib olla, ehk arvate.“

„Ei, ei; nõnda ei arwa ma sugugi. Aga andke mulle andeks, kui ma wiisakuseta ja päälekäija olen. Ma küsijin jellepärast, et see mulle kahtlane näis olewat. Aga mis tarwis siis nii pikka ja rasket teekonda ette wõtta, kui selleks tähtsaid põhjuseid ei ole?“

„Teil on sula õigus. Ja ma tunnistan Teile otsekohestelt oma põhjused üles. Waadake, ma sõitsin New-Orleanist aurulaewaga Naschewillesse. Ja lõik, mis ma selle reisi pääl ära nägin ja tundma sain, oleksin ma kusgil wõrastemajas lufu taga istudes niisama hästi äranäha ja tundasaada wõinud.“

Mina tahan aga Teie sisemist ilusat maad tundma saada ja et seda võimalikult teha, reisin ratsa. Nuru-laewaga sõites poleks see mul mitte kordaläänud."

"Soo, nüüd saan ma aru ja leian, et Teil õigus on. Siis on meie maa Teile alles tundmata?"

"Täiesti tundmata," lausufin mina.

"Aga kui Teie ainult jelletarwis reisite, et oma uudishimu waigistada, siis ei pea Teie mitte väga ruttama. Ma näitafin Teile juba Tennessee-riigi wangikodasid; loodan et Teie mulle saate lubama, Teile mõnda vähemtähtsamat — üht puuwilla istandust näidata. Aga Teie ehk olete neid juba näinud?"

"Ei ole."

"Wäga häa; ma loodan, et see Teie tähelepanemist jaab äratama."

"Tänan Teid," ütlesin mina, "seda rohkem, et ma juba ammu neid näha olen igatsenud."

Ja minu kaasreisija lahkus wõitis ifka rohkem ja rohkem minu usaldust.

"Kui Teie minuga kokku lepite," rääkis ta edasi, "siis saan ma väga õnnelik olema Teile oma wõi, õigem, oma isa istandust näidata. See ei ole küll väga suur. Siin ei ole ülepea nii suuri istandusi, kui Lõuna pool, näitufeks Alabamis wõi Mississippis. See maakohd seisab just selle maakaare piiri pääl, kus puuwilla harimine võimalik on ja kus see kasw siisgi weel külma läbi palju kannatab. Kuid ta aitab siisgi Teile selget kujutust selle maa pääriffusest luua. Ja ma tahan Teile suure rõõmuga kõik näidata ja seletada, mis iganes Teie tähelepanemist oma pääle jaab pöörma."

Ma wõtfin selle lahke kutse lahklemata wastu, seda enam, et puuwilla istandus, mida ma waatamiseks otjida ihaldafin, ifeenesest mulle nüüd kätte juhtus.

Lõunapool waatafin ma suhkru ja tubaka istandused juba täielikult läbi, aga neist ei saanud ma

puuwilla kasvatamisest ja harimisest vähematgi pilti, kuna puuwill lõunapoolseis riikides ometigi pää kaubaasi on.

Ma ruttasin weel kord oma kaasreisijat tema lahuse eest tänama, seda enam, et ma temale päris tundmata olin. Ta naeratas mõistatuslikult minu sõnade pääle ja ütles:

„Ma tegin wiist halvasti, et kobe Teile ei ütelnud, et Teile mulle mitte tundmata ei ole, ehk ma Teid küll ainult kuulu järele olen tundma õppinud.“

„Kuulu järele? — Mis Teile siis minust kuulda olete võinud?“

„Bähemasti näitab mulle, et ma Teid tunnen... Kui ma ei ehki — Teile sõitsite umbes kuu aja eest aurulaewa „Sultani“ pääl Mississippit mööda ülespoole.“

„Dige küll!“

„Ja kas Teile ei pannud enda kaasreisijate seas üht noort tütarlast, nimega miss Wudley, tähele?...“

Ma ei võinud miss Wudleyd juba sellepärast unustada, et teda korra näinud olin; teda ei võinudgi unustada. Mul oli võimalik teda üsna jägedasti näha, sest ma sõitsin temaga ühe aurulaewa pääl umbes 1200 wersta ära. Tema astus ühes sadamas, mis Winsburgist alamal Mississippit jõe ääres seisab, laewa pääle. Tema wend saatis teda selle sadamani; säält sõitis ta üfsinda Naschewillesse, Kumberlendi juus, nagu minagi, teise laewa pääle astudes. Aga ehk ta küll üfsinda sõitis, ei wõi siisgi ütelda, et ta päris üfsinda oli. Nii kui „Sultani“, nõnda ka wäitse aurulaewa pääl, kuhu meie pärast astujime, oli ta igauhe waate eesmärgiks. Kõigewähemalt näitas sõit tojina reisijatele liig lühikene olewat ja — tunnistatult otsekohefelt — ka mina olin üks nende seast.

Mulle sai see auu osaks, et „Sultani“ kapten, kes minu suguwend oli, mind kema missile etteseadis. Aga tema oli oma auustajatest nii ümberpiiratud,

et mul väga harmasti korda läks ennast temaga lähemalt tutvustada.

Kui ta Raschewille all wälja astus, jätjin ma teda Jumalaga, sest ma ei lootnud temaga enam kokku saada. Ta elas Raschewillest umbes kuuskümmend kilomeetrit eemal, aga, iseenesestgi mõista, ei kutsunud ta mind oma wanemate juurde.

Pääle neid seletusi ei saa lugeja wiist imekspanema, et ma oma auustatud seltsilise juust miss Budley nime kuuldes jadulas nõksatafin ja uue, kaswama imestusega tundmata wõõra otsa waatafin.

„Jah, jah,“ ütlesin mina, „ma sõitsin miss Budleyga ühe aurulaewa pääl.“

„Seda ma arwasin,“ ütles tundmata wõõras. „Ma olin kindel, et Teid tunnen. Esiteks nägin ma Teid pääliskaudselt Raschewilles, teiseks kuulsin Teiest väga ustawalt rääkiwat. Wiimaks Teie ükji olete nii waimurikas, jarnast reisi wälja arwama. Juhtumine tahtis, et meie ühel ajal wälja sõitma ja teel kokkusaama pidime. Loodan, et Teie mind wabandama saate, kui ma Teie wastu wiisakuseta olen olnud.“

„Päris ümberpöördult; ma olen Teile väga tänuks,“ wastasin mina.

„Siisgi äratas see minu uudishimu väga, et kuidas see olla wõib, et mu seltsiline ilusat „Sultani“ reisiwannat tunneb. Ma arwasin wiimaks, et ta temaga naabruses elab ja temalt minu üle teatust jaanud on.“

Kuid ma ei usaldanud mõtelda, et see tema peigmees oleks. Ta oli selleks liig ilus, et mulle jarnane aimamine armas oleks olla wõinud.

Enne kui ma jõudsin wälja mõtelda, kuidas temalt kohane selle üle küsida oleks, ütles ta ise mulle jeda poolestjaadik üles.

„Ma olen rõõmus, et minu kutse wastu wõtjite ;

minu öde saab niisama Teid nähes ennast rõõmustama."

"Teie olete siis miis Wudley wend?"

"Jah; temal on kaks wenda. Mina olen noorem, aga wanem, Henry, ei ela meie juures; temal on teisel pool Mississippit, Winsburgist alamale minna, istandus. Öde saadab talwed sääl mööda, aga suised kuud elab ta meie juures."

Sala rõõm käis minust läbi, mõteldes, et sui veel möödas ei ole.

Meie sõtisine kõrwuti kerget traawi. Wahete-wahel westsime, nagu wanad tuttawad, mõnusat juttu.

Ilmasgi pole ma ennemalt suuremat tungi tundnud, puuwilla istandust näha saada ja willa kasvatamise ja harimise wiisiga tutwust teha.

III.

Natt Bradlen.

Meie sõit wältas juba mitu tundi ja ma ootasin, et mu selfiline mõnest tee ääres olewast wärawast, mis wigurliste päälkirjadega kaunistatud ja hatsiendatesse, istandustesse ja muudesse elukohtadesse wiisivad, siise pöörab. Kuid ta ei näinud veel teelt ära pööramise pääle mõtlewatgi.

"Kas meil veel palju maad sõita on?" küüsiin ma wõimalikult külma rahuga, et oma kannatamata olekut warjata.

"Dubli teekond weel, vähemasti wersta wiisküm-mend. Kui ilma peatamata edasi sõidame, siis jõuame hilja öösel kohale; et aga öösihest sõidust eemale hoida, tahtsin Teile ettepanna, et Kolumbias bööd peatsime."

"Kas see kaugel on?"

"Sigidal just mitte. — Waadake, selles maajaus ei ole sarnast maad, mis puuwilla kasvatamiseks kõlbline oleks. Siin on väga põhjapoolne ja, nagu ma ütlesin, suretab külm jägedasti noored puud ära. Minu isa istandus on suurest teest kaunis kaugel, ühe väikese jõe ääres, mis Ducki jookseb. Sääal on mulla pind puuwilla istutamiseks väga hää. Üks asi on halb — väga kauge on teda sadamasse saata. Sel aastal tahame kõik korjanduse oma parkaga New-Orleani saata. Jsa leidis, et sel teel saadud kottuhoidmine parka ehituse kulud ära tasub ning hakkas ehitusega juba pääle. Jõgi jookseb keset meie päralt olewat maad läbi ja on küllalt nii sügaw, et tema pääl parkat kuni Duckini wõib saata. Aga jäält kuni T-ni, siis Ohio'ni ja edasi kuni Mississippini ei maksa koorma wedamine enam midagi. See on ometigi kõigepäält täitsa mõistlikult tegemine. Päralt willa kottukogumist ei jää neegritel midagi teha ja nad wõiwad wiie kuue mehega, osawa juhataja komandamisel, koorma ilma suurte kuludeta New-Orleanisse wiia. Murulaewaga on kallis ja üksi sadamasse toimetamine mis juba maksma tuuleb! Kõige lähem sadam meie istandusest on kolmekümmene kilomeetri kaugusel. Weowankri pääle üle nelja paki ei wõi panna, aga meie kogume igal aastal ometigi ligi sadawiiskümmend pakki. Wõite ise arwata, kui päratu suur woor see on. On omal parka, siis wõime pakkoonest mõne meetri kaugusel koorma pääle laduda, ja see sünnib oma frundi pääl."

Kõik need harutused tõmbasiwad minu tähelepanemise nii mõjuwalt oma pääle, et ma teise, hoopis isesuguse põhjuse, mis mind istandusesse meelitas, üsna ära unustasin.

Selwiisil asja ajada oleks päris amerikalik olewat. Terme lõikus, mis selle ümberkaudse maa südamest jaadakse, terme lõikus sellest maast, mida paksub, läbi-

käimata metsjad ümberpiiravad, viidakse turule, mis kogumise paigast enam kui 1200 kilomeetrit kaugel on, — aga ei mitte raudteega, ei aurulaemaga, ei läbi kommisjoni, kes teatava protsendi müügi hinnast maha võtab, — vaid maa omaniku enese nõuu ja jõuu läbi. Kus seda pääle Amerika mujal näed?

Ma jään seda tähtsat politikalit-majandusliht ülesannet kuuldes, mida nii lihtlabaselt seletati, mõtetesse ja unustasin puhuks ajaks oma seltsilise, kes need mõtted mulle pähe tõi, ära. Viimaks äratas ta wali hääl mind mõtetest jälle ülesse. Ta teretas üht mees-terahvast, kes meile vastu sõitis. See näis ka reisija moodi mees olevat. Ta hobune oli higi ja tolmuga üleni kaetud ja sadula külge oli kaks väikest reifimbukest finnitatud. Näo järele võis ratsanikul kaskümmeendiis aastat turja pääl olla. Siisgi avaldasivad tema näojooned ja kõik ta olemine suurt osavust, palju suuremat, kui ta aastatest seda loota võis, mis küll Lõuna-Ohtu pool maades haruldane asi pole.

Tema ülifonna järele võis teda ka mõneks istandnikuks pidada, kuid siisgi läks tema ülifond Wudley omast hoopis lahku. Pääs oli tal ka Panama kübar, aga walge jahi asemel oli tal lai helesinine puuvillane bluusa, eest kinni pandud, seljas. Püksid olivad sedajama karva ja sestjamaast riidest. See oli Loušnjani kreolide ülifond, mida suurem jagu amerikklasti, kes Mississippi alamal pool kallastel asuvad, kannavad.

„Ha, Walter, Teie sõidate Naschewillest?“ küsis ta minu seltsilijelt, kui nad vastamisi sõitsivad.

„Ha, Teie, Matt Bradley!“ hüüdis noormees oma lorda.

Ja tema ütlemisest oli kuulda, et see kolkjuhuhtumine teda imestas.

„Kuidas Teie siia sattusite? Kust Teie tulete?“
See hakkas naerma.

„Ma käisin oma kodumaad vaatamas,“ ütles ta. „Ja ma teen hästi, et siit minema panen. See on meeletus — siia jääda. Vaata, Missisippis — hoopis teine wärf! Sää! on rikas maa, aga mis siin! . . . Ja kas maksab siin puuwillagi harima hakata? Ma olen julge, et minu neegritest igaüks selle ajaga kaks paffi kottukogub, kui Teie ühe kogute.“

„Jah, ma olen kuulnud, et Teie asi hästi minevat; minu wend kirjutas mulle.“

„Tõsi! Aga miks ta siis ise wilja harimist ära ei wiska ja puuwilla kasvatamisega õnne ei katju? Noh, mina poole niisugune mees! Mina otsin seda, mis wõimalikult ruttu mu taskusid täidab. . . Käägitakse, Teil jaada tänawu hää lõikus olema.“

„Jah, ma loodan.“

„Mitu paffi armate saawat?“

„Jsa loodab, et paarsada paffi kogume.“

„Jah, see on pagana hää, kui Teil korda läheb neid terwelt turule saata. Ma kuulsin — Teie tahta neid parkaga wedama hakata.“

„Jah, parkat ehitatakse juba.“

„Kiidan hääks. See on wäga hästi ja asjalikult wälja mõeldud. Kulud pole suured ja Teil pole weohinda ega kinnitamise raha maksta. Ja aurulaewad pole sugugi ustawad. Teine asi on hoopis endiste laiapõhjaliste parkadega. Wähemasti tarwitan mina ifka neid; wiimatigi sain kakskorda niipalju tagasi hoida, mis aurulaewaga wedamine oleks maksuma tulnud. . . Teie sõidate wist Raschewillest?“

„Jah.“

„Kas Teie pole kuulnud, kas ei sõida mõni aurulaew allapoole?“

„Ei ole kuulnud.“

„Oleks hää, kui sõidaks, — mul on waja Missisippisje rutata.“

„Sooh!“

"Kas Kornelie on siin?"

"Jah, ta on meie juures."

"Teda pole ma näinud, sest et meie Teie ijaga juured sõbrad ei ole. . . . Pagana palamus jee. . . ."

Viimane tähendus üteldi nähtawalt selleks otstarbeks, et juttu teisele pöördada, sest, nagu näis, ei meeldinud minu seltsilisele sarnane kõnewiis.

"Palaw jah," vastas tema.

"Bäljakannatamata palamus! Teie sõidate siis nüüd oma istandusesse?"

"Jah, otsekohe."

Bradley küsimise toonist ja sellest, kudas ta minu pääle waatas, oli näha, et ta teist wastust ootas. Selles rutulises ja pääliskaudses pilgus panin ma üht kahtlast, usaldamata ja wastik olekut tähele.

"Sumalaga, Wudley!" ütles ta end kergelt ümberkeerates, et oma rahulolematust warjata.

Ja uuesti minu pääle tulist pilku heites, mida ma niisama tuliselt wastasin, andis Matt Bradley hobusele kannukseid ja kadus warsti Raschewille poole ära.

IV.

Wõrukael.

See kofkupuutumine ei mõjunud minu pääle kaugelegi mitte armsasti. Meile wastutulnud mehe wiis ja kombes oli sarnast ülesääsitawat olekut tunda, mis minus pahameelt sünnitas. Seda tundmust äratafiwad minus ka tema sõnad ja kõik ta olemine. See tärkas üleüldse sest filmapilgust saadik elule, kui ma tema waatega kofkupuutusin.

Ehk meie küll üht sõnagi teineteisele ei ütelnud, aga neis pilludes, mis meie wahetasime, oli midagi, mis wastikolekut tema ja minu wahel awaldas. Nähtawalt tundis ta sedasama, mis minagi.

Ma arvasin umbes, et tema see mees on, seda Lõuna-Ohtu pool maades „bulli“ kutsutakse, see on — tüliotsija, riiukiskuja. Selleks näitajiwad ka tema tegumood, sõnad ja häälemõnu põhjust andwat. Ka tema ülijulge olek ei jõudnud seda alatust ära warjata, mis kõigist ta tegumoeft wälja paistis. Tema ümargustes õlades, küürus pihas ja jämedas kaelas oli midagi, mis näitas, et tal niipalju julgust ja wahwust on, et kurtööbid wõib kordajaata. Polnud tarwis näha pistuli pära, mis ta wõö wahelt wälja ulatas, ega pistodade tuppefid, mis ta kaelas rippusiwad, et nende järele otjustada, et ta iga wäheema põhjuse pärast — ka ilma mingi põhjustagi — walmis on neid surmariistu tarwitama.

See päris ilmaegne tapariistadega ehitamine äratas kõige esmalt minu põlgduft. Ja see ei wiwitanud kaswamisega, kui ma kuulsin, misjugal toonil ta minu kaasreisijaga rääkis, kes temaga palju wiisakamalt ümberkäis, kui ta seda ära teeninud oli.

„On see Teie sõber?“ küsijin mina Wudleylt.

„Ei, sõber just mitte.“

„Wõib olla, ta on Teie ija sõber?“

„Jsa ei wõi teda filma otjaski fallida.“

„Siiski paistab, et ta Teie tuttaw on: ta näitab wäga hästi Teie asjatoimetust tundma.“

Seda üteldes wiibis mu mõte kõige enam mis Wudley pääl. Miks ütles Bradley, et ta teda näinud polnud ja miks minu seltsilisele see ei meeldinud, et ta tema õest juttu tegi?

„Jah,“ ütles noormees, „see on küll wana tuttuwus. Tema teadis hästi meie asjatoimetust, kõigewähemasti wiimase ajani. Ma pean Teile ütleva, et meie seltsis üleskaswanud oleme. Tema istandus oli meie omaga kõrwuti, aga nüüd seisab suurem jagu sellest meie omanduses. Sellepärast ta ütlesgi, et oma kodumaad käinud waatamas.“

„Siis müüd ta ei ole enam Teie naaber?“

„Ei ole; ta müüs kõik ära.“

„Haa!“

„Matt Bradley oli siin üks tuisu-pää, kui mitte hullem veel. Ta töötas vähe, raiskas palju raha, käis kahtlastes kohtades ja veel kahtlamates seltskondades, nagu ta isagi. Ühel kenal päeval pidi ta kõik ära müüma, et oma võlgasid maksta. Et meie maade piirid vastamisi ulataksid, siis ostsime meie juure tüki tema maad ja ka mõned tema orjad omale. Need neegrid jutustavad Mattist imelikkusi lugusid. Kui pool osagi sest tõsi peaks olema, siis peab eemale hoidma ja kartma. Mind imestab iseäranis see, et mu hää Henry tema juures käib ja teda vastu võtab.“

„Kas tõesti?“

„Jah, jah! Tema istandus pole kaugel sellest, mille üle Bradley kõneles. Näitab nii, et ta palju raha kogub, nagu mu wend kirjutas. Temal on umbes sada neegrit ja tema taskud on alati täis. Keegi ei tea, mis teda järje pääle on aidanud. Mulle aga näitab, et ta omale New-Orleani mängumajas abiraha teenib. Wend kirjutab, et ta talwedel sinna sõitwat, jääb puhu aega ära elawat ja siis täie taskudega tagasi tulewat. Viimasel aastal ostmud ta istanduse jaoks ligi viiskümmend neegrit.“

„See võib ehk wale olla.“

„Teie tunnete ju New-Orleani? Kas jääb vähe mängitakse?“

„Jääb mängitakse küll väga palju!“

„See ta on! Siis pole ju sugugi ime, et Bradley omale warandusliht seijuforda mänguga teenib. Kui jääb veel „piqueti“ mängitakse, siis lööb ta teised kõik üle. Juba poisikesena lõi ta isa neegrid selles mängus üle.“

„Tema mängis neegritega?“

"Tema võib kellega tahes mängida, kui sellel aga midagi kaotada on. Ürge imestage selle üle, ehk ta küll mu koolisõber on."

"Ma ei imesta sugugi selle üle. Minu arvates on Teil täiesti õigus teda auu-kaugusel enesest eemal hoida."

"Ja minu arvates ei kõlba's ka Henryl temaga läbikäia."

"Mis neid siis nõnda kokku seob?"

"Oh, palju! Ja see võrukael võib jään wabalt Korneliaga — nagu ta minu öde nimetas — rääkida. Missisippis on küllalt imelikud eluviisid. Nagu Teie teate, on suurem jagu maad jään kasuajajate päralt, kes nende eest sugugi hoolt ei kanna, kellega neil tegemist on, kui need aga maksta jõuavad. Minu wend on tubli pois, aga sõpruse otsimises ettewaatamata, et sõbradega siis nii palju jahti pidada, kui süda lustib. Seesama jahilust meelitabgi teda sinna elama, ehk ta ise seda küll tunnistada ei taha. Meie pool juhtub harwa karu nägema, aga antiloped ja kaljukitsed on kõik teijale asunud. Missisippi kallastel asuvad aga hulgana nii hästi kallituhka elajad kui ka kõikjugu metslinnud."

"Soo!"

"Balun wabandada, ma ehk olen Teid oma jutustamisega ära tüütanud; ka meie hobused näiwad juba wäsinud olewat. Waadake, siin on Spiesjeri wõdrastemaja; kui soowite, siis wõime siin lõunat pidada ja puhata ning õhtu pool, kui palawus wäheneb, wõime jälle Kolumbia poole edasi sõita."

Meie astusime "Ladaieti" wõdrastemaja wärawa ees hobuste seljast maha ja lahke peremehega, major *) Spiesjeriga tutwustades, andsime oma hobused wälja-

*) Tennessee on kõik wõdrastemaja pidajad kõigewähemast majorid.

tulejate neegrite hooleks; siis astusime mõõrastemajasse sisse ning mõtsime laua ääres istet. Meile toodi praetud põrsaliha kartohwlitega. Sellest sai küllalt, et endid finnitada ja õhtueel, kui kosutamalt wälja olime puhunud, algasime uuesti teed.

V.

Istanduses.

Kõikidest mu elujuhtumistest ei mäleta ma ühteainustgi nii häa meelega, kui minu lühikest wiibimist Wudley'de puuwilla istanduses.

Tegewuse hallikate ja abinõuude uurimine on alati mind enese poole tõmbanud, iseäranis neis osades, mis üksnes mitte tähelepanemise väärt ei ole, waid mis ka inimesesoo edasijammumiseks mõju avaldavad. Iseäranis tõmbas nüüd mu tähelepanemist oma pääle selle materjali kaswatamine, mis, kui ta haritud saab, üks meie riiete pääollustest on.

Mulle näidati puuwilla seemneid, mis kergete ebe-metega kaetud olivad; mulle näidati, kuidas neid seemneid maha tippida ning kuidas noori mõsusi umb-rohust puhastada. Ma nägin, kuidas puuwilla taimele ehtalgul lumivalge õie jarnane oli; nägin, kuidas täiskaswanud puul willakobar lõhkeb ja istandniit rõõmuft paisuwal rinnal puuwilla torti waatleb. Ma tutvustasin ennast ka puuwilla kogumiseega, selle pressimise, pakkimise ja wiimatise turule saatmise tööga.

Seda kõik näitas ja jutustas mulle Walter Wudley, aga ka tema nõidum-ilus õde püüdis seks igal pool abiks olla. Kõik need õpetused seijawad ilusasti mu meeles ja ma usun, et ma neid ialgi äraunustama ei saa. Need olivad sedawõrt tähelepanemise väärt, et ma neid häa meelega teist korda weel oleksin kuulunud ja ka järgmise kogumise ajaks sinna jäänud. Aga et

ma juhtumise kombel neile külaliseliks olin sattunud, ei võinud ma ometigi kauemaks sinna jääda. Sellepärast siis, üht nädalid jääl mööda saates, sõitsin ma ära.

Näis, nagu poleks Wudleyde armsas pesas mingit varjatawat haava, üleüldist tervele perekonnale, olemat; kuid siiski tundsin ma, et see haav olemas on. Minus tärkas umbusaldus, ja see umbusaldus tõi mulle tüska.

Minu meelest ei ununud Matt Bradley ära, minu meelest ei ununud see liig otsekoheesus ära, millega ta Wudley asjandusest rääkis; iseäranis ei võinud ma seda olekut, mis ta Korneliest kõneledes omandas, ära unustada.

Selle aja sees, mis ma Wudleyde juures viibisin, ei nimetatud selle isanda nime mitte üks kord jääl ja Walter ei juurendanud asja, kui ta oma isa ja Bradley waenulikuks olekuks kõneles. Wana gentleman *) ise rääkis temast kõige käredate sõnadega ja ei nimetanud teda muu nimega kui „sihuke nurjatu.“ Oli näha, et tal sellest inimesest midagi „tõsist“ südame pääl oli, nii „tõsist,“ et ta seda oma teenrite ja lastelegi ei usaldanud avaldada.

Keegi ei mõtelnud endist naabrit wana herra põlgduje eest kaitsema hakata. Ka Walter avaldas sagedasti oma meelehaigust. Ainult mis Wudley pidas waitolemist.

Siiski juhtusin ma korda kaks tähele panema, et selle waitolemise all nagu raske mõitlus wõi tungim soow jutule lõppu teha on.

Ma ei teadnud, mis arvata. Oli Bradley ja mis Wudley wahel mingi saladus olemas wõi oli siin mõni armastuse lugu warjul? . . . Igatahes oleks see mõte minule muret sünnitanud, ka siis, kui ma mis Wudleyd wähem oleksin tundnud; aga nüüd, kus

*) Nuumees, kõrgeist seisusest herra.

ma tundsin, et ma temast nõiutud olen, tõi see mõte minule rohkem tuskla.

Tõsi, see oli ainult arvamine; aga üks juhtumine, mis pisut aega enne minu jäält äraõõitu sündis, andis minu arvamisele tähtsuse ja tõstis minu filmade ette ühe kurbliku tähenduse.

Ma käisin jagedasti jõe ääres, kus puuvilla vedamise jaoks parlat ehitati, ja waatasin suure osavõtmisega tööde järele. Parla fere oli esmalt Noa laewa farnane, see on: kasti mooduline; aegamööda sai ta omale päris, kuid siiski veel üsna imeliku fuju. Ehituse tööd juhatas üks walgemees, kes laewa tööd põhjani näis tundma. Teda kutsuti Wiljam Blehn. Temaga oli veel üks walge laewajuhtija Mississippi jõelt. Teised töölised oliwad kõik neegrid. Siin oli puuseppasid, lufuseppasid ja kanapatitajaid. Mõned neist pidiwad, niipea kui ehitus walmis saab, puuvilla koormaga New-Orleanisse purjetama.

Ma panin ikka rohkem ja rohkem ehituse tööd tähele, ehk Wiljam Blehn küll jugugi jelles nõuus ei näinud olewat, mind oma kunsti saladuste teadjaks teha. Mitu korda, kui ma üksinda töö juurde läksin, wõttis ta mind niisuguse kahtlase wiisakusega wastu, et ma sunnitud olin temast lahkuma. Ka tema jeltjimees ei awaldanud suurt elutarkust. Üleüldse pakkus nende meeste eluviis mulle wäga kurwa pilti kohaliste tööliste waimuharimisest; aga pärast sain ma kuulda, et need siinsed mehed pole. Näis, et nad ford siin, ford jäl töötawad, waadates jelle pääle, kuhu neid palgatakse ehk, õigimine, kus nad ise tööd leiawad.

Ühel õhtul läinud Walter kodunt ära. Sel oli temale midagi rääkida ja mõned läksiwad teda otsima.

Küff aega läks mööda, otsijaid ei tulnud veel. Ma arwasin, et Walter jöese läks ehitatawat parlat waatama. Et mul midagi teha polnud, algasin

ma ka teed jõe poole. Jõgi jooksis läbi endise Matt Bradley omanduse, kodusid kahelksakümne meetri kaugusel.

Jõe ääres ei näinud ma sääl aimustgi töölisi. Päike oli ammu juba allaveerenud, ning töölised kõik õhtusöögile läinud.

Kodusid polnud mul midagi teha, seepärast võtsin ma kaugema tee jalge alla. Ma süütasin sigari põlema, kindel olles, et Walter juba kodu läinud. Ma pidin väga pikka aega väsimat. Tee läks läbi puuvilla- puude jalgu. Puude all oli juba täiesti pime. Tähtsaks oli pilves ja seepärast võtsin ma waewalt oma jalge all olewat jalgteed silmitseda. Negamööda hakkasidwad tulusjõestest wõswoori tulekesed jätendama, mis mind ekstatasidwad, sest et nad wahetpidamata endid keerutasidwad ja ühest kohast teise aesisidwad. Ma pidin nii ettevaatlikult, kui wähe võimalik, puust puusse edasi astuma ja iga sammu pääl seisatama, et nõrka sigari walguist tarwitades arusaada, kas ma teest ehk ära ei ole ekinud.

VI.

Baruldane kõne.

Ma olin umbes poole teed ära käinud ja jõudsin juba salgast peaaegu wälja, kui natuke maad eemal rääkimist kuulsin. Kuuldawasti ajasidwad kaks meesterahwast isekeskis juttu ja jutt oli — nende häälemõnu järele otsustades — tõsine. Ma jäin seisma ja waatasin pimedusesse. Wulle tulidwad sedasama teed mööda kaks meesterahwast wastu. Warsti pididwad nad minu kohta jaama.

Nemad tulidwad karmesti, sest nagu näis, oli tee neile hästi tutaw. Pimedus oli nii suur, et ma aimult nende warjukoogid wähe hehksamal pilwe joonel tähele võtsin panna; nemad mind ei näinud sugugi.

Ma tahtsin juba hõigata, et kofkupõrkamise eest hoida, kui forraga ühe tuttawa hääle kuulsin. See

oli toore laewa ehitaja Blehni hää. Raaskõneleja mõis muidugi ta abiline Stienger olla.

Mul polnud sugugi lusti nendega kokku puutuda; ma astusin natukene kõrwale ja peitsin end puu taha ära, et nad mind tähele ei paneks. Siis kuulsin ma neid järgmiselt rääkivat:

"Sa ütled, et kõigewähemalt faksjada pakki saab olema?"

"Jah, lõikus on väga hää."

"Seda parem! Aga katju, minu hää Blehn, et kõik parka pääle mahub. Tarmis ju kõik korraga ärawiia."

"Selle poolest mõite julge olla. Ma teen parka ennemini ifka suure- kui wäiksepäralise."

"See on väga hää! Kui kõik hästi läheb, siis on see kõige päälmine tüff meie tegudest. . . Kas Sa ei tunne siin tubaka haisu olemat? . . ."

"Jah tunnen."

"Keegi peab siin wähe aja eest suitsetanud olema. See on sigari hais. Wist on see äraneetud wäljmaalane mõi Walter Budley siit wähe aja eest läbi läinud."

Boole minuti wältusel polnud kummagi häält kuulda. Nad jäiwad seisma ja kuulatafid.

Wähem kui ial enne, soowisin ma nüüd Blehni ja tema seltsilijega kokkusaada. See ei olnud mitte Stienger. Ma oleksin teda küll tema häälest äratundnud, kuid see polnud tema. Ma olin seda häält ku- sagil kuulnud, aga ei tundnud seda mitte.

Ma seisin nagu post liikumata paigal, sigarit suust ära wõttes ja põlewat otja peopesa wastu pöördes. Ma lootsin midagi tähtsat kuulda saada, sest nende kõnes, nagu ma kuulsin, oli midagi saladusrikast.

Kes mõis aga mister *) Budley parka ehitusest ja puuwilla õnnestusest sel kombel rääkida?

*) Herr.

Kas see mitte walitseja ei olnud?

Temaga olin ma forda faks küll kõneleunud, aga ei mäletanud tema häält nii hästi, et teda äratunda oleks wõinud. Ma olin sunnitud aimamistega rahule jääma, sest kõnelejad läksiwad kaugemale ja rääkisiwad nii tasafesti, et ma üht sõnagi enam kuulda ei wõinud.

Warsti oliwad nad minust kaugel ära.

Miipea kui ma arwajin teadwat, et nad minu sammujid enam ei kuule, läksin ma, selle juhtumise üle järele mõteldes, tema wäheste tähtjuse pääle waatamata, edasi. Tundmata meesterahwa hääl kõlas üsna tuttawalt minu kõrwas, kuid kudagi wiisi ei wõinud ma ütelda, et see walitseja oli. Kõju jõudes jäin ma oma mitte-arwamisele kindlaks: walitseja seisis ukseläwel ja ei wõinud muidugi minust mööda jõuda.

Walter oli ka kodus ja ma andsin temale oma kuulnud jutu riismed teada.

„See wõis keegi meie naabritest olla, kes meie asjadest rääkida armastawad,“ ütles ta mureta naeratuslega. „Siiski ei arwa ma teadwat, kes neist meie wastu nii ojawõtklik on. Aga — “ ütles ta weidi mõteldes — „ma aiman, kes ta on. Meie lubasime parfa ehitajale, kui ta willakoorma ka õnnelikult New-Orleanisje wiib, müügi hinnast ühe protsendi anda. See wõib siis wististi Wiljam Blehni sõber olla, kes talle tema kaasutooja kauba tõttu õnne soowib.“

„Wõib olla,“ ütlesin ma, aga jäin siiski wähe seda uskuma.

„Kas teate,“ ütles Walter juttu teisjale pöördes, „ma käisin täna pääle lõunat ühe naabri juures; kujutage endale, kellega ma säääl kokku trehwasin.“

„Kuidas wõin ma seda kujutada, kui ma siin kedagit ei tunne?“

„Teie olete teda näinud ja temast ka midagi kuulnud.“

„Kes see on siis?“

„Matt Bradley.“

„Matt Bradley? Tema siin? Ta rääkis ju, et ta koju sõidab.“

„Rääkis küll, aga ega see teda sellepärast siin keela olemast.“

„Mis ta siin teeb?“ küüsin ma weidi rahutult.

„Kes teab! Ta oli nähtawalt pahane, et minuga kokkupuutus. Wististi sai ta aru, et tema siin olemine mulle imelik näitas olemat, kuna ta ise ütles, et ta Mississippi kallastele sõidab. Ta tõendab, et ta Raschewilles aurulaewa pole leidnud. Ma tean aga selgesti, et see lori on. Ma kuulsin, säält olla hilja aja eest aurulaew ärasõitnud, mis just tema säält olemise ajal oli, kui ta ülepea sinna sõitis. Oleks ta tahtnud, siis oleks ta sellega ärasõita wõinud. See on kardetaw elukas, see Matt Bradley! Keegi ei tea, mis ta siin teeb, ehk mis tarwis jüa sõitnud. Ta räägib, et siin kusgil neegrikaupleja olla ning ta tahta selle käest odawa hinnaga orjased osta. Pärast seda sõitwat ta ratja Medlesji ja säält aurulaewaga edasi. Ma ei tea, kas see küll tõsi on. Tal peab aga palju raha kaasas olema, sest ta rääkis kahtekümmend orja osta.“

Kuna ma seda pikka seletust kuulasin, kujunes mulle midagi mõttesse. Ma arwajin nüüd teadwat, kes Blehniga rääkis ja tundsin ka tema hääle ära. See oli seesama hää, kes mind nii pahandawalt trehwas, kui ta üliarmsa mis Wudley nime nimetas.

Ma awaldasin Walterile filmapilk oma kahtluse.

„See wõib wõimalik olla,“ ütles tema. „Siiski et tea mina, kas ta Wiljam Blehn'iga tuttaw on, ja ei mõista arusaada, mis tegemist tal meie puu-

willasje ja sellesse on, kas Blehn üks või kaks reisi New-Orleanisje teeb."

Ma ei teadnud sellest ka rohkem ja see nimelt tundis mind salakuusu edasi ajama.

Haruldane asi! Ei naabrukses ega istanduses teadnud pääle Walter Budley keegi Bradley uuest siia ilmumisest.

Selle kolme päewa sees, mis ma teatavast juhtumisest kuni oma ärasõiduni jääl weel mööda saatsin, tegin ma jala uurimisi ja sain aru, et keegi Matt Bradley siin olemisest ei teadnud.

Tema esimene külatäit siia jünnitas palju kára, nagu see üleüldse jünnitada võib, kui inimene, kes waeje kirikurotina ära kaob ja põhjatu rikkalt jälle tagasi ilmub. Mis ta teijesse külatäigusse puutub, siis oli see selleks otstarbeks tehtud, mida isegi awalda armast pole.

Usja jisu oli loogikaline. Sagedasti tuli see mulle meelde ja teadmata — miks? — tegi ta mind wäga rahutuks.

VII.

Siireline ja hi armastaja.

Selle pääle waatamata, et mul kahju oma perewanematest lahkuda oli, pidin ma siisgi seda wiimati ettewõtma.

Ma olin liig tugewasti Walteri ja iseäranis tema nõiduslike õe poole hoidma hakanud, ning wõtsin nendelt juure rõõmuga selle ettepaneku wastu, mis mulle võimalikuks tegi, nendega õige pea jälle kokku saada.

Nemad paniwad mulle ette, et ma Missiippil reisides nende wenna Henry juurde läheljin. See olla minule kaunis käepärast sijsje pöördä. Temaga wõida

ma igasugu elajate pääle jahti pidada. Nemad — miß Kornelie ja Walter — jaada ka talwel sinna tulema, mispärašt ma neid jäääl oodata wõida.

Keegi teine minu asemel oleks selle ettepaneku ehk tagasilükkanud, aga mina ei suutunud seda poolesgi teha. Ma lubasin mister Henry Wudley juurde minna ja — soowitus-kirjad kaasa saades — jätsin oma ülespidajad Jumalaga ning reisisin Lõuna poole.

Ma jõudsin omal ajal Henry istandusesse ja andsin Henryle oma paberid ära. Mind wõeti jäääl lahkesti wastu, nagu seda mu endiste perewanemate jutustamiste järele juba uskuda wõis. Ja ma arwan, et mind ilma nende paberiteta niisama lahkesti oleks wastu wõetud. Mul maksis ainult nimetada, et ma tubli jahimees olen, ja Henry Wudley wõttis mind laialilaotatud kätel wastu. Kirjad tegid ainult niipalju hääd, et ligiõus meie wahel rutemini ja rohkemini kindlamaks sai. Henry wõttis mind nõnda wastu, nagu oleks ma tema õe liht kirja asemel sajatuhande frankilise weksli toonud.

Henry Wudley juures walitses hoopis teine furd, kui wana Wudley perekonnas. Uhkesti ehitatud, peaaegu toredasti mööblitega ilustatud eluforteri asemel leidsin ma üsna lihtsa maja. See näis nagu metselaniku eluforteri jarnane olewat, ilma mingisuguse iluduse nõudmiseta. Ta seisis kõrgete puude warjus, ümberringi weel mets-apfelsini ja sitroni salkatest, palmidest ja igasorti kaswudest, mis ligidal olewaišt metsadest siia istutatud, sissepiiratud. Herrandliku majast tahapoole oliwad orjaneegrite onnid ülesse ehitatud, niisama ka kõögid ja hobustetallid.

Kõige lihtsuse pääle waatamata näitas maja siiski filmawaatele väga pilklik ja armsanaoline olewat. Paistis wälja, et siin elu kõigetarwilisemad abinõuud aset oliwad leidnud.

Koertehoowis elutes terve tosin jahi koeri, kellel mõnel auuwäärilised armid kehās oliwad — nähtawad karu wõi panteri paitamise jäljed. See nähtus töötas mulle sarnast lusti, mille järele peremees, nagu ma kuulnud olin, niisama maias olla, kui minagi, see on — töötas mulle elajate jahtimisist.

Seesama lust oligi Wudleyd omakstest eemale uut elukohta walima meelitanud. Jahi himus leppis ta suure palawusega, mis siin kohas iga aasta liialt kõrwetab; leppis Missisippi soode mädaõhuga; heitis enesest selle seisukorra ära, mis talle wõimalikuks oleks teinud tubaka ja puuwilla istandust asutada. Ta oli rahul kõrswilja ja loomatoiduga, mida ta oma põldudelt ja wäljadel niipalju kogus, et tema pere, hobuste ja koerte ülespidamiseks küllalt sai.

Ma juhtusin sarnaste inimestega juba ennemalt kokku puutama, kes küll põlluharimisega töötawad, aga kolmweerand eluiga jahipidamise ja kalapüügiga mööda saadawad. Põllutöö on neile nagu filmatirjaliseks tööks ehk teiste tööde wahel ajal ajawiiteks ehk jälle wabanduseks, et muud tööd teha pole. Seda seltsi inimesi tulewad Missisippi orgudes sadandete ja põlistes Amerika metsades tuhandete laupa ette.

Waja seest- ja wäljastpidine olek andis tõendust, et peremees ehk jahilusti tagaajaja on. Igalpool paistjivad mitmesugused jahinõuud: sarwed, nahad, haagid, igaseltsi terariistad ja mitmetmoodi püssid ilma.

Wähe aega pääle minu sinna sõitu pühendas peremees mind Lõunamaa terve eluiludusele ja ma sain kõigisuguste jahi pidamiste ja lusti ajamiste wiisidega tuttawaks.

Wähem kui kuu aja sees kogusin ma hulga wõidumälestusi igasugu elaja seltsideist, mis Missisippi orus küti püssikuuli ette iganes satuda wõiwad. Nende hulgas oli mul musta karu, punase puma,

kirju ilwese ehk metsakassi, musta ja walge huntide, fuguari, merejänese ja palju teiste elajate nahku. Minu hoiukogus olivad ka Virginia kaljukitse sarwed ja alligatoride ning Lõuna-Dhtupoolse jõgede faimannide nahad näha.

Ka linnud mängisiwad oma osa selles hoiukogus. Rõige esimese paiga wõttis tore isakalkun, raskuti terwelt kolmkümmend naela. Ma surmasin ka juure Amerika kulli, punase ibissi ja hulga teisi haruldasi ja ilusaid lindusid, mis ainult Missisippi kallastel elutseswad.

Uga kõige haruldasemat ja kallimat lindu, walgepääga kottkast, ei olnud weel minn hoiukogus olemas. Mitu korda juhtusin ma neid lindusid küll nägema, kui nad kättesaamata kõrguses uitasiwad ehk jõekallaste ääri kalu otjides lendasiwad. Nagu suurem jagu kiskjatest lindudest, nii ka walgepääga kottkast kardab inimese lähedust nii, et temale lastmise kaugusele raske läheneda on. Mul ei läinud korda weel ühte ainustgi furnuks jähwata. Meie teadsime, et nad ühe saare pääl asuwad, mis istandusest wiie kümne kilomeetri kaugusel ühes jõekäärus on. Kewadel nähtud jäl peji, aga natukene hiljem — noori kotta poegi.

Kui need linnud fujagile peji ehitawad, siis on neile hõlpsam ligemale saada. Seda teades wõtjin ma nõuiks neile külaliseks minna.

Seeford pidin ma ilma mister Budleyta minema. Tema asemel tuli minuga üks neeger Dsheck kaasa. Ma olin temaga ka ennemalt teaduslisi reisuji teinud, kui peremehel enesel teisi toimetuji oli.

Neeger teadis hästi selle saare ära, ehk ta küll fordagi sinna sõitnud polnud. Mind pani aga wäga imestama, et tal nähtawalt tahtmist ei olnud sinna jõita, kuna ta muidu sarnastel fordadel elawalt oma röömu awaldas, jest arusaadaw oli, et minuga

uigelda parem põli oli, kui istanduses töötada. Meil pidi tarvis olema umbes kaks tundi mööda jõge sõita, enne kui saarele saada, ja tagasitulemine pidi veel rohkem aega nõudma, sest jõe-woolus oli siin kohas väga äge. Ma arvasin, et seesama teebgi Dshec'ile muret, aga lootes, et ta laente turjal kiikudes tõrkumise äraunustab, läksin temaga sinna, kus ta lootjil kinni seotud oli.

VIII.

Walgepääga kotkas.

Meie algasime sõitu warsti pääle päitese tõusu. Nagu mu saatja mulle ütles, sattusime meie väga käreda woolusesse, mis saare ligidal peaaegu hädaohtlikuks kippus minema.

Kaldale saada oli peaaegu wõimata, — puude juured ja weekeerlused takistasiwad lootjiku edasijaamist.

Õnneks juhtusime üht ümberlangemud puud tähelepanema, mis poolest saadik wee alla oli wajunud. Wiimati saime selle juurde ja jidusime lootjiku kõwasti sinna kinni. See oli üks hiigla suur puuwilla-puu ja nii raske, et weši teda ärawiia ei suutnud. Selle tüwe mööda ronisin ma nüüd kindla maa pääle.

Ma ei tea — miks, aga mulle näitas, et pesa siin ligidal peab olema ja et ma teda, mulle antud juhustuste waral, hõlpsasti üles saan leidma.

Et neegril tahtmist ei näinud olewat maale tulla ja mind mu otjimistes awitada, siis lubasin ma talle, ta ettepaneku pääle, lootjiku hoidjaks jääda. Tema kombe näitas mulle weidi wõdras olewat, kuid ma ei sundinud teda, sest mul oli ükspuhas, kas ta ühes tuleb ehk maha jääb. Ja tõepoolest, teda polnud mul sugugi tarwis. Saar ei näitanud kuigi suur olewat, ja ma lootjin teda igatepidi läbi wõima käia. Kui

siin lindusid pidi olema, siis pidin ma wististi neid näha ja kuulda saama ja mul oli üksinda päälegi parem, sest et Dsheck, kel jahimehe osawust ei olnud, neid hõlpsasti hirmutada oleks wõinud.

Uga peagi sain ma aru, et saar sugugi nõnda ferge polnud läbi käia, kui mulle alguses näitas.

Päratu juured puuwilla ja küprusse puud, wäät-taimedega läbi põimitud, ja ka terve põõsas-mets tegiwad suuri takistusi läbikäimisele. Pääle selle hoi-dis tihe lehestik walguse kiired finni, ja ehk päike küll mitte rohkem kui nelja tunni eest ülesse oli tõusnud, näitas siiski, nagu jõuaks warsti öö kätte. Puude oksad oliwad ka wäättaimedega läbi põimitud ja His-pania samlaga finni kaswanud ja kujutasiwad ühes lehestikuga nagu kindlat lage kõrgel pää kohal.

Ma kaotasin juba lootuse, kottaid näha saada, sest ma ei näinud päifest ega walgust.

Ma otsustasin peaaegu tagasi pöörduda, kui natukesi maa päält, läbi tiheda taimestikku, mille keskel ma wiibisin, walguse kiirt filmasin. Ma arwasin, et teisele poole kaldale olin jõudnud ja et jelles täielist selgust saada, sammusin ma walguse poole.

See oli ainult wäikene walgustatud murulapikene, mis oma ilmale sündimisega surunud puule tänu wõlgu oli, sest selle ärakuivanud oksade wahelt oli päikese kiirtel wõimalik olla tungida. See oli päratu suur lirodendron, mis nähtawalt walgust trehmatud ja ammu ärakuivanud oli. Mardikad ja jõõdikud, kes endid mõnda aastat tema koorest toitnud, seisiwad weel praegu hulgani ta ümber. Koletumad äraplee-kinud oksad, nagu luukere käekondid, sirutasiwad endid taewa poole. Tema latw oli sootumaks ärapurusta-tud, aga ta ulatas sellegi poolest weel teistest kõrge-male. Tema lehestikkus nägin ma üht oksahunnikut, milles nähtawalt teise puu oksad oliwad. Terasemalt waadates nägin ma, et need oksad kõwasti ühte oli-

wad punutud. Ma aimasin, et se ongi see pesa, mida ma otsima olin tulnud.

Kuna ma pääd tagasi hoides selle pesa poole waatastin, kajas korraga imeline hää. See oli nagu marmori wastu kujurajuja peitli krigina ja puurist pääsemud hullumeelse naerulagina sarnane. Wastutaja ühendas end filmapill loomuliku häälega ja saar oli korraga nagu waimude wallaks muutunud. Kuid see müra ei kohutanud mind. Ma teadisin tema sündimise: see oli walgepäädega kottaste kisa. Wae-walt jõudsin ma püssi ära laadida, kui neli ilmatu suurt lindu mu pääkohale ilmuwivad, oma laiade tiibadega walguft finni warjates. Need oliwad wamenad ja pojad, nagu ma kuulnud olin.

Ma ootasin, kas nad pesa juurde ei lenda, et mul mõimalik paraja pihta sihtida oleks, kuid nad ei teinud seda mitte, ja kartes, et nad ehk jälle ära lendawad, otjustasin nii lasta, kuda oli. Näis, nad oliwad mind tähele pannud ja nende kisa oli märguandmiseks märatsemisele. Mis oleks ma nüüd selle eest andnud, kui mul lühike ratsapiüts, haawlitega laetud, käes oleks olnud. Mul oli aga üherauaga kuuliga laetud jahipiüts kaajas. Kottad kisasiwad edasi, endid lõhutud puu ümber keeritades. Minult kahel neist oliwad walged sabad ja pääd; kaks teist oliwad üleüldse musta karwa. Need oliwad noored, kes oma päris jule-ehet polnud weel kätte jõudnud saada.

Ma walisin esimesest kahest selle, kes pisut juurem oli, ning lasin kähraka kääia.

Lind, tiwaroost haawatud, tuffus minu jalge ette; aga ma ei jõudnud temast weel finni haarata, kui ta karjudes ja terve tiiwaga wehvides padrikusse tormas.

Ma jooksin talle järele ja sain ta saja meetri kaugusel sest kohast, kus ta maha langes, kätte ning

lõpetasin ta elu püsjipära lõõkidega. See oli ilus emakotkas.

Wahetajal lendasivad teised kottad minema, kõrmust läbilõikawat kisa jünnitades.

IX.

Tondi-saar.

Oma mõidu üle uhke olles, wiskasin ma saagi õlale ja mõtlesin Dshecki juurde tagasi pöörduda. Aga ma ei jõudnud kolme sammugi edasi astuda, kui nägin, et efsinud olin. Saawatud lindu tagaajades olin ma kuiwanud puu silmast ära kaotanud ja ma leidsin enese nüüd uuesti poolpimeduses. Ma hakkasin oma jälgi otsima. Kannatliku otsimise järel oleksin ma neid leida mõinud, aga kannatlikult otsida oli wäga täbar, sest terawad okkad torkasivad igast küllest mulle kehasse. Arwates, et saar põigiti üle kolme nelja hektomeetri suur ei ole, tegin ma otsuseks, et ühele poole edasi minna, et niiviisi kaldale saada ja selle äärt mööda selle kohani jõuda, kus Dsheck oma lootusifuga jäi.

Ma läksin otse edasi, nii kärmesti kui wähegi mõisin ja, nagu ma ootasin, nägin warsti walgust. Pääle selle nägin ma taewast ja mõned sammud weel edasi astudes — ka wett. Eigemale saades nägin ma ära, et see mitte jõgi polnud, waid soo ehk õigemini, järw. Mõned sammud selle kallastikul edasi astudes, leidsin ma ühe weesoone, mille kallast mööda jõeale wälja oleks saad mõinud. Et pärast mitte saart ümberkäia, pöörasin ma tagasi, et weesoone teist kallast mööda minna. Järwe kallastikul edasi minnes juhtusin ma oma tähelepanemist ühe lootifiku

päale pöörma, mis kaldal seisib ja mida ma esmalt puutüviks pidasin. Ta oli ühe kõrge küpruse külge, mille tüvi poolest saadik taelu täis oli kaswanud, finni seotad. Ma mõtlesin, et siin saarel weel keegi teine kütt wiibib, aga lootliku sidet järele waadates, mis metswiinapuu wõsust keerutatud, nägin ma, et see mitme kuu eest juba tehtud oli. See oli wististi üks kõlbmata, mädanemud, ärawisatud ehk unustusse jäänud sõouriist.

Mõttes waatasin ma järwe kallastikku ja panin weel inimese siinolemise jälgi tähele, mis küll enam märsked ei olnud. Ühes kohas oli maa natuke äratallatud, just kui oleks siia kaldale sagedasti üleskäidud; ümberringi wedelesiwad jämeda linaseriide tüfid, mis puuwilla pakkimiseks tarwitatud; teises kohas, natuke maad eemal, seisib hunnik tuhka maas.

Need jäljed siin keset sarnast üksikust oliwad minu meelest väga tähelepanemise wäärt ja ma silmitsesin neid mitu minutit ühtejärke, iseeneses mõeldes, kes küll siin on olla wõinud?

Selle küsimuse päale wastust leidmata, hakkasin ma jälle lootliku poole töttama. Uuesti tungisin ma läbi padriku ja hõikasid kaldale saades Dshecki. Tema hüüdis mulle natuke maa tagant wastu. Ma töttasin hääle päale edasi ning jõudsin lootliku juurde.

„Minu olema väga rahul, massa, et Teie terve ja kahjuta tagasi tulema,“ ütles ta omas tõlbis keeles, kui ma tema wastu lootlikusse istusin.

„Miks siis mitte terve ja kahjuta?“ küsisin mina tema häälemõnu ja rutulist olekut, millega ta lootliku kaldast eemale tõukas, imekspannes.

„Sellepärast, et see saar puhas ei ole.“

„Kudas puhas ei ole?“

„Ei tea, massa, ei tea; räägikse, et sääel tonti olla nähtud. Massa Bradley orad on mulle sagedasti jeda rääkinud. Tema istajaus pole siit kau-

gel, teinepool ääres ainult, aga tema neegritest ei tule keegi siia."

"Aga kust siis nemad seda teadwad?"

"Ei tea, massa, ei tea! Keegi ei usalda selle jaare pääle jalga wiia. Minult niipalju on tõsi, et tont siin jagedasti paigutab."

Müüd sain ma aru, miks mu must reisiföber nii wastutahtmist minuga kaaja tuli.

Ma ei wõinud tema ebauskliku oleku üle naeru tagasi hoida ja hakkasin temaga tõrelema, et miks ta mulle ennemalt seda ei ütelnud, et ma seda uudishimu äratawat wanaõeluse walda täielikumalt tähele olefin teadnud panna.

Pärast mõtlesin ma kottkaste kiskumise, saarel walitjema pimeduse, musta järwe ja lootjiku üle, mis järwe kaldale kinni oli seotud, järele; mul tuliwad wäättaimedega läbipunutud ja Hispania samblaga umbseks kaswanud õjad meelde ja ma lõpetasin sellega, et naabri istanduse waeste neegrite ebausju ja oma kaasõitja hirmu üle inestamise järele jätfin.

Selle maakoha tume wäljanähtus wõis kergesti loomupoolest ebauskliffude neegrite südames hirmu sünnitada. Aga see mahajääatud lootjil ja mõned muud iseäraldused, mis ma tähele panin, wõiswad filmanähtawalt terasemal läbiwaatamisel seda waimu walge ette tuua, kes Dshecki ja tema sõbrade aru järele enesele siia kodukoha pidi walinud olema.

X.

Istandus Tondi-saarel.

Natt Bradley istanduse üle näis Dsheck jutukam olemat ja meie pikal wastujõge sõidul jõudis ta mulle mõndagi uudist sellest mehest jutustada.

Natt Bradley elutoht seisis ühe suure saare pääl, mis Mississippis jõesst ja selle endisest kääruist ilmale oli tekkinud. Siin polnud midagi iseäralikku. See jõgi muudab sagedasti oma kääruisid; tema mõlemad kaldad, iseäranis parempoolne, on urgastega, lahtedega, lompidega ja soontega, milledest mõned enestes koletumad sügavused peidavad, läbilõigatud. Weewoolus heidab nad kord ära, kord täidab nad uuesti täis, kord uuristab, nagu tujufalt, teise kohta uued, ning mahajäätud käär wõi lomp muudab ennast seiswaks muda-sooks.

Niisugusel saarel asus siis Natt Bradley. Üks asi aga pani mu kaasfelliast imestelema: kuda wõis see inimene, kes ainult kahe kolme orjaga siia tuli, omale nii lühikese ajaga jõudu saada rohkem orjaid osta, kui squire *) Wudleyl Tennisis. Ta ostis orjaid igalpool, kus neid aga müüa oli. Ta ostis ka niisuguseid neegrise, keda keegi teine nende töowõimetuse pärast enam osta ei tahtnud. Ta ostas neid hästi kääs hoida ning tema istandusest ei jooksnud ialgi neegrise ära. Mõnikord läksiwad nad küll õõsaks wälja, aga hommitul tuliwad ikka jälle tagasi.

Kuid nad wõisiwad siiski kuskil naabruses warjule jääda ning keegi poleks mõtte pääle tulnud, neid isandale ülesse anda. Siin oli silmanähtawalt üks mõisstatus olemas.

Need teated huwitasiwad mind wäga, sest nad täien-
dasiwad neid teateid, mida ma juba ennemalt olin
kogunud; aga weel suurema huwitusega oleks ma seda
wahkorda, mis Henry Wudley ja Natt Bradley wa-
hel asus, teada tahtnud saada. Ma nägin, nad oliwad
ligidad sõbrad, kuid ma oleksin teada tahtnud, miks-

*) Suure-maa omanik, mõisnik.

pärast nad sõbrad oliwad, sest ma ei suutnud nende isesuguste meeste ligisusest arusaada.

Ma tundsin nii palju siit maa wiisid, et mul tuttav oli, kui wähe siin ühe ehk teise istandniku kombelisest elust lugu peeti. Usujad, kes muistsel Tshoktallaste maal elasiwad, polnud kaugeltgi Baeardi sarnased rüütlid, kartmatad ja laitmatad. Kartmatad, wõib olla, nad ehk oliwad, aga nende laitmatuus oli igas tühis kahtlane. Rikkusest ja osawasti revolwriga ümberkäia oskamisest oli nende meelest küllalt, et meest lugupidamise ja auustamise wääriliseks pidada. Ja Matt Bradley oli kui selle tarmis loodud, et Winsburgi seltskonnas ja selle lähikonnas hiilgada.

Winsburg — see on linn, kus mõni aasta enne kirjeldatud aega mõrtsuka-tööd tugewal järjel päewaforral seisiwad, sest sinna kogus igast rahwusest nurjatuid liikmeid kokku. Mõni aeg waltasiwad linna uulitsatel otsata lõbu wõi nõnda ütelda hullustuse pidud (karnewalid). Päriselanikkude käsi käis neil korradel wäga halvasti.

Wiimati sawad mõrtsukad küll kinniwõetud ja tornidesse heidetud, kuid kuri juur jäi ifka maa sisse alles. Kurjategijate pahad jäljed heitsiwad wägewat warju elanikkude eluwiiiside pääle. See, mida Matt Bradley, tema tempude ja karakteri üle jutustati, ei pannud kedagit imestama; ennemini näitas see, et ta selle wääriline on, Missisippi elanikkude seas elada ja nendega sõprust sobitada.

Aga Henry Budley ei käinud oma iseloomu poolest sugugi Bradleyga ühte. Ütleme, et küll wähest rohkemgi wastalised ja isewiisilised inimesed sõbradeks saawad. Tõtt ütelda, Henry elas natukene metsinimise moodi, pidas sõprust üsna wäheharitutega, kuid loomu poolest oli ta wäga pehme ja ta tagasihoidlik, ehk see küll hää jahimehe omadus polnud.

Ma ei suutnud enesele kudagi wiisi selgeks teha, kudäs see mees Matt Bradley seltskonnas löbu wõis leida. Kuid ma ei arwanud hääks, oma peremehe ja temasse puutuwate asjade üle tema orjaga kõnema hakata. Oleks mu meel ja mõte mitte kahe, temale nii ligidal seiswa inimese poole pöördud olnud, siis poleks ma sest sõnakestgi lausunud, aga nüüd ässitas mind mu uudishimu nii üles, et ma ääri-meeri-mööda küsimisi tagasi ei jõudnud hoida.

„Mis, Dsheck, näitab, sa ei falli Matt Bradleyd?“

„Jah; meitest, neegritest, ei falli keegi teda. Teda dige põlatakse.“

„Noh, aga walged ju ei põlga teda?“

„Ei tea, massja, ei tea!“

„Kudas ei tea? Sinu herra on näituseks Matt Bradley suur sõber.“

„Ah, mister Henry?“

„Jah, mister Henry.“

„Noh, tema on ju igaiühega sõber.“

„Kas tõesti?“

„Muidugi. Tema ei tee kärbsjale wiga ega surma sääske oma käega ära. Aga jahil karusid ja pantrijid — neid armastab ta tappa. Jaht ja koerte haukumine wõiwad teda väga üles ärritada ja ta saab foguni teisjeks inimeseks, kui ta, püües käes, mets-linnu ees seisab. Aga muidu on ta väga häa ja tasane.“

„Jah, jah, tema armastab jahti ja jahimehi; aga Matt Bradley pole kunagi jahil käinud; miks pärast sinu herra siis teda nii armastab?“

„Kes teab! Wõib olla, et ta teda armastab, wõib olla ka, et ta teda mitte ei armasta.“

Pärast niisugust kõrwalekäänawat wastust, andis Dsheck ennast täiesti aerude hooleks ja jäi mõneks ajaks wait.

Teades, et Afrifamaa poeg ialgi nii järsku juttu ei lõpeta, jäin ma ootama, millal Dsheck ise jälle rääkima hakkab.

Ma ei pruukinud seda kaua oodata. Merudega veel mõne korra tugewasti tõmmates, rääkis ta edasi:

„Wõib olla, massa, et siin ka iseäralised põhjused on. Siin, nagu igal pool, sünnib haruldasi juhtumisi; võib olla, et üks neist juhtumistest ongi siin selleks põhjuseks.“

Dsheck püüdis nähtawalt nõnda rääkida, et enast mitte kitsikusesse anda, aga lobiseda armastas ta ka jälle.

„See ei wõi wististi päris sõprus olla. Siin on midagi. . .“

„Waka all warjul,“ jähwas Dsheck wahela. „Ärge selle üle kahewahel olge, herra, neegrid teadwad jeda wäga hästi.“

„On see ehk mõni saladus?“

„Saladus jah, massa.“

„Mis seltsi saladus see siis on?“

Süda pekis mul waljusti, kui ma selle küsimuse ette panin ja selle pääle wastust ootasin.

„Waadake, massa,“ algas neeger pääle lühikese mõtlemise aja: „ma arwan, Teie olete massa Henry sõber ja ma ei tea, miks ma Teile siis ütleva ei peaks, mis asjad tal Matt Bradlega on.“

„Ma olen ju herra südamlis sõber ja sa wõid mind täiesti usaldada,“ ütlesin mina.

„Waadake siis, massa! Kord sõitsiwad Henry ja palju teisi jahilisi suurele jahile. Massa Bradley oli ka nende seas — see oli wist esimene lord, kui ta jahil oli. Pääle kauast jahtimist istusiwad nad puhkama ja söögi ja joogiga kehast karastama. Pääle sööki hakati kaarta mängima, wist massa Bradley ettepanekul. Teie ehk teate, et massa Henry kunagi kaarta ei mängi, kuid see lord hakkas ta mängima,

sest kõik olivad rõõmsas tujus. Esite mängiti pi-
quetti, aga pärast Prantsuse mängi hakkareot. Kõik
panivad suured summad raha wälja. Henry —
Teie teate, kui närwiline ta on — pani teistest kõige
rohkem, ja et ta mängida ei osanud — kaotas ta
terwe mängu aja. Nii mängis ta kakskümmend tuhat
franki läbi . . . Ja teate, kes selle kõik wõitis?"

"Koh?"

"Masja Bradley. Masja Henryl, iseenesestgi
mõista, ei olnud niipalju raha — kes siis jahi pääle
nii suurt summat kaasa wõtab?"

"No muidugi."

"Koh, ta wõttis ja andis Bradleyle selle summa
pääle kwiitungi. See kwiitung seisab praegu alles
Bradley käes, sest et Henry oma wõlga weel ära-
maksnud pole. Sellesama pärast peab nüüd Henry
sarnase näo tegema, kui oleks ta selle mehega sõber.
Waadake, masja, see on nende sõpruse õige seletus."

"Ma loodan, et ja ei efsinud."

"Ragu loodate! Teie ütlesite ju, et Teie masja
Henry sõber olete. Kudas wõite siis soowida, et ta
sellele mehele tõesti kakskümmend tuhat franki wõlg-
neks?"

Dsheck ütles seda ärritatult, kuid selles ei olnud
mingit imestust, sest ma wastasin nobedasti ja ei
mõelnudgi selle eba tähenduse pääle, mida Dsheck
mu wastusele tahtis anda. Seda salajat, oma teada
mõtet, mis mind sedawiisi hüüdma sundis, ei wõi-
nud ta aimatagi.

Eiisgi ruttasin ma teda wõõriti arwamisest wa-
bastama.

"Ei, ei," rääkisin ma uhkel toonil. "Ma tahtsin
ainult ütelda, et ma väga rõõmus olen, et nende
wahel midagi tähtsamat pole. Rahaline haaw pole
suretaw ja ega siis rikkal istandnikul kakskümmend
tuhat franki Jumal teab kui suur summa pole."

„Kifal istandnikul — wõib olla. Massa Henryl on see aga pãratu suur summa. Ta ei suuda seda oma termel eluajal wãljamafta. Ta ei saa oma istanduseft peaaegu mitte midagi, seft tal lãheb, nagu Matt Bradleylgi, rohkem õlesse, kui saadus wãljaannab. Ah, need ära neetud kaartid! Nad kõlbawad ainult sarnastele inimestele, kui Matt Bradley on. Õnneks ei ole massa Henry seft ajast saadif enam kaartifid kãtte wõtnud — ka see on trõõstim.“

See, mis neeger mulle jutustas, aratas minus weel rohkem uudishimu. Waatamata selle pããle, et ma tema filmas mitte wiisakufeta ei tahtnud olla, ei jõudnud ma siisgi temalt küsimisi tagasi hoida.

„Aga kas mister Bradley sagedasti sinu herra juures wiibib?“

„See on nii kudas . . .“

„Kudas?“

„Aastaaeg on.“

„Sa tahad ütelda, et ta õhel aastaajal sagedamini siin wiibib?“

„Jah!“

Djheef sai sõnakehwaks. Suurte pãrimiste waral jõudfin ma temalt mõne sõna nagu wãlja suruda.

„Wististi on ta siis sagedamini siin, kui tal siia asja on?“

„Wististi küll! Suwel kãib ta wãga harwa siin; ford ehk kaks kõige aja sees. Kuid talwel — hoopis teine asi. Kããgitakse, massa Bradleyl olla sel ajal New-Orleanis palju tegemist.“

„Kui tal jããl palju tegemist on, kudas tal siis aega siin on olla?“

„Noh, niipalju aega ta ifka leiab,“ tähendas neeger pahafelt.

„Kudas ja millal siis?“

„Noh, õigust ütelda, siis kui massa Henry öde fiin on, on ka tema fiin — ja see on kõik.“

„Eh ma küll sellele vastusele ennaft ettevalmistanud olin, siisgi kohmetasin ma seda kuuldes nii ära, et ma seda wägise oma kaaskõneleja eest wadjata suutsin. Enesega kordasaades, küsisin ma mureta näol.“

„Wististi on ta siis mijs Budley peigmees?“

„Wõib olla, et on, wõib olla ka mitte.“

Ma leidsin, et see ettewaatamata tegu on, oma pärimistega kaugemale minna. Päälegi oli mul omal raske selle üle kõneleda.

Aga mis oli siis mijs Budley minule? Tundsin ma siis tema wastu midagi muud, pääle südameliku sõpruse? Oli mul tarwis ennaft segada neisse asjadesse, mis minusse ei puutunud? Kornelie polnud ju laps! Kui ka hääks armas jeda kahtlast inimest ennaft armastada lasta ja eneses ka wastuarmastust tundis, mis pidi siis minul sellega asja olema? Tema isa ja wennad oliwad mulle wõõrad. Mul polnud õigust neile mingit nõuu anda, ja see poleks ka sugugi passilik olnud, kui nad oma lahke wastuwõtmise eest minu arwamiste järele endid juhtida oleksiwad lastnud.

Kõige mõnufam oli mul muidugi igast segadusest, mis sellesse asjasse puutus, eemale hoida; selleks oli tarwis hobune sadulasse panna ja minema sõita.

See muutis küll natukene minu programmi, aga jeda nõudis asja seisuford. Mijs Budleyga uuesti kokkusaamise lootus, mis enne nii õndsalik oli, sai minule rõhuwaks. Minu lubamisel, teda fiin oodata, polnud suur t tähtsust ja ma wõisin jeda kergesti täitmata jätta — ja ega temagi selle üle iseäranis wõinud muretseda.

Mu kurwad mõtted saiwad mu jeltfilise hüüdmise läbi katkestatud.

„Kui tondist räägitakse, siis nähtakse juba. Nüüd aga, usun ma, saame meie inglit näha.“

„Inglit? Mis Sa räägid, Dshek?“

„Vaadake sinna, mis Teie näete säääl?“

„Üht aurulaewa.“

„Nujah! selle aurulaewa pääl ongi ingel. Ma olen kindel, et tema säääl on.“

„Ma ei saa midagi aru.“

„Mis siin arusaamata on, masja? Näete, aurulaew jäi masja Henry istanduse kohta seisma?“

„Seda küll!“

„Tähendab, tema pääl on reisijad, kes siin maale tahavad astuda. Wilja meie New-Orleanisje ei saada, siis, tähendab, on säääl reisija, ja see reisija, ilma kahtlemata, pole keegi muu, kui miis Wudley, kes T—st sõidab. Vaadake, see aurulaew on „Tshierofy,“ ta käib üles mööda Kuberlendi ja sõidab Naschemille wahet.“

Neeger polnud efsinud. Umbes kümme minutit hiljem tormas laew meist mööda ja ma lugesin tema nime, mis suurte kirjatahtedega rataste kohale oli kirjutatud.

Istandusesse jõudes sain ma kõige päält teada, et miis Wudley sinna olla sõitnud ning Naschemillest temaga ühes ka Matt Bradley.

XI.

Maaks kokkuleppimata külalisl.

Ja tõesti, mister Bradley sõitis miis Korneliega ühes ja jäi, nagu soovitaw külaline, kauemaks ajaks istandusesse.

Kõigist püüdmistest hoolimata läks mul waewalt forda oma pahameelt warjata. Siisgi hakkasin ma

eneise üle rohkem võimusti saama, kui ma nõuiks wõtsin, järgmisel päewal juba ärasõita ja oma perewanemaid, kes mulle siamaale nii armsad ja ligitõmbavad olivad, Jumalaga jätta. Üksainus nende waade sundis mind nüüd kannatama.

Bradley sõitis istandusest weel enne ööd ära. Ta astus sellepärast siin maale, et tema oma maa pääl sadamat ei olnud. Teda olla misgi asja pärast Winsburisse kutsutud ja jäält tagasi sõites olla ta aurulaewa pääl miß Wudleyga kokkujuhturnud.

Ma sain seda kõik peremehega jutustades teada, aga uskusin seda wähe. Polnud mingit kahtlust, et Bradley sugugi mitte asja pärast Winsburisse ei reisinud, waid miß Wudleyle otse wastu sõitnud. Wudleydega Jumalaga jättes, wõttis ta Henry käest hobuse ja sõitis minema. Hobuse lubas ta teisel päewal tagasi tuua. Ma tegin kindlasti otsuseks, enne tema tagasitulekut ärasõita.

Kuid mõelda oli seda palju kergem, kui kordasaata. Harwa juhtub, et liblikal kordalähed tule juurest ära lennata, ilma et ta ennast põletanud poleks. Nõnda oli ka minuga.

Sõnum minu ärasõidust sai Henry poolt imestusega wastuwõetud. Nii ruttu ja nii ootamata ärasõita! Ta ei tahtnud seda kuuldagi wõtta. See — rääkis ta — p'olla temale sugugi meelt mööda. Tal olla praegu walmistamine käsil, suurele karujahile minna, mida ta minu auuks pidada tahtwat.

„Loodan, et Teie mind kurwastama ei jaa.“

„Tõsi, ega siis Teie ometigi ära ei sõida?“ küsis minult miß Wudley, kui meie minutiks ajaks kahekesi jäime. „Miks Teie oma ärasõiduga nii ülepeä-kaela ruttama olete hakanud?“

Ma ei teadnud, mis ütelda, mis wastata.

„See on wäga halb,“ rääkis ta kindlamalt. „See on ka kombewastane ja mitte ilus,“ lisas ta weel

juurde, oma nägu waimustuse tuhinas muutēs.
 „Kuna mind weel ei olnud, elasite üsna lõbusasti
 siin. Ma arwan, et — mina Teie ärasõiduks põh-
 just annan, et Teie — minu eest põgeneda tahate...”

Ma ei wõinud talle seda ütelda, mida ta aimas..

Ma tahtsin midagi wastata, ütelda, et minu ette-
 wõte muutmata on, tahtsin temale oma teo põhjust
 teadaanda, temale, wõib olla, jämedate ja mitte-
 kohaste sõnadega wastuhakata.

Õnneks ei lasknud tema suurmeel mind naeru-
 wääriliseks saada. Ta astus minu juurde ja ütles
 peaaegu paluwa häälega:

„Jääge siia! Wend on väga kurb Teie ärasõidu
 üle... ja mina olen ka! Kui Teie ärasõidate, siis
 usun ma kindlasti, et Teie minu pärast ärasõidate.”

Mis see palumine tähendas? Meelitas ta mind,
 hoidis ta minu poole wõi naeris ta minu üle? Ühelt
 poolt oli ta nõidusline, teiselt poolt paistis ta edew-
 halb olewat. Kudas pidin ma misß Wudleyst aru-
 saama?

Et teada saaks, kudas ennast hoida, wastasin ma
 talle nõnda:

„Ei Teie ega Teie siinolemine wõi mulle takistu-
 seks olla. Mind kihutab siit ühe mehe siinolemine
 minema, kelle ärasõit, ma olen kindel, — Teid rohkem
 kurbastab, kui minu.”

Minu jämeduse ainukesed põhjused oliwad need
 salakannatamised, mis ma läbi olin elanud. Misß
 Wudley filmadest paistis kurblik imestus. Ma sain
 filmapilt aru, et ta praegusel korral mitte edew ei
 olnud.

„Kellest Teie räägite?”

Ma olin kahewahel — kas wastata wõi ei. Wõib
 olla, mu wastus oleks teda kurbastanud, ja mul

polnud õigust temale selles süüdi anda, et ta temast lugu peab. Pääd wangutades sattusin ma mõtte-
wasingusse, millest ma wälja ei suutnud rabeleda.

Õnneks tuli ta wend tagasi ja hakkas mind uuesti
fiiajäämisele meelitama. See läks tal korda. Lühit-
sest rääkimisest tema õega oli minule küll, et oma
otjust muuta. Ma hakkasin uuesti lootma, ehk ma
küll isegi ei teadnud — mis pääle.

Ma andsin omale woli mõtelda, et minu osawõt-
mine jahist liig tarwiline on. Järgmisel päewal tõi
Matt Bradley, nagu ta lubanud oli, Henry hobuse
tagasi. Ta tuli ühe orjaga seltsis ja kästis teda
hobust lahti wõtta ja talli wiia. See näitas, et ta
istandusesse mitu tundi tahab jääda.

Meid, nagu mõista, tutvustati ja ma pidin
esimest korda selle mehega rääkima, kelle wastu ma
sügawat põlgust tundsin.

Meie kumrardajime külmalt üksteise poole,
mõned sõnad wastamisi wahetades. Meie wastastif
wihawaen sai aga mister Henry ja miss Kornelie
siinolemise läbi kaugemale hoitud.

Sgaford, kui miss Budley minu juttu päält kuu-
las ehk ennast minu poole pööras, muutis Bradley
nagu tumedaks. Kord heitis ta minu pääle niisugu-
se ähwardawa ja kurja pilgu, et ma walmis olin
temalt selle tähendusist nõudma; kuid ma pidasin ennast,
mõteldes, et mul selle üle rõõmustada sünnib, kui ma
temas armufadedust aratan.

Selle pääle waatamata läks meie waheford wiimati
kõigile rõhuvaks. Mister Henry polnud nähtawalt
kõigeparemas tujus, aratundes, kui wähe meie teine-
teisega kofku lepime. Ka tema õel ei läinud korda
oma nutrat meelt warjata.

Õnneks tuli niisugune sõnum, mis meid sellest
seisukorrast wälja awitas. Dsheck, kes päewa läbi
metjas oli olnud, jooksis rõõmu kirjaga koju ja kuulu-

tas, et tuid ilmatu juures parves jalata metja lendanud ja kõik puud ära täitnud.

Kõigist jün olejatest üksi mina ei saanud asjast aru ja palusin enesele seletust. Näitas, et Ameerikas väga laialt tuntud rändajad tuid jalata metjas, mis istandusest kaugel polnud, puhkepaita olivad võtnud, et rutuga endid finnitada ja uuesti jälle teele minna. Nii tähtsuseta kui see linn ka on, on tema pääle jahi pidamine siiski kaunis haruldane lõbustus; rändajad linnud ei jää ju kauaks ajaks ühte paita ja jäävad harva juhtuvad olema, ei põlga ka karuküttgi tuide pääle lastmist ära. Samane lugu oli ka minu peremehega. Waewalt jõudis ta sõna „tuid“ kuulda, kui ta püüsi kätte tõmbas ja meid oma eesmärgi järele teha käskis. Mina ega Matt Bradley ei lastnud endid sundida ja miss Wudley jäi üksiinda koju.

XII.

Sädaohk tui-jahil.

Ma ei haffa täielikult tui-jahi praktikalist tegewust kirjeldama, ehk jeda seltsi lust küll paljugi humitawat oma himulistele pakub. See ei ole tapmine ega wõitlemine, nagu jeda Dshecki jutu järele arwata wõis, kes „lindude pilwest“ rääkis.

Olgu, et tuid, nagu kõik rändajad linnud, rändamisel nii ettewaatlikud ei ole, kui muidu, siiski on nad oma jagu erutatud küllalt, nõnda et kütt arwasti kahte ehk kolme ühel oksjal juhtub nägema. Suurt osawust läheb tarwis, et oksjade all kuulmataalt linnu parwele nii ligi jaada, et püüfiga nende seffa lasta wõib. Harilikult oled ja paraja lastmise kaugusele saanud, kui keegi rohkem elutark tui seltsilistele tšamisega signali annab ja ise tiiwadele tuld taha teeb.

Teised töttawad talle jalamaid järele ja walivad endale saja meetri kaugusel endisest kohast uue puhkupaiga.

Siiski ei heida igaford terve fari ennaft signali alla. Mõned tuid, wiis kuus tükki jalgas, jääwad rahulikult murule ehk ofjadele. On nüüd küttil soowi, seda wäikest jaaki oma kasuks tarwitada, siis wõib ta paigast liikumata nende hulka põmmutada.

Suuremalt jault lasewadgi kütid neid üksikuid tuisid. Nagu igauks usub, et igast paugust vähemasti üks lind ikka langeb, siis ei usaldagi nad terve farja — wõib olla asjata — tagaajamisega õnne katsuda.

Nõnda tegiwad ka naabri istanduse noored kütid, kes meist jün ette oliwad jõudnud, wististi sellepärast, et nad enne meid lindude jüa rändamisest teatust oliwad jaanud. Ühed oliwad suurte püssidega, teised lühikeste ratjapüssidega. Minul ja Bradleyl oliwad suured püssid. Nagu kõik metsa jahid, nii oli ka tuijacht kaunis hädaohtlik, iseäranis suure küttide hulga tõttu. Seks polnud ka lehed weel puude päält maha pudisenud, sest et sügis alles hiljaku alganud oli.

Iga kütt lasseb ise-oma waatamise järele, ilma teiji tähelepanemata; aga et linnud ford kõrgel, ford madalal, ford üsna murul istuwad, siis pole püssikuulid alati ülespoole sihitud.

Ma olin seejugausel jahil alles õpipoijs ja ei wõinud arwatagi, et jääd mõnda suuremat hädaohtu juhtuda wõib, kui forraga kuul, mis minu kõrwa äärest mööda wuhises ja kõrgelt minu põske riibas, mulle näitas, et tuijacht mõnikord kaugeltgi nii erapooletune toimetus ei ole. Kuul lendas minu seljataga seiswa puu sisse. Samal silmapilgul kuulsin ma ka püssi pauku.

Õsimene töö oleks mul pidanud olema osawujeta lastja juurde minna ja teda ettewaatamatuse eest läbi tõreleda. Aga ma ei teadnud, kes ta oli. Teda warjas minu eest paks pöösastif. Ma arwasin, et selles pöösastifus lind seisis, kelle pihhta ta lastma pidi.

Kuul pidi kahtlemata temast läbitunginud olema, muidu oleksin ma rabelejat lindu pidanud nägema; aga ma ei näinud midagi pääle kerge suitsu, mis põõsaste tagant ülesse kerkis. Et aga tütt lindu sellest puust, mille sisse kuul jooksis, laska oleks tahtnud, ei võinud ma mitte uskuda. Ma seisin puu ligidal ja ainult see võis märgist nii rängasti allapoole lasta, kes elu-ilmast weel püsiti polnud näinud. Madalaid põõsaid minu seljataga ei olnud.

Raunis pahaselt seadsin ma sammud sinna poole, kust suitsu nägin ülesse tõusevat, aga ei leidnud jälle midagit. Paugud wältsiwad ikka edasi ja ma nägin kahte kolme tütti, kuid need olivad minuist kaugel.

See juhtumine näitas mulle iseäralik olewat. Võis arvata, et see, kes ettevaatuse puudusel mind peaaegu teise ilma oleks toimetanud, ise warjule hoidis, et tundmataks jääda. Aga kus siis tui oli? Ma oleksin teda nägema pidanud, kui ta maha langes ehk äralendas. Ma waatajin põõsad hoolega läbi, aga ei leidnud ei tapetud ega haawatud lindu ega ainustgi were jälge. Selle koha lähedal, kus pauk kajas, suitses püsiti tropp — wäikene wildi ümarik.

Aga see ei võinud mind minu ebatapja jälgile juhatada. Kuid asi huwitas mind ikka rohkem ja rohkem ja mida enam ma mõtlesin ja arwajin, seda kindlamalt uskusin ma, et püssipauk mitte juhtumise korral sündinud polnud.

Kuul võis mind jälgile juhatada ja ma läksin puu juurde, mille sees ta peidus seisis, ning lõikas in ta noaga ettevaatlikult wälja. Oma suuruse poolest käis ta harilikust jahikuulist üle ja oli umbes nelja solotniku raskune. See aitas mind seda püssirauda ülesse leida, millest ta wälja oli lendanud. Ehk jahilised küll mööda metsa laiati olivad läinud, siisgi püüdsin ma juhtumist leida, igauhega kõrwuti seista

ja tema püssisuud mööta. Niiwiisi käisin ma wiie tundmata kúti juures, wiimati ka Henry juures, aga Bradley juurde ei läinud ma mitte. Kõigist neist jahilistest ainult kahel olivad pifarauaga püssid ja need olivad kitsa suudega. Sellest selgus, et kuul, mis peatselt minu pää pidi purustama, Bradley püssist wälja oli suitsetatud. Ma jäin kindlaks arwamises, et minaseetui olingi, kelle pihta ta piraka oli sihtinud.

Sest juhtumisest kellegile sõna lausumata, hakkasin ma mõtlema, mis mul teha tuleb.

Bradley'd jelles jüüdistada, et ta minu elu kallale kippus, oleks raske olnud. Mikspärast oleks ta mind tappa tahtnud? Meie teineteist ei tundnud, rielnud ei olnud, kordagi pole jäärašt asja ette tulnud, mis minu süü tõstmist oleks tõeks wõinud teha. Ja kuigi Bradley lastmist oleks ustud, siis poleks keegi seda ometi uskunud, et ta mitte tuid, waid mind oli lastnud. Teda oleks küll hooletuses ja ettewaatamatuses süüdistatud, kunagi mitte aga sarnases raskes ja põlastawas kuritöös. Paljude põhjuste pärast otsustasin ma neid kahtlustusi oma teada pidada ning pärast jahikäiku kodus neid ainult mister Henryle awaldada.

Siisgi wõtsin ma nõuiks, Bradley püssi rohkema isefugususe üle selgust saada ja eestulewatel lastmise kordadel selle sihijoont terawasti tähelepanna. Sellepärast ei kõlbanud teda filmist kaduda lasta.

Ma hakkasin teda otsima, kuid teda ei olnud enam jahiliste hulgas. Keegi tegi selle üle kuuldawalt juttu; teine kütt ütles, et siin midagi imestamise wäärilist pole. Matt Bradley ei olla ialgi jahti armastanud. Wististi oli ta üfji kodu läinud.

XIII.

Äralükkamine.

Ma ei wõi kõiki mõtteid, mis Matt Bradley ja tema imelikult teguwiiši tõttu mulle pähe asusiwad, mitte awaldada. Ma mäletan aimult, et need mõtted tumedad ja mõrudad oliwad. Enam kui ükskord tundsin ma eneses kanget wihatorni selle inimese vastu, kes mu elu kallale kippus ja kes wististi abinõuni oli leidnud, kuida mis Kornelie Wudleyd ennast armastama sundida. Ma ei wõi eneses warjata, et see mõte minus iseäraliselt südame-piina sünnitas.

Bradley ära kadumist wõis fergesti ära seletada. Ma ei teadnud küll, kuhu ta jäi, aga mulle oleks nagu üteldud, et ta istandusesse läks. Ma tundsin jeda kohe, niipea kui selgeks jäi, et teda meie seas ei olnud. Miss Wudley jäi üfsinda koju. Selles polnud midagi imestamisewäärilist, et ta jarnast juhtumist mööda ei lastnud minna.

Wähem imelik polnud ka see, et tui-jaht minu meelest oma armsa mõju ära kaotas. Ma tahtsin ka koju minna ja waadata, mis Wudleyde juures tehtakse. Kellegile oma ettewõttest sõna lausumata, läksin ma metjast wälja ja seadsin sammud kodu poole.

Ma läksin taja-hiljusesti, järele mõteldes, kas mul ka õigust on, nende kokkusaamist kitsendada — mõte, mis mind hullustusele tahtis wiia. Kas nad ei leia mõlemad, et ma üks rumal ja tüütaw inimene olen? Aga mu pahameel ja kartus teritasiwad minu uudishimu ja ma läksin edasi kui mees, kes wabatahtliselt suurele hädaohule vastu tõttab.

Maia lähedal oli wäikene aed, milles tihe puude salgakene haljendas ja oma wäljanähtusega wiljapuu aeda meelde tuletas. Sääli ei olnud aga ainustgi wil-

japuud; puud olivad ainult warju tarwis istutatud. Ned oli tulp-aiaga ümber piiratud. Jalgteed käiswad risti-põigiti puude alt läbi ja kõige tihedamatesse ja warjurikkamatesse kohtadesse olivad puhkepingid pandud.

Sellest aiaft käis weel üks tee läbi, mis jalaka metsast maja juurde wiis. Tasakesti tegin ma jalgwärawa lahti ja astusin maja poole. Korraga kuulsin ma kahte rääkimise häält. Kohe tundsin ma need ära. Esimine oli Matt Bradley oma. Ma jäin seisma ja kuulatafin. See, mis ta rääkis, oli nii tähelepanemise wäärt, et ma sugugi ei häbenenud jalakuulaja oja mängida.

„See on siis Teie wiimane otsus?“ rääkis tema.

„Jah!“ wastas üks naesterahwa hääl, mis wäga miis Kornelie hääle sarnane oli. „See on minu wiimane ja muutmata otsus.“

„Teie näete, et ma paras jagu rikas ei ole. Teie tahate suure-maa omanikule, kel suur wärf ja tubli-kindel eluford, abikaasaks minna, ja kes Teid sarnase toredusega ümberpiirata wõib, mida Teie wäärt olete. Ja sellepärast põlgate mind, lükkate mind ära? ...“

„Lubage Teile ütelda, herra Matt Bradley, et see mingit mõju minu äralükkamiseks ei awalda.“

„Rääkige õigust, Kornelie! Kui Teie mind sellepärast äralükkate, siis, wõib olla, mõistan ma Teile wastata; wõib olla, ma wõin Teile lubada. ...“

„Kõik lubamised on asjata. Ma ütlesin furd, mis tõsi, ja see maksab igawesti. Ilmaaegu on seda juttu weel pikendada. Ma ütlesin ja ütlen weel: Matt Bradley, ialgi ei wõi ma Teie abikaasaks saada.“

Noor tütarlaps ütles need sõnad nii südikalt, et mu jüda rõõmsasti tufsuma hakkas.

Tuli waheaeg. Põnewusega ootasin ma oma wastase wastust.

Wiimaks ütles ta pool ähwardaval, pool palu-
wal häälel:

„Ärge rääkige seda, Kornelie, ärge rääkige!“

Ja mõne sekundi seisis ta jälle wait.

„Siis Teie ei taha, ei taha?“ wöttis ta uuesti sõna.

„Hää küll! Aga ma wannun taewa nimel, et Teie, kuni ma elus olen, kellegi teise naeseks ei pea saama; aga kui Teie ka saategi, siis peate kohe jälle leseks jääma. Wannun Jumala nimel, matngu see ka minu elu, aga ma tapan selle, kes Teid kosib, selsamal pääwal ära, kui ta Teie omaks saab. Walige ise: kas tahate minu naeseks wõi kellegi narrifese leseks saada? Peaks ma teadma, et ta see isandafene on, kes külalisena Teie wenna juures wiibib, siis saaksin ma te-
maga, kurat wõtku, warsti walmis... Weel enne päi-
fese loodet...“

„Natt Bradley!“ hüüdis noor tütarlaps põlgdu-
sest ja hirmust warisewal häälel: „Olge hääd, jääge
wait; ma ei taha enam Teie põlgdujewäärt, häbe-
mata juttu kuulata. Palun, minge siit õige wälja
ehk muidu saab mu wend teada, mäherdust omawoli
pruukimist Teie tema äraolemise ajal minu üle ene-
fese lubate.“

Nende käredatele sõnadele ei tulnudgi wastust.
Kuulda oliwad ainult kerged, kaugemale kadumad sam-
mud ja põõsaid wastu puutuwate riiete sahin.

Ma sain aru, et miss Wudley järsku jutule lõpu
tegi ja ära läks.

Mis minusse puutub, siis olin ma rõõmus, et
mulle meelde tuli oma wastase kannul luujida. Täiesti
rahuline, tahtsin ma metsa tagasi minna, et enne
ööd weel mõne tui surmiks lasta. Sõna „isandafene“
helises aga ühtelugu minu kõrwades ja selle mäles-
tamise juures kuulsin ma jälle nagu mister Bradley
kuuli wuhinat.

Ma läksin selle koha poole, kus ta misß Wudleyga rääkis, ja põrkasin temaga rind rinna vastu kofku. Oleks ta minu waimu näinud, siis poleks ta mitte rohkem imestanud ja ära ehmatanud. Ta oli nähtawalt kindel olnud, et ta mind ära tapnud, — ja see oligi ta ehmatuse ja meelesegaduse põhjus, et ta mind terwelt ja wigata enese ees nägi seiswat. Ta unustas ometi oma häbemata julguse minutiks ajaks ära. Ta häääl wärises kergelt ja ta waatas minu pääle kartuse ja meelesegadusega.

„Lubage mind Teie püsji waadata, herra Matt Bradley,“ ütlesin mina.

„Püsji!“ hüüdis ta kunstlikult tehtud imestusega. „Kõige parema tahtmisega! Aga lubage mulle teada, miks seda tarwis on?“

„Sellepärast, et mul taskus kuul on, mis vähem kui tolli kauguselt minu pää äärest mööda lendas. Ma tahaksin selle lastjat tunda, kes mind nii... juhtumise kombel ära tahtis tappa.“

„Mu Jumal! loodan, et mina see ei olnud.“

„Kurat wõtku!“ wastasin ma, kuuli Bradley püsji-suu kohta pannes ja äranähes, et see sinna paras oli. „Näitab, et Teie just oletegi nii ojawusetata püsji tarwitaja! Lubage Teid paluda, herra: kui weel jahile lähete, siis laske lindusid ja loomasid, aga mitte mingisuguseid „isandakesi.“ Teie mõistate mind, mister Bradley? Loodan, et mõistate?“

Ja wastust ootamata, mida muidugi ei tulnud, pöörasin ma järsku selga, läksin jalgwärawast wälja, ühendasin ennast jahilistega ning hakkasin nii hoollega küttime, et isegi selle üle üsna imestasin.

Keegi ei teadnud sest juhtumisest kõigewähematgi ja ma pidasin kasutaks seda Wudleyle jutustama hakata, kui wähe selleks tarwis oli, et ta homme mulle puusjärki oleks walmistama pidanud.

Kodu tulles leidjime meie misß Wudley üksi olewat.

„Kus Matt Bradley on?“ küsis temalt mister Henry.

„Ma ei tea,“ vastas öde.

Teenritelt küsides jaadi teada, et Bradley istandusesse tulles hobust käskinud sadulasse panna ja ilma kellegiga Jumalaga jätmata ärasõitnud.

Henry ei leidnud siin midagi haruldast. Tema meelest oli Bradley alati imelik inimene, kes wabalt ja omawoliliselt toimetama oli harjunud.

Mind aga imestas see häfiline ärasõit weel vähem.

Pärast maja-perenaesega rääkimist ei jäänud tal midugi muud üle kui ärasõita ja pärast minuga kõnelemist — seda rohkem weel.

Warsti jäi see rutuline ärasõit täitja unustuse hõlma.

Ma sain aru, et miis Wudley minu wiisakuseta ülespidamise kohta kahtlust ei awaldanud ja et ta sest midagi ei teadnud, et ma tema kokkusaamist Bradleyga kõrwalt tähele juhtusin panema.

Ma tegin otjuseks, ka temalegi sest mitte sõnakest lausuda. Ja seni kui mu wastane minult wastust ei nõua, wõtsin ma nõuaks, mitte midagi järele küsida. — Ma hakkasin mõtlema, kudas see nurjatu ennast nüüd ülespeab. Seidab ta end lihtsalt miis Wudley tahtmise alla ja wõtab ta waikides minu käredust, millest ta kahklemata aru sai, ärafanda? Tema tulise iseloomu tõttu ootasin ma, et ta mind oma suguwendade wiisi järele nugade ehk püsjide pääle kahewõitlusele kutsjub. Ma ei saanud aru, miks ta mind kohe wälja ei kutsunud. Tõsi, tema püis ei olnud laetud, sest ta oli ta minu pääle tühjaks juitjetanud ja pistloliisi polnud ta wististi kaasa wõtnud. Wiimased polnud ju tuide lastmiskes ja kosjakauba tegemiskes tarwilikud.

Wististi ei kutsunud ta mind sellepärast wälja, et tal tapariista ligi polnud ehk et ta minu ilmumise üle liig imestatud oli.

Siiski warem ehk hiljem ootasin ma tema poolt sekundantisiid ehk kõigewähemalt, kirja.

Kuid järgmine päew, tema järel ka terve nädal, läksiwad ilma mingisuguste järeldusteta mööda. Natt Bradleyst polnud kohku-kahku kuulda.

Sellest arwasin ma, et meie wahel kõik lõpetatud on ja et Bradley weel palju alatum elukas on, kui ma uskunud olin.

XIV.

Ä r a s t i t.

Mõni päew pärast seda peeti suurt karujahti, millest mister Henry mulle juba kõnelenud oli, ja ma wõtsin sellest tegelikult osa.

Mulle oli see päris pidu aeg, seda rohkem, et Natt Bradleynd siin ei olnud ja ma karta ei pruukinud, et mind karu asemel osawamini trehwataks, kui seda esimesel korral tui pähe tehti.

Puhul ajal ei ilmunud ta enam istandusesse ja ma ei saanud teda näha.

Mu peremees sai selle aja sees mitu kirja ja mulle näitas, et need kirjad Bradley käest tuliwad.

Üksford tundsin ma ka kirjatoojat; see oli seesama neeger, kes wiimasel korral Bradley saatjaks oli.

Pärast neid kirjasiid näis minu peremees väga ärritatud ja rõhutud olewat. Ma aimasin, kust poolt tuul puhub. Bradley nõudis wististi kaartiwõla wiibimata wäljamaksmist, millest mulle Dshef kõnelenud oli. Mul oli Henryst halemeel. Kõige rohkem tustka tõi mulle aga see, et ma neist armsatest inimestest, kelledega juhtumine mind kokku juhatas, warsti lahkuma pean.

Minu plaanid muutusiwad hulga teisiti. Mida rohkem ma seni ajani oma äraõiduga kiirustasin, seda enam püüdsin ma selleks nüüd wiisakat põhjust wälja armata.

Warsti leidsin ma ka selle põhjuse ülesse, ehk ta küll weidi kentsakas oli. Ma teatasin, et mul häkisti meelde tuli wett mööda New-Orleanisse sõita. Sel wiisil wõisin ma paremini maad näha ja ka jahtigi pidada. Oma hobust palusin ma pärast aurulaewaga järele saata.

Mul oli ka ennemalt see mõte pääs pesitanud, aga ma ei oleks ta tõeks tegemisele mitte tulnud, kui põhjust poleks olnud, mis mind seesugust wäikest kawalust pruukima sundis. Ma teadsin, et parka wana Budley puuwilla koormaga Tennissist juba tulema oli hakanud ja nüüd pikkamisi jõge mööda alla ujus. Ta pidi mõne päewa pärast siia jõudma ja istanduses kinni pidades õunad, pähkled ja teised wiljad, mis siin tropika palawuse pärast kaswada ei wõi, korwidega maha panema. Nende asemele pidi ta jälle elajate nahku wastuwõtma, mida kütt iga aasta New-Orleanisse müügile saatis.

Parka siia jõudmiseni wõis weel ehk paar nädalat ära kuluda ja ma wõisin seega aega kasulikult tarwitada.

Niisugune oli minu eelplaan.

Ta läks korda ja keegi ei imestanud selle üle. Selwiisil wõisin ma oma armast wiibimist miss Budley ja tema wenna seltsis pikendada.

Nõnda läks nädal mööda, mis minu meelest kui ainus päew warju ilma lendas, tui teatus tuli, et parka Tennissist juba sadamasse sõitnud.

Mina oleksin kuulda soowinud, et ta weel tuhande aagi taga oleks olnud. Aga parata polnud midagi!

Lõpeks tuli aeg äraõita.

Kuna ma ennast weel tee vastu walmistasin, oli minu peremees müüdamad elajate nahad, niisama ka minu jahinõuud ja söögi tagawara, mis kõige muu reisi wältuseks kaasa oli walmistatud, juba parka pääle saatnud.

Miss Wudley Jumalaga jättes — aga mitte nõnda, nagu igawesti lahkumiseks — läksin ma sadamasse. Mister Henry tuli mulle saatjaks.

Ma olin weidi imestanud — kui ma melegaigust ei taha nimetada — kui nägin, et parka kapteniks keegi muu ei olnud, kui põlastaw mister Blehn, kelle toores loomus minu sees halwa mõju oli aratanud. Steinger oli leitenandina ka kaasas. Madrusteks olidwad wana Wudley neli neegrit.

See nähtus pani mind oma wäljaarwamist kahetsema, sest reis niisuguses seltskonnas ei wõinud mitte lõbus olla. Ja mul oli waja nendega umbes nelituhat kilomeetrit edasi sõita.

Kuid taganeda oli nüüd juba hilja, ehk ka kaptenilgi see hästi meelt mööda ei olnud, et ma sõidan.

Kuid kõik asjad olidwad juba pääle pakitud, nende hulgas ka elajate nahad ja minu laegas jahiriistadega; aga mu enese päris reisipaun ja söögivarandus olidwad alles maal neegri ülewaatamise all, kelle hooletks nad siia tuua olidwad antud. Barkamehed ei näinud aga neid sugugi tähelepanemat, ja hakkasid maalelastmise redelit juba ülesse tõmbama.

„Mister Blehn... nii wiist?“ ütles Wudley end kapteni poole pöördes. „Ma tõin Teile ühe reisija kaasa. Ma loodan, et Teie kõik wõimalikult toime tate ja tema reisi-aja lõbusaks teete. Olge hääd, muretsege tema eest, nagu oleks see minu eest olemat“.

„Ühe reisija!“ hüüdis Blehn filmakirjalise imestusega, sest neegrid oleksiwad talle ütlemata pidanud, et ma parka pääl sõita tahan. Aga mul pole ruumi reisia jaoks.“

„Kudas nii?“

„Tõesti ei ole!“

„Noh, katsume kuskil väikene kohake korrale seada.“

„Meil pole rohkem kui üksainus väikene kambrite ja see annab maewalt minule ja Stiengerile ruumi. Neegrid on sunnitud pakside wahel kudagi wiisi läbiajama.“

„Tõstke siis mõned pakid lae pääle. Teie jõuate ju warsti kohale ja kui wihma peaks tulema, siis wõite neile wihmariided ületõmmata.“

„Meil ei ole wihmariideid.“

„Siis wõtte ja katte nahkadega finni.“

„Aga . . .“

„Ilma misgi „agata,“ mister Blehn! Teie lubate endale liiga palju juud pruulikida!“

See üteldi seesugusel toonil, mis wähematgi wasturääkimist ei kannatanud.

Siiski, kui kapten mind parka pääle wastuwõtta ei tahtnud, polnud tal selleks mingisuguseid tõsiseid põhjusid ettetuua.

Miks ta nii wäga selle wastu seisis? Sellest ei wõinud mina ega Budley aru saada ja Budley imestus muutis wiimaks wihaks.

„Kuulge, mister Blehn,“ ütles tema, „see parka on minu isa omandus ja sellest selgub, et minul tema üle õigust on. Minu sõber awaldas soowi, tema pääl New-Orleanisje sõita ja ma lubasin talle seda. Seepärast nõuan ma, et Teie teda pääle wõtate. Urge jonnige wastu, waid käskige oma mehi mõnda pakki laele rullida.“

Blehn wastas, et puuwill märjaks saada, millest müümise juures takistusi sündida.

„Mis see Teie asi on? kawatase Budley, wihale täiesti maad andes. „Selle eest wastutan mina, aga mitte Teie!“

Ma polnud Budleyd ialgi sarnases ägeduses näinud. Need wastupunnimised tema käskimiste pääle minu ja tema teenrite juuresolemilisel ärritawad teda hirmus wihale.

Ma sain aru, et istandusesse jäämiseks tahtmist awaldada pasjilif poleks olnud. See oleks siis seda tähendanud, kui tahaksin ma Henryt kapteniga kokkupõrkamise eest hoiatada. Ma ei tahtnud ise aga wiimasele sugugi järele anda. Ma olin juba muidugi kaua küllalt Budleyde külaline olnud, ega ma siis eluks ajaks nende juurde wõinud jääda, „Kui sõita, siis sõita,“ otsustasin ma ja pidasin nüüd paremaks, ennemini lahtise taewa alla parka laele jääda, kui foju tagasi pöördä.

Kapten jättis wiimaks nurisemise ja wastutõrkumise järele ning wõttis mind kui reisijat wastu.

Ruumi näitas nüüd weel rohkeingi olewat, kui waja ja mingit tarwidust polnud pakkiid puudutada.

Henry Budley palus juhtumise üle wabandada; ma lubasin teda kewadel waatama tulla. Meie lahkujime sõbraliku käewajutusega ja parka pööras uuesti „Wete-isa“ woogudesse.

XV.

Lahusmeelsed.

Esimest kuus tundi täitis Stienger tüürimehe kohuseid. Tema imelikude toimetuste tõttu jõudsime meie wäga pikkamisi edasi. Selle asemel, et endid wooluses pidada, püüdis ta just meelega sellest kõrwale hoida. Kord ujusime meie üht kallast mööda, kord pöörasime järsku jälle teisele poole.

Umber kümme kilomeetrit istandusest allpool käs-
kis Blehn sõiduriista kaldale juhtida ja, ühe neegriga
maale astudes, sõidus ta parka puu külge kinni. Siin
polnud sadamat ega mingit elukohta — mitte midagi
pääle paksu metsa.

Enne kaldale astumist soovistas Blehn oma abili-
sele midagi kõrva sisse; minule ei lausunud ta sõnagi.
Kaldale saades kadus ta filmapiilk puude varju ära,
sõiduriista minu pärast wõi farmilise söödaks jättes.
Kaks tublit tundi oli ta ära. Pääle tema tagasi-
tulekut hakkasime jälle ühest kaldast teise tõukama.

Wõib olla, et see ühest äärest teise tõukamine selle-
pärast sündis, et mitte weepöörlustesse sattuda, mida
minu harjumata filmad küll mitte tähelepanna ei
wõinud, aga wõib olla, et see ka mõnel teisel põhjusel
korda saadeti, mis minul kui wäljamaalasel
tundmata oli. Siisgi äratas see minus sügawat
tähelepanemist. Ja et minu kookupuutumised kapte-
niga mitte sõbralikud ei olnud, siis ei tahtnud ma
temalt parka imeliku juhtimise ega tema enese kaldal
jalutamise üle seletusi pärima hakata.

Ma küüsin ühelt neegrilt, keda ma Wudley istan-
duses arwasin näinud olemat. See et teadnud rohkem
kui mina. „Mina ei tea, mis see massja Stienger
nii juhib. Wististi on nõnda tarwis. Wõib olla,
et siin weepöörlusti ja kookudillisi on.“ Asja seletus,
mis ma ise wälja mõtlesin, oli wäga tõenäoline,
kuid näitas, nagu ma pärast leidmingi, mitte küllalt
rahuloldaw olemat. Ma mõtlesin: kas ehk mister
Blehn mulle mu wägise parka pääle kippumist sellega
kätte ei taju! Wõib olla, et ta nüüd meelega niipalju
kõwerikkusi ja seisatusi teeb, et ma Raschewilles ehk
Puan-Rupe's ise wäljaastumist pean paluma.

Kui tal niisugune plaan pidi olema, siis pidi see
küll kahtlemata usinasti korda minema. Si läinud
päewagi mööda, kui mu reisifeltfilised kõige oma sõi-

duriistaga mu meelest nii läilaks läksivad, et ma kindlasti otsustasin, esimeses sadamas, kus aurulaewa mõib oodata, wälja astuda.

Ma mõtlesin jeda juba enne ärasõitu. Ma ei rääkinud sellest aga Wudleye sõnagi, et teda mitte kurvastada, näidates, et ta kapteni jämedus minu plaani, mis mulle esmalt nii meeldiw oli, nurja ajas. Kuna ma nüüd üksi olin, polnud mul niisuguse wastumeelse ja igawa reisi pikendamiseks mingit põhjust. Mul jäi Natschedis wäljaastuda ja Wudleyl ei saa sellega wähematgi asja olema.

See winta-wänta sõit kestis terve päraslõunase aja. Meie sõitjime kõigewähemalt korda kahtkümmend ühest jõe kaldast teise. Silmanähkawalt pidi mu endiste peremeeste puuwill tähendatud müügito hale hiljaks jääma. Kui meie edasisõit ifka niiwiiji kestab, siis ei jõua meie küll enne poolt talwetgi New-Orleanisse.

Päike läks juba looja, aga meie polnud weel kahtkümmend kilomeetritgi istandusest eemale sõitnud. Ma mõisin jeda sellega tõendada, et meie sellest saarest, kus ma walgepäaga kotta maha lasin, weel mööda polnud sõitnud. Wõib ka olla, et ma tema filmist mööda olin lasknud, ehk ma küll kaunis hoolsasti ja tähelepanelikult järelewaadata püüdsin.

Päewal, et aega surnuks lüüa, wõtjin ma püssi ja toimetasin lindusid ja suuremaid kalu, mis parka taga ujusiwad, surma riiki. Kord lasin ma ka kaunis suure kulli maha; ta kukkus wette, ja et tige kapten mulle lootjikut lahtipäästa ei tahtnud, pidin ma ta laenetesse jätma. Wähemalt lahutas see kasuta jahtimne wäga minu meelt. See oli üks neist põhjustest, mispärast ma sarnase reisi wälja walisin.

Dö pääletulekul pidin ma wastutahtmist selle toimetuse pooleli jätma ja teist muretsema. Teist polnud aga nii hõlpsasti saada. Juttu westa nii-

fuguste meestega oli võimata, raamatuid unustasin ma kaasa võtta ja lugeda poleks ka suitsewa lambi ees võimalik olnud, mis nõndanimetatud kajutis põles. Ma ei võinud kauemaks jellesse haisewasse koopasse, nelja rumala ja lobasuu neegri hulka jääda, kelledele misgi asja pärast lae pääle minemine ära oli keelatud. Raks walgenäolist, kapten ja ta abiline, jäiwad üles. Üht teffi enesega ühes võttes, astusin ma wälja ja otjustasin suuremat oja ööd parka lae pääl mööda jaata.

Päewal oli liiga palaw, nüüd läks aga kaunis wiluks, nõnda et waja ennast tugewamini katta oli. Ma laotasin mantli lahti ja määsisin ennast tema sisse, pääliskraed üle pää tõmmates.

See ettewaatus polnud mitte üleliigne, sest soodest puhus wali ja winge tuul. Sigarit põlema süüdates hakkasin ma pikuti ja põiguti sõiduriista ümarguse lae pääl jalutama. Aga warsti leidsin ma, et sellel jalutamisel vähematgi lõbumaitset ei olnud. Kõige päält oli külm, siis liiga pime ja pörand oli ka nii halvasti kokku kopstitud, et ma ennast igal minutil läbi kartsin kukkumat ehk komistades wette langemat.

Ma jäin parka parda najale seisma ja hakkasin jõe tumedat laente mängu ja sätendawaid ussikesi, kes kui mahalangenud tähekesed pöösastega kaetud kalda äärel aelejwad, waaatlema. Pöösaid wõis hädawaewalt wastu tumedat taewa serwa ära tunda — nii pime oli.

Ma unustasin puhuks ajaks iseeneise ära, neid looduse häälesid kuulates, millede kokkukõla mind igast küljest sisse piiras. Gemalt kajas kuguari kole häääl, mis kui hundi hulumine ja kassi kuumumine mu kõrwu kostis; ligidamal kajasiwad öö-lindude hääled, kisalinnu kiskendamine, wali nagu trompeedi luitamine, siis metshane kaagutamine ja öökulli hale uikamine.

Ma seisjin kaua ja kuulajin. Mu ümber oli kõik waitne, mitte üks inimese sõna ei seganud mind looduse öö-liidulaulu kuulamast. Neli Neegrit jäiwad kajuti sügawusesse, kaks walgenäulist seisiwad lael wait ja liikumata nagu tondikujud. Nad seisiwad kõrwuti, endid pika tüüriwarre najale toetades. Nad rääkijiwad ka, kuid nii taja, et minu kõrwadesse mitte ühte poolt sõna ei ulatanud.

Ma seisjin, kudäs wõimalik, neist kaugemal. Mul polnud wähematgi soowi nende jutust osa wõtta, ehk neile põhjust mõtelda anda, et ma nendega seltsimist, wõib olla, kalliks pean. Aga ehk ma küll ühte sõna-kest nende juust kuulda ei wõinud, nägin ma siisgi, et nad suure elawusega rääkijiwad. Ma mõisjin seda nende seisjust ja käteliigutustest.

Kas nad ehk minu üle ei räägi?

Pimedusest hoolimata nägin ma, et nad endid minu poole pöörsiwad. Ma teadsjin, et nad minu parka pääl olemisega rahul ei ole, aga mispärast — see oli mul päris arusaamata.

Pääle nende hariliku tooruse ja jämeduse, mida nad igas tükis wäljanäitajiwad, ei wõinud ma neilt midagi muud enam oodata.

Mulle näitas naeruwäärt olewat mõtelda, et nende seltsis wiibimine mind hädaohuga ähwardab.

Kuid nüüd lendas see mõte kui walgusäde mu pääst läbi. Ma olin kuulnud, et Mississippi lodjamehed niisugused inimesed olla, kes iga tüki pääle, ka mõrtsukatöö pääle walmis olla.

Aga mis tarwis nad mind tapma pidiwad? Minu reisipaun oli vähemagi wäärtusetu. Neil polnud põhjust ka mõtelda, et mul sedawõrd raha juures on, mille pärast kiritööd kordajaata maksaks.

Wiimaks oli siin neli neegrit squire Budley istandusest — jarnane katse oleks wõimata korda jaata, ilma et nemad sellest teada ei saaks.

is dole . . . 3

Ei, see mõte oli tõesti naeruväärt, ja ma püüdsin enmast sellest wabastada. Siiski näitas mulle nende kauane jutuajamine imelik olewat. Et nad parka juhtimise ehk New-Orleanis asjatoimetuse üle nii elawalt oleksiwad rääkinud, — see oli wõimata.

Sõ kätte jõudmisega jätsiwad nad jõe põigiti sõit-
mise järele. Tüür seisis liikumata ja parka tormas
mööda woolust juure kiirusega—umbes kümme kilo-
meetrit tunnis. Selles kohas oli jõe-woolus väga kiire.

Kuna mu mõtted tegewuses oliwad, jõudsin ma
sigari peaaegu otsa suitsutada. Ma pistsin kae tas-
kusse, et uut wõtta, kuid sigari toos oli kajutisse
jäenud. Selle järele minnes läksin ma Blehni ja
Stiengeri lähedalt mööda. Üks hoidis tüüri, teine
seisis tema kõrwal.

Sigar — lõhnawa Sawanna otsakene — oli mull
weel juus ja suitses. Ma tahtsin nende nägusid
näha ja neist mööda minnes tõmbasin mõne korra
õige tugewaste sigarit; selle otsas lõkendas tuli põ-
lema. Kuningi pole wist tuli kahte rohkem kelmi
näuga meest walgustada wõinud. Nende otsa peal
seisis misgi saatanliku nõuu ja kuritöö mõtte pitser.

Oleks ma etteaimata wõinud, et neil asja mind
äratappa on, ma oleks seda sellsamal minutil uskuma
pidanud; ma poleks mitte kahelda wõinud, et nad
seda tegema ei saa.

Nad waatasiwad waitolles, kui ma neist mööda
läksin, ja ei liigutanud enmast paigastgi.

Ma ei lausunud ka sõna.

XVI.

Mees üle parda.

Alla kajutisse jõudes nägin ma, et kõik neli neeg-
rit sirewil põranda pääl sügawas unes noorskasiwad.
Päew otsa tüüriga töötades, ühtepuhku parka sõidu
sihti muutes oliwad nad väga ära wäsinud. Nad ei

teadnud aimugi walminewast näitlusest, muidu poleks nad nii rahuliste maganud.

Lamp jõudis waewalt kajuti ruumi walgustada, ja waewaga läks mull korda oma sigaritoosi ülesse leida. Sigarit wälja wõttes süitasin ta lambi peal põlema ja mõtlesin: Kas ei oleks parem jüa jäeda ja mitte laele tagasi minna, — siin oli wähemast natufene soojem. Kuid tõrwatud laudade ja neegrite läbimärgade järkide hais oli täitsa wäljakannatamata. Sigari suits ei jõudnud seda ära lämmatada, ja ma pidasin paremaks jälle lae peale tagasi minna.

Tõtt ütelda, ma tegin suure lolliuse, et selle parka peale kippusin.

Treppi mööda ülesse astudes kuulsin ma lae peal isesugust müra. Ma ei teadnud, mis see tähendab, ja olin seda rohkem imestanud, kui Blehni ja Stiengeri endist wiisi wana koha peal nägin seiswat. Ma tahtsin jälle oma koha peale tagasi minna, kui korraga Blehni saatanlikku hüidmist kuulsin:

„Põrgu nimel, meie sõidame wee neelusesse!“

Ja ettepoole wäljahoitud pootshaagiga tormas ta minu kallale.

Enne kui ma kõrwale jõudsin karata, haaras raske pootshaak mind rinnust, ja poleks ma mitte kahe käega sellest kinni hakanud, siis oleksin ma silmapill wette kuffunud.

Niipea kui ma seda jõudsin teha, sain ma Blehni tõsijest nõuust aru.

„Laske lahti! jätke järele! ehk muidu sattume wee neelusesse . . .“

Nende sõnadega laskis ta pootshaagi paremast käest lahti. Sigari walgusel wälkus ta pihus üks terasest riist. Sell minutil tundsin ma põlewat walu öla sees ja mu käsi langes nagu piits alla. Ma lasin pootshaagi teisest käest lahti ja kuffusin seliti wette.

Mõne sekundi hoidsin ma ennast wee peal milleks, mull riided abiks olivad, aga uus pootshaagi hoop fundis mind alla wajuma. Tume sumin kostis mu kõrwades ja kramp kiskus kõri kinni. Ma tegin suure jõuakatse ja ujusin uueste weepinnale. Ma ei wõinud omale aruanda, kus ma olen ehk mis minuga sünnib . . . Mulle näitas, nagu oleksin ma hirmsast unenäust ülesse ärkanud.

Natukene arusaamisele tulles mäletasin ma, et ma parka pealt alla kukkusin, mäletasin, et mind sealt alla wisati, et ma wõitlesin ja enam wõidelda ei wõinud, ja et kaks nurjatumat mulle otja teha püüdsiwad.

Kuna see kõik mulle meelde tülgestas, hoidsin ma ennast ikka weepinnal, mille eest ma oma loomu jõudu, mis ma selle tarwis pruukisin, niipalju tänada ei wõinud, kui seda, et oma õlale mantli olin tõmbanud. Mantel oli, mis mind ülewal hoidis, muidu oleksin ma ammu alla wajunud. Tarwiliselt ujuda katsudes, tundsin ma, et mu käsi töötamiseks wõimatu oli. Ma waatasin ringi, et parkat leida. Mulle ei tulnud mõttesegi karjuda ehk appi hüida, — see poleks küll üksi kasuta, waid ka hädasohtlik olnud. Ma mõistsin küllalt, et mull kapteni ja tema abilist rohkem kartata tuleb, kui laeneid ja tema tundmata koleduji. Ma usaldasin ennast ennemine laenete hooleks, kui nende inimestega wõitlema hakata. Aga õnnetuseks ei wõinud ma ennast kaua hoida. Ma tundsin, et ma ikka rohkem ja rohkem wõimetumaks jäin . . . Mull oli suurt jõudu tarwis kofku wõtta, et mitte mõistust kautada ja ära uppuda.

Wetewood kandsiwad mind kiireste edasi, aga ei kandnud mind kalda lähedale. Jõgi oli nii lai, et kaldaid näha ei olnud. Ja oleksin ma neid ka näinud, ma poleks neile ikka läheneda wõinud. Minuke, mil-

leks mull veel jõudu ulatas, oli see, ei ennaft wee peal hoida.

Warsti pidin ma uppuma. See kole teadmine wõt-
tis ikka rohkem ja rohkem minu üle wõimust ja ma
hakkasin peaaegu külmawereliselt ennaft peasemata
hukatuse wastu walmistama.

Nagu wälgu kiirusel wälkusiwad kõit mu elujuh-
tumised mu waimu filmade eest läbi. Jja, ema,
wennad, õed, — kõit, mis ma hiljuti maha jätsin,
kujunesiwad kohutawas selguses mu ees. Südant pi-
gistas ärarääkimata kurbduse walu.....

Selljal ajal tõukas misgi asi tugewaste mu
selja pihta. Külm wärin jookkis üle mu keha — nii
tugew ja ootamata oli see tõukamine keset minu üm-
ber piirawat pimedust.

Kole mõte wälkus mu peast läbi. Rahtlemata oli
see alligator. Mind ootas hirmus surm! Ja tõeste,
ma olin ka kuulnud, et need elukad siin külluses pi-
dada elutsema.

Ma hakkasin jõuu kofku, et eluka juurest eemale
ujuda, kuid asjata. Glukas ujus mulle järele ja tõu-
kas mind uueste õlast.

Mõne minuti pärast tundsin ma, just kui haarak-
siwad mind koleda looma lõualuud, ja ma arvasin
oma kontide ragisemist kuulwat..

Uus jõuud, ja ma pöörasin näuga ennaft eluka
poole: sell kombel pidi asi ehk rutemine lõppema.

Kuid oodetawa koleduje asemel ootas mind õnn.
See, mis ma alligatoriks pidasin, polnud muu, kui
üks puutüwi, mis niisama nagu minagi woogudest
edasi sai aetud, kuid palju suurema kiirusega, wist
jellepärast, et ta kogu poolest palju suurem oli.

See wees lamaw kogu oli küllalt nii suur, et
mind nõrgaks jäenud ja walust, wäsimusest ning hir-
must pool surnud inimest kanda.

Rangelt ronisin ma selle turjale ja heitsin kõige oma pikkusega jenna peale.

Waewalt jõudsin ma ennast seal korda seada, kui ma arusaamise kautasin.

XVII.

Laenete hoolet.

Ma langesin mõistufeta oletusse, mis peatselt une sarnane oli. Ma olin nii nõrk, nagu oleks ma pool osa oma werd kautanud.

Õnneks oli mu märg mantel, mille nõõbid hoolfaste kinni olivad pandud, tüwi jämedate oksade taha kinni jäenud, ja hoidis seega mind allalibisemast ja wette kukkumast. Wuidu oleksin ma elust surma astunud, ilma et ise seda tähele oleksin pannud.

Mu mineistus polnud kauakestaw, nagu ma sellest kaugusest, mis ma laenetest edasi sain kantud, arusaada wõisin.

Kui ma mõistufele tulin, leidsin ma end alles peastja puu peal olewat, mis, nagu ma esmalt ta liikumisest aru sain, ühtelugu edasi ujus.

Uga kui ma täielisele arusaamisele sain, nägin ma, et efsinud olin, ja et puu kaldale oli jõudnud ning misgi asja külge pidama jäenud.

Minu ümber oli pillane pimedus, weel pilkafem kui enne, ja ma tundsin end keset padrikut, mille puud painduwalt mööda jõe pinda kaswafiwad, wähemalt ühe hiigla puu oksade kestel olewat. Ja warsti, kui mu silmad pimedusega ära harjusiwad, wõisin ma oma ümber sumisewate läikputukate nõrgal hiilgujel selleks selgust saada.

Natufese aja pärast nägin ma omafs ärarääkimata rõemuks, et ma sellesama küprusse puu all olin, mille juurtega Dsheck oma lootfiku kaldale sidus, kui ta minuga Tondi-saarele walgepeega kottfaste otfimiseks kaasa sõitis. Buutüwi kandis mind ifka weel

oma selgas, laenete turjal õetsutades. Oma ofjadega oli ta küprusse juurtega sassi läinud; ka minu riided olivad nende taha kinni hakanud.

Näi nähti tõepoolest paremale järjele kaldumat.

Sellegipärast oli mull tarwis ettevaatlik olla. Ma teadsin et siin väga tugevat woolust ei ole, kuid siiski pidin ma võimalikult ruttu tüvi pealt ära ronima, seal juures aga mitte walju liigutust tegema.

Kõigewähem ettevaatamata tõukamine wõiks tüwi lahti peasta, ja ma oleksin temaga Sumal teab kuhu kantud saanud.

Ma panin seda tähele ja hakkasin seda mäöda tegemusesse.

Tasakeste oma riideid ofjade tagant, kuhu nad kinni olivad hakanud, lahti peastes, ja terve käega ühest kätte puutuwast juurest kinni haarates, tõusin ma ettevaatlikult püsti ning mull läks korda küprusse peale ronida. Kõik see nõudis mitte wähe waewa, sest haige käsi tülitab mind rängaste ja ma ei wõinud hoigamist tagasi hoida.

Ma ei tea, kui palju aega ma selleks tarwitasin, et oks-ofjalt rovides kindla maa peale jain. Sinna saades, kuffusin ma jõutult maha kurnatud wäsimusest ja südame liigutusest.

Ma ei wõinud kätt ega jalga liigutada. Pärast sai mulle selgeks, et mu imeline nõrkus mu üleliigsest merejooksust tuleb.

Õsimene töö oli mull, kui paremaks jain, haawa kinni siduda, mis tarwis ma järgi küllest lappijid káristasin.

Selle järele wõtjin ma omal märjad riided ümbert ära ja riputasin nad kuiwama.

Ei olnud väga külm. Ümberpiirawad puud warjasiwad mind tuule eest, ja warsti sai nõnda soojaks, et ennast nagu auuruwannis tundjin olemad. Ja wáhehaawalt selle magusa soojuse hólma langedes, uinu-

fin ma magama — rahutumasse, mitte loomulikusse unesse. Regajalt ärkasin ma jälle ülesse, kuid mu mõistus oli nii nõrk, et ma mõnikord ei teadnud, kas ma magan või ülehel olen. Wiimaks äratas mind imelik müra pärijelt ülesse. Ma kuulsin pistoli pauku ning selle järele nagu surmale haamatud inimese hädakisa.

Peale seda kuulsin ma uueste nagu abihüideid.

Ma kuulasin kaua, aga kõik jäi uueste wait. Minu ümber kajas ainult ühetooniline rohutirtsude firin, ning wahetewahel oli ka jooksonna krooksumist kuulda. Ma arvasin, et pistuli pauk ja inimeste kisa ainult mu mõttekujutused olewad — haige peajuu wõeriti tegewus. Siiski mäletasin ma selgeste et pauk mind ülesse äratas, ning et ma kisa ja inimeste healesid siis kuulsin, kui juba ülehel olin.

Ma ei wõinud seda sellega ligindada, mis minuga parka peal juhtus. Sest ajast, kui ma wette kullu-
fin, pidiwad Blehn ja Neegrid kaugele jõudnud olema, — wäga kaugele, et neid wõimata kuulda on.

Sest filmapilgust näis juba mitu head tundi mööda läinud olewat, ja ma olin ka kauris Kaua juba saarel olnud.

Mu haaw hakkas kangeste walutama. Ma ei wõinud enam magada, ainult mõttele pidin ma maad andma.

Miks Blehn mind tappa tahtis? Ei wõinud olla, et selleks põhjuseks ainult meie wastikolek oli.

Ma ei saanud wähematgi tolku sellest luost.

Wiimaks tuli mulle mu teejuhi Osheeki haruldane teguwis Tondi-saarel, ja ta jutustamine neist healedest, mis siin ööseti kuulda olla, meelde. Tähendab, jelles legende-jutus oli ifka oma jägu tõtt.

Ma ei saanud kõigel ülejäenud ööl filma finni. Esimest korda omas elus olin ma ebauslikku hirmu

täis. Ja kui viimaks läbi tihedate puude oksade esimesed päeva kiired nähtavale tungisivad, olin ma nii rõemu täis, et seda võimalik kirjeldada pole.

XVIII.

S a l a d u s.

Päikese tõusust oli juba mitu tundi mööda läinud, kui mu jõuud osalt tagasi tuli. Ma olin veel nõrk nagu laps, aga võisin ometegi jalgadel seista. Rõige esmalt mõtlesin ma oma jänu kustutada! See piinas mind kõigeförgema tipuni, nagu see haavatu-tega ikka sünnib, iseäranis pärast kanget werejooksu.

Mii ligidal kui weji minust ka seisis, ei võinud ma siiski kerge waewaga juua saada. Tarwis oli seda kõik tagaspidi korrata, mis ma saarele tülles tegin. Omete läks see mull hästi korda ja, nagu näis, polnud ma iial sarnast õnne katsunudgi. Pärast pöörjün ma jälle oma wana koha peale tagasi.

Mu riided olivad juba ära jõudnud kuivada, ja ma panin ennast rõemuga riidesse. Pärast hakkasin ma järele mõtlema, mis ettemõtta, et saarelt ära saada.

Warsti leidjün ma abinõuu ülesse.

Mu hiljutine sõit walgepeaga kottaste otsimiseks jättis mulle kallid mälestusi järele. Mull oli see lahene meeles, mille kallastikul ma inimese sealolemise jälgeid leidjün. Ka ühe wana lootjiku leidjün ma küprusse alt.

Ma ei võinud tähtja juhtumiste-kokkujattumise üle, mille abil ma nüüd surma selja tahta võisin suruda, mitte imestada. Poleks ma siia saarele sõitnud, poleks ma seda lootjikut tähele pannud, — Sumal teab, kui kaua ma siin saarel olejün olema pidanud. Mitu päewa oleks pidanud mööda minema, enne kui mind mõni laew tähelepanna oleks võinud.

Kuid selle aja sees oleks juba nälg mu elufüinla ära-
kustutama pidanud.

Gaiget kätt uueste sidudes, tegin ma särgi üle-
jäenusest kandesideme, et teda kaelas kanda.

Ma tõttasin weikese lahese poole.

Kuid ma ei saanud korraga jenna. Ennemalt
juhtumise kaupa kui mälestamise järele, leidsin ma
walgust purustatud puu, mille otsas kottka peja seisis,
ülesse. Kui ma weikese platseese peale jõudsin, wõt-
sivad kottad mind ksigaga vastu, ja minu peakohal
ringi keeritades lendasivad nad minema.

Rõige rassem asi oli korda saadetud, sest ma juba
teadsin, kus külles lahene sellest puust seisab. Ma
tuletasin teed meelde, mida mööda ma käinud olin,
ning warsti wõisin ma puude wahelt läikawat wee
pinda näha.

Kuid sell filmapilgul jäin ma järsku seisma.

Ma kuulsin inimeste healeid.

Inimesed, keda ma näha ei wõinud, rääkisivad
tasakesti, kuid elawalt. Kuuldawalt oliwad nad selle-
sama lahese kaldal, mille juurde minagi tõttasin.

„See on uus õnn!“ mõtlesin ma. „Küllap juhtum
wist omasugustega kottu. Rahtlemata piawad need
mõned kütid olema.“

Ja ma wõisin nüüd ilma seda lootikut pruuki-
mata, mida ma ainult ühe käega juhtida wõisin,
saarelt ära minna.

Braegu tahtsin ma ennast uue õnne tõttu terwi-
tada, kui üks heal üsna selgesti mu kõrnu tõstis.

Silmapiilk tundsin ma ta ära ja mu ihufarwad
tõusiwad püsti.

See oli sellesama mehe heal, kes mõne tunni eest
minu elu kallale kippus.

See oli mister Blehni heal!

Mõne minutilise mõtlemise järele sain ma külma-
wereliseks ja mu hirm muutis sügawaks imestuseks.

Mis pidi parka kapten selle saare peal tegema? Olivad kõik parkamehed siin, või oli tema üksi? Järve poolt kuuldi mitmeid healesid, wist oli parka seal.

Uga mis tarwis ta siin pidi olema? Oli tall siin mõni õnnetus juhtunud, või oli ta siia parandamisele toodud?

Ma ei arwanud, et nad sellepärast piatama olivad jäenud, et wast mind otsida. Oli ju selge, et nad minust lahti jaada tahtsiwad ning olivad julged, et selles lõpule jõudnud. Olessiwad nad tähelepannud, et ma surma suust läbi peasedud olin, siis poleks nad juhtumist mööda lasknud, mind igaweste wagaks teha.

Lõsi, Squire Budley Neegrid olivad siin. Nad wõisiwad mind kaitsta. Kuid kas nad tahawad, kas nad tohiwad seda? Ja kas Blehn ei saaks nõuu leidma, minuga enne walmis jaada, kui ma appi jõuan karjuda? Ma olin nõrk, haawatud, sõjariis-tata, — see on meeletus, ennast ise kaitsta.

Kiireste lendas see kõik mu peast läbi. Selle hirmsa kolkujuhtumise mõjul ei wõinud ma sammu edasi ega tagasi astuda. Ma olin oma waenlastele nii ligidal, et kuiw wiisja raag, mu jala all prõksudes, mind äraanda wõiks. Arusaamata, kudas nad siinamaale mind weel kuulnud polnud.

Mõni minut seisin ma ilma mingi otsustamiseta. Siis tuli mulle meelde, et keegi siia võib tulla ja mind leida. Minu ligidal kaswis päratu suur küp-russe puu. Tema alumised oksad olivad maast waewalt jalg maad kõrgel. Senna wõisin ma ennast ärapeita ja wõtama jäeda.

Tasakeste wõtsin ma ronimise teed kess tihedate oksjade wahela käpile ja jäin wast siis piatama, kui tarwiliselt heaste rohelistest lehtedest warjatud olin. Ma wärisegin just kui põgeneja, keda tagaetaakse, ja kes teab, et ta peidupaik otsijate kättelangemisel on.

Ma jäin kauaks jenna. Hirm mõttis kõik minu olemist oma alla. Mull olivad ajalikud põhjused Blehni ja tema seltsilisi karta.

Ma kartsin ennast liigutada. Mulle näitas, et mu paljas hingamine mind ära anda võib.

Ma istusin juba umbes tund aega siin. Mu waenlased olivad sammu kolmkümmend minu eemal. Teist abinõuu saarelt peasemiseks mull ei olnud. Ma oleksin õnnelik, kui ennast saarele tooja puutüvi hooleks uskuda võiksin, kuid weewood pidivad selle juba ära viinud olema.

Ma võisin ainult oma nähtud lootliku peale loota. Parameestel ei võinud seda tarvis olla, sest parka külles oli oma suur lootlik.

Mull jäi ära oodata, millal Blehn ja ta seltsiline saarelt lahkuwad, et siis ise omast väest wana lootlikuga ära sõida.

Kuid nad jäiwad juba üleliiga kauaks siia. Nähtawalt ei kannatanud parka mingit õnnetust. Polnud kuulda haamri hoopu ega sae jaginat. Kuulda olivad ainult healed ja sammude komsud lae peal.

Ma katsusin kuulata, mis seal räägiti, kuid rääkimine oli liig tasane. Ainult niipalju sain ma aru, et seal kolmekesti räägiti, kelledest Blehni heal üksi mulle tuttav oli.

Mis Neegritesse puutub, — kui need üleüldse seal olivad, — siis ei rääkinud nemad sõnagi. See pani mind imestama. Üks kõik, mis ametis nad oleksiwad olnud, ei võinud ma seda waitolemist äraseletada. Ma teadsin, et nad iga töö juures lobisewad, naljastawad ja naerawad.

Viimaks kuulsin ma neljandamat healt, kes nähtawalt mõnda käsku andis.

Silmapill tundsin ma ta ära ja mu hirm kaswis jada korda suuremaks.

See oli Natt Bradley heal!

Õhtotja ei osanud ma midagi arvata. Mis temal siit tarwis on? kuda tema jüia sai?

See uus leidus imestas mind nii, et ma ihalduse üle, mis need neli inimest teewad, wõinust ei saanud. Kawa otjisin ma abinõuu, neid nii näha, et nad mind ei näeks, ja wiimaks leidjingi seda. Tarwis oli kõrge- male kobada ja wõimalikult üht otja mööda, mis minu peakohal oli, kaugemale ronida.

See ei olnud raske. Oksad oliwad tihedad ja laiad. Tarwis oli nagu redelit mööda ülesse poole astuda.

XIX.

Saruldased toimetused.

Siin istudes olin ma täitsa julge, sest lehestik oli väga tihe. Peale seda kaswas mu ümber arutu hull liigoksi, nõnda et jüia terve elewant end ärapeita olets wõinud.

Ei tee ma mingit kára, keegi ei wõi minu siin olemist ülesanda. Ma istusin kaua ega julgenud pead lehtede wahelt wälja pista. Minutit kaksümment niwiihi istudes, wõisin ma julgeste tõendada, et mu elu juutse kawa külles ripub. See tõendus polnud enam kuulbud kõnelemise järeltus, sest nüüd wõisin ma oma waenlasi ka näha. Üks kõige jämedamatest oksadest sirutas ennast otse lahese poole wälja. Ennast natukene seda otja mööda edasi nihutades, nägin ma ei mitte ainult lahkest, waid ka squire Wudley parkat. Parka teenistuses alamaid mehi ma ei näinud. Parka peal oliwad ainult walged, Neegrid aga oliwad kuhugile ärakadunud.

Õhteks nägin ma kolme meest: üks oli Blehn, teine seltsiline Stienger, ning weel üks kolmas, keda ma ei tunnud. Kuid tema nägu ja kombe tunnistasiwad, et ta sarnases seltskondas väga passiw on.

Nähtawalt oliwad kõik ametis, ehk nad küll üht ja sedasama tööd ei teinud.

Rõige esmalt nägin ma Stiengerit. Tema seisis selle koha peal, kus trepp alla parka kajutisse wiis. Tema pesi hoolfaste pöranda laudu ja ülemisi trepi astmeid, ühes käes nuustikut, teises — nõuu seebise weega hoides.

Ennast pisut weel edasi nihutades nägin ma kahte teist kelmi. Parka pealt kalda äärde oli laud seatud. Kaldal seisiwad pool tosinat puuwilla pakkisid, mis seda lauda mööda jenna oliwad weeretatud.

Blehn ja tundmata mees toimetasiwad midagi nende pakside kallal. Kõik kolmekesi oliwad pealmiste riieteta.

Kahtlemata oli parkal õnnetus juhtunud, ja need tühjendasiwad teda, et teda mitte põhja lasta wajuda.

Niijugune oli minu esimene aimamine. Ma hakkasin ka juba arvama, et meie tõeste olime weeneelusesse sattunud, ja et minuga sündinud juhtumine läbikatsjutud hirmu ja meeleliigutuse mõjul oli kordajaadetud saanud.

Tõepoolest ei olnud selles midagi imestamise wäärilist, et parka lahetejesse oli tulnud. Mitte rohkem ei imestanud mind ka Neegrite äraolemine. Wististe oliwad nad lae all ja kandsiwad pakkisid lae auku. Üks asi, mis mind imestama sundis, oli see, et ma nende harilikku naljatamist ja naerulaginat ei kuulnud.

„Mis nendega omete on juhtunud?“ mõtlesin mina.

Warsti tõmbas Blehni ja tundmata mehe toimetus minu tähelepanemist sügawamalt oma peale. Ma nägin, kuda nad finnitõmmatud paki nõõrid lahti kiskusiwad, paki ümberl ümbruse ära tõmbasid ja, teist ümber pannes, uueste nõõrid finni sidusid. Siit teks pani see tegu mind imestama, aga wiimaks märkasin ma, kust poolt tuul puhub. Kõikidel ümbert

ära fiktud õmbrustel oli omaniku nimi juurte kirja-
tähtedega peale kirjutatud. Ma võisin siamaale peal-
kirja „Wudley“ äralugeda. Umbrused said endale
uued, wanadega täieste ühtemoodi pealkirjad, kuid
nimi oli teine. Uute peal seisis jämeda kirjaga: „N.
Bradley.“

Kunni praeguse filmapilguni pidin ma ainult ette
aimamistega rahul olema. Näid oli aga kõik selge,
filmapaistem, arusaadam. Omasi tähetornlikust kõrgu-
sest võisin ma seda röövli-tööd pealt vaadata, mis,
nagu räägiti, nii fagedaste Missisippi kallastel
fündida.

Isandnik-röövliid olivad parka oma võimusesse
võtnud, ja muutfivad koorma niivõisi ümber, et teda
New-Orleani turudel ära müüa võib.

Natt Bradley oli salafeltfi ülem. See oli filma-
paistem ja sellest arusaadam, et pakkide päale tema
nimi oli kirjutatud. Teda ennast ei olnud ümberpak-
kimise juures, aga ma ei kahklenud praegu, et tema
healt arvasin kuulma, kes wist lodjapoifile mõnda
käsku andis. Aga kuidas ta röövli-tööd fordasaata
võis?

Uueste tulivad mull Neegrif meelde, ja kaswama
uudishimuga püüdsin neid parka pealt ehk lähedalt
ülesse leida. Kuid neid polnud näha ja nad pida-
fivad ifka seda wõerast waitolemist.

On nad magama jäenud, wõi on nad lukutaha
pandud? Võib olla, et nad — surnud on?

Selle mõtte juures tardus mull weri soontes.
Alguses ei julgenud ma mõelda, et see tõsi on, kuid
Neegrif ei tulnud ifka nähtawale.

Ainult Stienger nühtis hoolsaste trepi kohalt lae
laudu.

Ma juhtifin oma tähelepanemist aina selle inimese
peale.

„Kust see tuleb,“ mõtlesin mina, „et ta nii forra-
armastajaks on saanud?“

Kuna ma selle küsimuse peale vastust otjisin, langes mu pilf fogramata wee peale, mis nuustiku alt ülesse pritsis. See oli punast karwa, just kui werega wärwitud. Wärin käis mull pealaeft jalatallani, ja mu meelde tuli ööfine kuuldawus, mida ma aga mõttekujutuseks pidasin. Mu meelde tuli püssipaul ja selle järel dane surmaga mõitlemise hädakisa.

Nõnda ei näinud ma siis und. Tapmine oli tõeste sündinud ja Stienger peft kiritöö jälgesid. Neegrift polnud näha. . . Neidsamasti siis tapetigi; see oli nende weri; furnukehad oliwad wististe wette wisatud. Nii koledad kui need kahtlused ka oliwad, wõtjivad nad minu arus weel koledamat wõimust, nõnda et misgigugused järelemõtlemissed neid ümberlükata ei wõinud. Mõtted pöörasivad ifka asja tõendamisele. Ma olin hirmust kangenud, oma ofja peal istudes

XX.

Rööwel-mõrtsukad.

Ma jäin wagusti edasi istuma. Oma wäsimuse ja paha seisukorra peale waatamata, polnud mull wähematgi himu maha tulla.

Silmanähtawalt seisin ma suure hädaohu kaldal. Need inimesed oliwad mõrtsukad, üks üleliigne kiritöö ei saaks sellele midagi juurde lisama, mis nad juba korda saatnud oliwad. Ümberpöördult, minust lahti jaada oli neil otsekohe kasu, ja ma ei wõinud armu loota, kui nad mind tähelepaneksivad. Ja ma kat-
sufin weel tasamini läbi ajada.

Ma otjustasin ööd ära oodata, et siis läbi pad-
riku maha jäetud lootiku juurde pugeda, teda lahti peasta ja, pimedust oma kasuks pruukides, teda lahe-

kesest välja tuua. Niisugune pidi minu ettemõetud plaan olema.

Et selle fordasaatmist enne keskööd katsudagi ei maksnud, siis püüdsin ma kõiki oma kannatust ja pühimust appi kutsuda. Terwel mu eluajal pole aeg nii pikkamisi mööda läinud, kui täna. Näis, nagu poleks päeval enam otja olemas, nagu ei tahaks päike enam looja minna.

Wiimati leppisin ma wähehaawalt saatusega. Ma hakkasin kolme rööwli järele vaatama, nende kõne kildudest arusaada katsudes, ehk mull küll nende tegewuse üle enam kahkleda ei pruukinud. Mull ei läinud aga korda nende kõnelemist arusaada, sest nad rääkijiwad wäga elawalt ja peaaegu jalaja.

Warsti kadusiwad nad üksteise järele ära. Pakid pidiwad nüid wist kõik ümberpaatitud olema. Ka Stienger lõpetas oma töö ära, sest nad läksiwad kõik kolmefest paraka laest alla ja ei tulnud sealt mitme tunni wältusel nähtawale.

Wististe polnud see neil esimene kord sääraselt umbruse wõltsimist toimetada, sest ainult mõne tunniga jõudusiwad nad kolmefest kõige tööga walmis jaada. Aga oota, mul tülgastas meelde, et ma kotta jahi päewal laheteise kaldal palju pakkimise riide tükkisid nägin, ning mõistsin nüüd, et need katted neist saakidest oliwad, mis mageda wee rööwlitest kinni oliwad tabatud.

Sm, nüüd sain ma aru, mis teel Matt-Bradley ennast uues istanduses nii kähku jalule seadida oli jõudnud.

Igatahes oli see, mis ma selle otja pealt nägin, wäga imestamise wääriline. Wäsimusest kurnatud, näljast ja jänust poolsurunud, haawast ja palawikust piinatud, ei teadnud ma, kudas ma sealt alla, see on, otse oma waenlaste küüsi ei kullunud.

Dõ jõudis kätte ja nemad ilmusivad uueste kaldale. Robedaste ümbruste kattsujid kofku koristades ja neist mittu suurt kimpu tehes, jõudivad nad kiivid neile külge ning wiskawivad, kus jõgawama teadawivad olema . . . Selle järele istuwivad nad lootfikusse, mis parkaga ühes oli, ja mõne aeru tõmbamisega oliwad nad lahesejst wäljas ning minu filmist kadunud.

Tõendades, et nad juba minema sõitsiwad, ronisin ma suure waewaga alla ja, samblaga kaetud murule maha heites, jäin ootama, mill päris pimedaks läheb. Alles siis otustasin ma jenna poole, kus lootfikut olin näinud, komberdama hakata.

Päewal panin ma mõndagi tähele, ja neid nüüd oma kasuks pruukides, läks mull ruttu korda lootfikut ülesse leida. Ta oli poolest saadik liima sisse wajunud, kuid olfi katki murdes, millede külge ta kinnijutud oli, wõisin ma kaunis hõlpsaste teda wette lükata. Pärast astusin ma ta sisse. Seal oli kõigist üks ainus aer, kuid minule tegi see wähe muret, sest et ma ainult ühe käega toimetada wõisin.

Bikkamisi ja ettewaatlifuli libisesin ma kalda äärt ja parka pärast kaudu edasi, ning jõudsin lahesejst wälja jõe peale. Tee peal ei tulnud mulle kedagit wastu. Dõ oli tõeste wäga pime, peale selle langes pärast päewa weeru weel pakš udu maha.

Lahesejst wälja jõudes, polnud mull enam raske õiget seisukohta tundma saada. Mull oli tarmis jälle ülespoole ujuda, püüdes, et mitte jõe keskpaika sattuda. Kuid see oli wäga raske, sest et mull üks ainus aer, ja käi jidemes oli. Aga wäsimust ja päewa raskesti maha surudes tundsin ma, et mulle ühes peasemise ja kättemaksmise lootusega ka mu endine täieline elutulifus tagasi pööris.

Õigusi ütelda, ma olin üsna osaw jõudja, ja istandusesse jõudmine oli mull ainult aiaküsimus, kui

ma wast weepöörlusesse ei jattu ega woolusest jõe keskpaika ei saa fantud.

Ma olin juba umbes pool tundi sõudnud ja enast kindlustades, et mind taga ei aeta, jäin puhkama. Peale selle olin ma kindel, et ma sest mõrtsukate pelgupaigast, õigusega Tondi-jaareks nimetatud, kaunis kaugele ära olin ujunud.

Ma oleksin hea meelega kalda peale läinud, et jala istandusesse minna, kuid arwasin järele et lootfikusse jäeda julgem on. Mull polnud julgust metsloomadega ega inimestega kokkupuutuda. Jõel võisin ma iga kahtlustawa healitsemise juures kalda weerul kaswawate põesaste warju pugeda.

Weel ei olnud weerand tundigi päifese tõusust mööda läinud, kui ma koha juurde jõudsin, mida nähes mu jüda rõõmsalt peksma hakkas. See oli Wudley istanduse sadam.

Siin ei olnud mingit elu hoonet, ainult weifene sillake oli jõe peale tehtud, mille külge paar lootfikut, mida ma esimesel filmapilgul äratundsin, finni oliwad siutud.

Ma ja seisjis siit kahe või kolme kilomeetri kaugusel ning suured puud keelasiwad teda kaldale paistmast.

Mii warajal tunnil, liiategi sell ajal, kui lõikus lõpetatud oli, ei lootnud ma, et keegi mind nägema juhtub, ning ei soowinudgi seda.

Juba oli mitu tundi sest ajast mööda läinud, kui igasugune hädaoht selja taha jäi. Ma mõtlesin nüüd tulewiku üle, kudas rööwel-mõrtsukatele kätte saaks maksta ja misjuguiseid abinõusid neid nende kuritöö pealt finnimõtmiseks tarwitada tuleb.

Ma teadsin, et selles imelikus maas, kus Wudleyd elasiwad, teijite raske oli õiget kohut kätte saada, kui enese jõu ja wõimuse läbi. Ja ma rääkisin iseeneses, et, waatamata kõige nende tõenduste peale,

mis minu käes seisiwad, on tarwis Bradleyd kawaluje abil finni tabada.

Igatahes oleks mull parem olnud, mitte enne Neegritega kokku saada, kui peremeest näinud ja temaga tegewuse plaani kokkuseadnud olen.

Ma ruttasin maale ja, lootsikut finni jõudes, pugedin puude alla ning lähenesin ettemaatlikult maja poole.

XXI.

Ohmatanud Neeger.

Mulle ei juhtunud keegi wastutulema, kui ma ühest haohunnikust teise sammusin, mis talwisesks ahjukütiks oli walmistatud. Küsimus oli nüüd selles, kudas Neegritest, kes muidugi maja lehedal töötamas oliwad, tähelepanemata sisse saada.

Ligemale minnes kuulsin ma inimeste healesid. Wahetewahel kajas ka koerte haukumine. Sellest selgus, et liiga ligidale ei maksa tungida. Tõsi küll, mind oli peaaegu wõimata äratunda. Mu riided oliwad mudased ja werega üle pritsitud, nägu oli muutunud ja käsi sildemes. Kuid seesama just kardetaw oligi.

Just sell ajal, kui ma järelemõtlesin, mis teha, kuulsin ma lähenewate sammude astumist ja kuwa lehtede sahinat. Keegi tuli maja poolt mulle wastu. Raske ja laisapoolse kõnnaku tõttu pidi see Neeger olema, ja warsti sai selgeks, et ma effinud polnud.

See oli Dsheck, minu endine teejuht. Ma tundsin ta ära ja olin väga rõemus. Paremat wastutulekut, muidugi peale mister Budley enese, ei wõinud ma oodatagi. Ma otsustasin Dsheckile kõik jutustada ja teda palwega mister Henry juurde saata, et ta minu juurde tuleks.

Et Dsheck mind ei näinud, siis tahtsin ma teda

ligemale tulla lasta, et temale tagajäminemiseks teed sinni panna, kui ta mind nähes ehk jooksu taha pista.

Ma peitsin ennast elatanud puuwillapuu tüvi taha ära, enneaegu juba Neeгри imestamise üle naerdes. Ma nägin, et ta sadama poole läks, wist lootliku järele, et kalapüügile minna. Ta läks minust mööda, ilma et minu siinolemist tähele oleks pannud. Pärast, mõned sammud weel edasi astudes, jäi ta seisma ja midagit vaatlema. Ta seisis seljaga minu pool, ning ei näinud, kui ma peidupaigast wälja astusin ja tema poole lähenesin. Mõne sammu kaugusel hüüdsin ma teda nimepidi:

„Dshek!“

Dshek pööris kähku ümber, ning ma sain aru, et mu ettevalmistused asjata polnud; sest ta tegi sarnase liigutuse, kui tahaks ta jooksu panna. Õnneks sain ma teed koju poole sinni panna, ning nüüd jäi talle sadama poole jooksta, millel mingit tähendust ei olnud.

„Dshek!“ kordasin ma, healt hästi igapäewaseks muuta katsudes. „Sa ei tunne mind ära, sest et ma üleüldse mudane olen. Noh, mis? Tunned Sa mind nüüd?“

„Doo!“ tuli tall imestades üle huulte, mis mulle mõnel teisel seisukorral palju nalja oleks teinud.

„Miks Sa mind siis kardad, kuule?“

„Mu Jumal, massja! Mis Teil on? Teie olete kahwatanud just kui surnud, ja üleüldse mudane! Mis Teil on?“ kordas ta uueste, käsi sügawa imestusega ülesse tõstes.

„Minule sündis väga kahetsemise wäärt kimbatus, aga nüüd pole aega seletama hakata. Mine mister Henry juurde ja palu teda siia tulla; aga ära sa kellegile ütle, et ma siin olen.“

„Massja Henry pole weel ülesse tõusnud. Tulge majasse, massja, ma annan talle ilmapilk teada, et Teie tulete.“

"Si. Kõige esmalt on tarwis, et ta siia tuleb."

"Siia?" fordas Neeger weel enam imestades.

"Kas Teie ei soowi majasse tulla endale teija riideid selga panema?"

"Si, enne ma ei tule, kui ma mister Henryga pole rääkinud. Waata ära kellegile ütle, et Sa mind näinud oled — ainult mister Wudleyle wõid seda teha. Palu teda siia tulla, ja too mulle üks puhas palitu ja paar püksa kaasa. Mine ruttu ja ole waid, Sa saad selle eest tasutud!"

Wiimase lubaduse andsin ma kõige pealt selle tarwis, et temale tema kätte ustud toimetust tähtsaks teha.

"Käi ruttu, mull on kange walu!"

Ja tõesti, juba tund aega oli mu haaw mulle hirmsat walu teinud.

Kui Neeger ära läinud, istusin ma puu alla ja toetasin end ta najale — ma olin ikka weel jõuetu.

Kudagi ei wõinud ma mõelda, et ma siin istudes ja mister Henry Wudleyd oodates enne tema tulekut tema wenda Walterit pidin nägema. Kuid see jündis nii.

Koht, kus ma Neegrile wastu tulin, oli istandusest kaunis kaugel. Kuna ma järele arvasin, kui palju tall aega kulub, et peremeeft siia tuua, kuulsin ma jõe peal heledat aaurulaewa wiliistamist.

Ma tõusin püsti ja astusin paarkümmekond sammusid edasi, kust sadama sild kätte paistis. Just praegu piatas jelle ees aaurulaew ja lootsik lasti lahti. Lootsikus istusiwad kolm meesterahwast: kaks tükki sõudsjwad, kolmas, nagu rähha, oli reisija.

Mõne minutiga oli lootsik sildas. Sõudjad tõstusiwad silla peale mõned asjad; nende järel astus kergel hüppamisel reisija wälja ning käega Jumalaga jätmiseks märku andes, pööris rõemjal käigul minu poole.

Kohe tundsin ma Walter Wudley ära ja läksin talle vastu.

Tema ei tundnud mind kohe ära. Minult minu healt kuuldes aimas ta, kes see mudane ja wilets fogu on, kes teda teretab. Ta wöttis minu käest finni ja waatas tükk aega minu otsa, kuid mitte wähema imestusega, kui Dsheef.

Oma küsimiste peale waatamata pidi ta enne mulle seletama, kudas ta siia saanud. Mina, oma jõudu alal hoida püüdes, ei tahtnud enne ta wenna tulekut midagi jutustada, et siis mõlematele kõik korraga ära jutustada.

Walter oli New-Orleani poole teel, kuhu ta paraka minema saadetud puwilla müügi järelwaatamiseks sõita tahtis, ja tuli nüüd ka tee peal öde ja wenda waatama. Ta mõtles päewa kahe kolme pärast teise aurulaewaga jälle ärasõita.

Weerand tundigi polnud weel mööda, kui meie Henryt eneste juurde nägime ruttawat. Dsheef käis auwakklikult järel, käes riidekimpu ja saapaid kandes.

Henry imestus oli hoopis vähem, kui Neegril ja ta wennal. Ta ei imestanud sellegi üle, et ta wiimase siit leidis, ta oli teda juba mitu päewa oodanud, ning nüüd, laewa signali kuuldes, oli kindel, et ta tulnud oli. Teiselt poolt oli Neeger minu haruldast ilmumist ja weel haruldasemat wäljanähtust talle täielikult ette kirjeldanud. Henry seletas kohe omale, et see ootamata tagasitulek selle juhtumise järelduks on, mis mu ärasõidul siin sündis, see on, et Blehn mind reisijana edasi wiia ei tahtnud. Tema ei küsinud minult midagi, kuid aitas mind riidesse panna, et mind koju wiia.

Minu haawa nähes muutis ta nagu kahwatuks ja ta mõistis, et eilsest päewast jaadik tähtsamad juhtumised on sündinud, kui ta arwanud oli.

Lühemalt, ka tema, nagu minagi, oli arwanud,

et parem on, kui keegi minu tagasitulekuist enne teada ei saa, kui meie teineteisega kokkusaanud pole. Ta käskinud Dsheeki teepealt kõig Neegrid ära ajada. Ja oleksgi nendest keegi mind nägema juhtunud, siis oleks ta waewalt mind mister Henry riietes, ärritatud näuga ja jidemes käega, ära tundnud.

Ma läksin kellegiist tähelepanemata majasse. Kärmeeste panin ma ennast uueste riidesse ja astusin söögituppa, kust ka miis Budley eest leidsin. Ta tuli mulle niisuguse awaliku ja nõiduslike rõemuga vastu, et ma kõigis oma kannatamistes trööstitud sain.

Kuna ma näljast muidugi lõppenud olin, toodi mulle, enne kui mind küsima hakati, süia, ja aega kasuga pruukides, mindi arsti järele. See waatas minu haawa ja leidis, et see kardetaw pole.

Gäfilise lahwatuse tõttu, mis miis Budley näu peale heitis, kui ta minu haawast kuulda sai, märkasin ma, et ta põues minu vastu midagi soojemal mõedul tundenemas oli, kui harilik lugupidamine meeldiwa külalise vastu. Poleks mu kimbatustega tema isa orjade surm ja puuwilla wargus mitte kaasas käinud, siis oleksin ma õnnelik olnud, et nad läbi olin katsunud. . . Nad maksiwad mull magusat teadmist miis Budley armastuses.

XXII.

Gotamata wõeras.

Miis Kornelie sai parka peal etendatud „näitemängust“ palju hiljem teada. Ma ütlesin talle ainult, et ma Blehniga riidu ja kaklema läksin, ning sunnitud olin parka küllest wõetud lootfikuga istandusesse tagasi tulema.

Mull oli raske sarnast seletust wäljamõelda, aga ma arwasin järele, et see tõsise oleku awaldamisest ettewaatlikum saab olema. Miis Budley ei näinud aga täieste minu seletust uskuwat, ja kui ta, mind

wendadega jättes, ära läks, olin ma kindel, et ta minu õiglase oleku üle kahtlustab.

Kui ma nälga kustutanud olin, jutustasin ma Bradleydele asjaloo täielikult ära. Nemad kuulasiwad mind rohkem kui imestuse ja wihaga. Nii kohutaw kui mu jutustus ka oli, ei kahtlenud nad ometegi selle tõsiduse üle. Minu haaw oli mõjuwaks tõendusjeks Blehni ja ta kaaslaste pahateus.

Nende imestus ei olnud aga nii tuline, kui minu Bradleyd huffamõistmine. Nemad teadsiwad mõlemad, et ta kardetaw inimene ja iga asja peale walmis on. Nad oliwad haruldasi juttusid tema enesest, ta eluwiihist, rutulistest rikkaksjaamisest ja mõndagi lugu ka Tondisaarest kuulnud. Emmemalt räägiti, et Bradley palju mängiwat, wiimasel ajal aga ulatastiwad wendade kõrwu juba palju halwemad teated temast, ehk keegi küll tema wastu midagi selgeti teha ei wõinud.

Kirjeldatud ajal jutustati sagedaste rööwlite kuri-töödest, mis mõne Lõuneriigi jõgedel ja istandustes oliwad korda saadetud. Neegrifauplejad ajasiwad oma tegewust peaaegu igaihe silma all, ja kõik teadsiwad, misjuguised õnnetuised sarnasest tegewusest wäljatulewad. Paljud kahtlesiwad, kuid keegi ei teadnud selgeste, mis tegewust nõnda nimetatud istandnik Matt Bradley ajab.

Minu kimbatus heitis walguse kiirt tema pimedate tööde peale. Matt Bradley oli rööwlite peamees, see on: waras ja mõrtsuk ühel hoobil.

Juba mitu aastat kõneldi neist laewadest, mis kaubaga täidetud Missisippi woogudel äraadusiwad. Minewal aastal kadus üks hea suur kaubakoorm, mis Arkanasjast tuli ja ühe sealsse istandniku päralt oli, nagu nõiduse wael kõige parkaga ja saatjate Neegritega ära. Ja keegi ei saanud teada, mis sellega juhtunud oli.

Paljud arvasivad, et need nagu tina tuhka ära-
ladunud laewad ja parkad weepöörlustes ehr suurtes
tuulispastades hukka jaiwad, aga teised, palju usal-
damatad, tuletasivad kuulsa Murreli tegusid meelde.
Temaga polnud mitte rööwliid ärafadunud ja Bradley
ähwardanud koguni üheks tema kõigekardetawantaks
wastikuks hakata.

Kuna meie nende sündmuste üle harutasime, sai
meile paljugi selgeks. Ma mäletasin näituseks, et
Blehn ja Stienger Wudley perekonnale täitsa tund-
matad oliwad. Nad ilmušiwad ise kui ametipoolest
laewa juhatajad ning ehitajad, ja jaiwad kohe ameti
peale wastuwõetud. Ma mäletasin ka seda kõneoja,
mis ma Blehni ja Stiengeri isekeskis rääkima kuulšin,
kui istandusesse läksin. Ma panin siis imeks, et
Bradley nende pakkide üle, mis parka peale mahu-
wad, nii juurt aru nõuab.

Nüüd ei kahtlenud ma, et need nurjatunud, Blehn
ja Stienger, Bradley kaju peale mister Wudley
juurde ilmušiwad. Silmanähtawalt oli see kõik nii
osawaste ja ustawalt kordaseatud, et sellest kindlat
tõendust wõis jaada, et need kolm kõik jarnastes
toimetustes enam õpipoišid pole.

Mis Neegritesse puutub, siis oliwad nad ilma
kahtlemata jurmatud. Seda weretööd nõudis ette-
waatus, ehk Bradley neid küll, wõib olla, omale wõtta
ehk kellegile ära müüa oleks tahtnud.

Kõiki neid süipõhjuši kokkewõttes oli tarwis nõuu
leida, kuida „wereköeri“ karistada ja nende küüšit
puuwilla koormat ärapeasta.

Rööwel-istandniku ettewõtted oliwad selgeste märki
aetud. Kolm abilišt pidiwad Wudleyde puuwilla
New-Orleanisse wiima, kus nad ühe „auusa kaupmehe“
pidiwad teadma, ja sellele kõik puuwilla hoopkaupa
madala hinna eest ära müüma. Nad wahetasiwad
pakkide ümbrused ainult liia ettewaatuse pärast üm-

ber, ja, peale selle, nüüd ei võinud neid misgi asja poolest äratunda neist pattidest, mis igapäev New-Orleanis müüa olivad Bradley mõtab, mis nende eest antakse, ehk Wudley nad küll 60000 franki alla oli takseerinud. Aga kui nad kord juba müüdüd ja ostja omais saanud, siis on võimata ehk väga raske lõendada, et nad warastatud on.

Mis weuriistasse puutub, siis on sest hõlpus lahti saada. Nad müüvad ta näituseks New-Orleanis ära, ehk wiivad ta kuhugile peitu, ehk lasewad ta Mississipi laentel alla ujuda.

Aga kas Bradley ilmub parka peale enne selle sadamasse jõudmist? Seda tuleb küll wähe uskuda, pealegi on see tema kui rikka omaniku kohta alatu. Wististe saab ta talle mõne auurulaewaga järele sõitma, Natschedes peale astudes. Wõib olla, et ta sellesama auurulaewa peale astub, mis Wudleynd praegu alles maha jättis.

Aga et rööwel omapäralt olewast istandusest, mis Wudley istandusest allpool seisab, teele läheb, kuida pidi siis võimalik olema teda waritseda ja tema toimetusi tähele panna?

Henry oli selles arwamises, et meie kõik kolmekesi esimese istandusest möödasõitwa auurulaewaga New-Orleanisse piame kihutama ehk hobustega Natschedesse ratsutama, et seal ühe posti-auuruluubi peale astuda, mis otse reijud tähendatud linna ja New-Orleani wahel sõidab. Sellwiisil jõuaksime enne parkat senna, ja selle sadamasse tulekul wõiksime ta oma wõimusesse wõtta ja kõiki kolme mõrtsukat õige kohtu kätte anda.

See plaan oli rööwel-istandniku kolme abilise kohta küll otsekohene ja õige, aga kudas ta enesega korda saada?

Niiviisi tehes oleksime talle võimalikuks wõinud teha meie käest plehku panna. Seda ei julgenud meie mitte ettewõtta.

Wähemalt tahtsin mina selle inimesele kättetafuda, kes faks korda minu elu kallale oli fippunud. Minu filmis oli Blehn ainult Bradley käskude täitja.

Peale selle polnud meil selgeid tunnistusi Bradley osawõtmiſest kuritööst, mille pealtnägija ma olin, ning peaaegu ohwriks ei langenud. Mina teda laheſes ei näinud. Ma wõisin küll wanduda, et ta healt kuulsin, aga ſeda oli wähe tema ſüidistamijeks. Ta oleks oma osawõtmiſt ära wõinud ſalata, ja ka Neegrüd olekſiwad ütelda wõinud, et teda näinud polnud.

Tõſi oli küll, et tema nimi pakſide peal Wudley nime aſet täitis, kuid ſee polnud weel tunnistus. Ta ei wõi ka teadagi ſelleſt. On ſeda wähe, mis rööwli meelde tuleb waraſtatud pakſide peale kirjutada...

Kui me jälle, ümberpöörduſt, aſja oma ſoodu laſeme edaſi minna, ſiis ſaab puuwil müidud, kohale weetud, ja teadaw aſi, kes ſiis raha pärib. Aga et wähe uſkuda ſunnib, et rööwel rahaportſu oma abiliſte kätte uſaldab, ſiis, filmanähtawalt, tuleb ta iſe ſeda waſtuwõtma, ning ſee ſaab meil tunniſtuſeks olema, et ta — nende peamees on.

Miſſugune oli minu arwamine, ja Walter wõttis teda nii tuliſemeelſelt alal hoida, et tema wend ka nõuſſe heitis.

Sai otſuſtatud, et wõimalikult rutuſte New-Orleaniſſe ſõita ja ſeal üht Wudleyſe tuttawat adwofati paluda, kes meile õiget kohut aitab murekſeda.

Selle kõnelemiſe lõpul kohutask meid ſuur ootamatuſ. Kuuldawale tuli hobuſe kabja plagin ja jäi ukſe taga waiſi. Meie waataſime aſnaſt wälja ja nägime üht meelt hobuſe ſeljaſt maha hüppawat ja teda wärawa külge finni ſiduwat.

Kui ſee mees ennaſt ümber pööras, tundſime ta Matt Bradley olewat.

XXIII.

T r o o f t.

Et ma jalaja istandusesse tagasi tulin, siis ei võinud see tulemine meid rahutuks teha. Ta oli ainult liiga ootamata. Tahtmatast paistis igaühe näu peal küsimine: Mikspärast ta siia sõitis?

Minul muidugi ei maksnud ennast näha anda. See oli jellepärast väga tarvilik, et meie plaan võiks täide minna. Bradley oma jeltfilistega ei pia viimase minutini minu ärapeafemisest teada saama, — muidu võiks kõik nurja minna.

Walteril oleks ka parem mitte välja minna. Tema siin viibimine oleks Bradleyd mõtlema pannud, ja siis, teades, et Walter New-Orleanisje sõidab, oleks ta hoolas ettevaatama ja võiks meie plaanid kõik luhta ajada.

Natt Bradleyd pidi üksi Henry vastuvõtma.

Baewalt jõudis ta söögituast, kuis meie istusime, välja minna ja üst enese järel kinni panna, kui Natt juba tuppä astus. Et teda edasi astuda ei palutud, jäi ta seisma. Meie läksime Walteriga ukse juurde ja hakkasime kuulama. Bradley alustas esimene kõnelemist.

„Noh, mu sõber,“ ütles ta, kui nad terwisid olid wad wahetanud, „näitab, ma olen hiljaks jäenud.“

„Kuhu?“

„Ma tahtsin aaurulaewa peale astuda, et New-Orleani sõita. Ma mõtlesin, et „Jalu-Siti“ peale jõuan, kes eile Wiksburgist välja pidi sõitma. Selle tarwis sõitsin ma Teie sadamasse, olen aga wist hiljaks jäenud. Kui ma läbi metsa sõitsin, kuulsin ma üht aaurulaewa siit mööda sõitvat — wist allapoolle, „Jalu-Siti.“

Tuli waikus. Usjata ootasime meie Henry wastust. Selle onkli ilmumine sarnasel filmapilgul kogu-

tas teda nii, et ta, nähtavalt, ei teadnud, mis ütelda. Kuid Bradley ei küsinudgi teda ja ei ootanud ka sellepärast vastust.

„Bististe sõitis ta nii vara mööda, kui Teie veel üleval polnud,“ rääkis ta edasi. „Aga kas keegi ei juhtunud teda nägema? Ma tahaksin tõeste teada, kas see „Zalu“ oli või mitte.“

„Neegrid olivad teda näinud,“ vastas Henry kuuvalt, „aga see polnud „Zalu-Siti.“ See oli auru-laem Ohioft.“

„Ha, siis on ka see ligidal. Ma sõidan filmapill sadamasse, et mitte hiljaks jääda. Lubage mulle inimest, kes mu hobuse Teie juurde toob, kui ma ära jõita jõuan. Keegi minu Neegritest viib ta täna ära.“

„Hea meelega!“ ütles Henry, „ma saadan filmapill.“

Nähtavalt polnud Henryl midagi muud soovida, kui omaft külalifest lahti saada.

„Ah, wot mis veel!“ rääkis rõõwel juba teisel toonil. „Kuna meie nüüd üksi olime, võime ka sellest kõneleda. Millal Teie ometegi oma võla mulle ära maksate? Seda raha on mull nüüd libedaste tarwis, Mitu korda olen ma Teile seda meeldetuletanud, aga ikka ei maksa Teie ära. See on mind juba ära tüüdanud. Ma annan Teile termini minu tagasitulemiseni — ma tahan nüüd kaks nädalit sõitus olla. Selleks ajaks, olge head, walmistage endid maksmisele. Kui Teil praegu raha pole, siis müüge mõni ori ära. Mis minusse puutub, siis olen ma sunnitud, kui Teie wälja ei maksa, omale teisi abinõusid appi wõtma. Ma kahetsen, et ma nii kannatamata wõlauskuja olen, kuid mull on raha tarwis, ja Teie olete mulle ka ammuft ajast juba wõlgu.“

„Millal Teie tagasi tulete?... Kahe nädali pärast?... Selleks ajaks, wõib olla, saab mull raha...“

„Kurat võtku Teie „wõib olla!“ ütles Bradley jämedalt waele. „Kui Teil raha ei saa olema, siis hoidke endid! Ma ei heida nalja! Aga mis see on? Kuulete?“

Mõlemad jäiwad wait ja hakkasiwad kuulama, Bradley aga jooksis õue, just nagu selle tarwis, et teada saada, mis tehakse. Läbi lahtise söögituua afna kostis siis meie kõrwu läheneva aaurulaewa sõidu kulin.

„Wannun Jupitri nimel, see on aaurulaew,“ hüüdis Bradley majasse tagasi tulles. „Olge head, saatke kedagit mu hobuse järele!“

Seda käskimise toonil üteldes, kargas ta sadulasse ja kihutas sadama poole.

Henry saatis talle koha Neegri järele ja meie jäime tüfiks ajaks õige ärritatud olekusse. Kui Bradley laewa peale hiljaks jäeb, pöörab ta filmanähtawalt majasse tagasi ja hakkab uut aaurulaewa ootama. See oleks väga piinlik olewat, kui ta siis Walteri ja minu istanduses wiibimist tähele juhtuks panema, siis pialsimine omad kättemaksmise mõtted küll tuulde puistama.

Seepärast rõemustajime väga, kui aaurulaewa wältaw wile heal jõel meie kätte kajas. See oli tähendus, et laew piatama jäi, et reisijat peale wõtta, — ja reisija oli muidugi Bradley. See armamine sai finnitatud, kui Neeger tema hobuse tagasi tõi.

Kööwel-istandniik ruttas muidugi selletarwis New-Orleanisse, et ise oma jaagi müümise järel waadata. Ta ei aimanudgi, et temast riisutud omanik ja mees, keda ta tappa tahtis, mõne minuti wältusel taast ainult ukse läbi lahutatud oliwad, ja tema finniwõtmiseks ning kurnitööde tajumiseks just abinõuude plaanisid sepiitfesiwad.

„Jalu-Siti“ möödasõitmisele, mille läbi meie Bradleyist ruttu wabaks saime, sügawat tänu andes,

mõtlesime ometegi, et ülitarvilik on, nii ruttu kui võimalik röövlile järele sõita.

Kui parka otsekohe, peale lühidat puhkeajaga Londonisaarel, New-Orleani poole purjetab, mis ta arvatavaste muudugi teeb, siis jõuab ta nelja ehk kõige kauemine, viie päeva pärast päralt. Ta juhtijatel pole ju otstarbet ta jooksu pikendama hakata. Ümberpöörduvalt, nad saavad kõiksugu abinõuusi tarvitama, et seda kiirustada.

Mis „Jalu-Siti“ kohta käib, siis võib ta veel enne parkat New-Orleanisse jõuda.

Kuid missuguse auurulaewaga meie sõidame!

Selle küsimise peale ei võinud tõstist wastust anda. Auurulaew võib siit tunni, aga võib ka kahe kolme päeva pärast mööda sõita. Wiimasel korral oleksime kõik lootust, midagi toime saata, maha pidanud panema.

Peale parka sadamasse jõudmist tähendatakse teda muudugi tühaks ja koorm peidetakse niisugusesse kohta, kust teda raske saab olema ülesse leida. Mis meuriista enesesse käib, siis on taast öösel võimalik lahti saada; selleks ei lähe rohkem aega, kui kolm neli tundi kõigist. Hiljem jenna sõites, ei leiaks me koorma ega parka jälgegi enam, ja meie võiksite sada kahetsakümmentwiis wile lüüa, et neid, niisama ka Blehni ja Stiengerit, ialgi enam näha ei saa.

Arvatakse ka, et meie puuwilla ehk pakkhoowides leiame, kust kõik koormad kunni suuremate meuriistade peale panemiseni läbikäiwad; kuid kas meil saab jõudu olema selgeks teha, et ta Matt Bradley päralt ei ole, ehk ta tähendatud kombel küll ta päralt näitab olewat.

Uga parkat äratunda ei tahtnud mina ega Walter ega Herny oma peale wõtta. Kõik seda sorti sõiduriistad oliwad üheteise jarnatsed, sest et nad kõik ühe wiisi järele ehitatakse. Mina wõtjin oma hooleks

ainult neid kolme meest, teda ma Tondi-saarel nägin, aratunda.

XXIV.

Muis ärasõit New-Orleanisse.

Et neid näha saada ja seadusemeestele nende peale näpunäidet teha, ning ka näidata, et Matt Bradley nende — kui mitte peamees, siis — kaastegelane on, on tarvis enne koorma äramüümist New-Orleanisse jõuda.

Õmestusega sai Walter teada, et ta wend Bradleyle kaaskümmend tuhat franki wõlgneb. Kuid see ei näinud teda wäga rõhuvat. Nüüd selgus talle see haruldane sïde, mis neid kahte inimest, nii wähe üheteisele jarnased, kokku sidus. See sïde kurvastas teda rohkemini; rahalist haawa ei pidanud ta, nagu minagi, mitte juretawaks. Siisgi oli ta rõemus, et selle sõpruse põhjus tall arwamiste asemel nüüd tõelikult teada oli.

„Sellest wõlast — pole wiga,“ ütles ta wennale. „Nõnda wõime siis Bradleyga rehnungi pidada. Ja kui meie ka oma puuwilla tagasi saame, saab see kahju siisgi, mis jelle nurjatu läbi saanud oleme, Sinu wõlast ülekäima.“

„Kuda?“

„Üsna lihtsalt. Oled Sa äraunustanud, et ta meie Neegrid ära tappis! Need olivad kõige paremad, kõige auusamad Neegrid terwest istandusest. Ma ei tea, mis ma annaksin, kui teaksin, et nad elus on. Kahtlemata langesiwad nad oma truuduse ohwriks.“

„Jah, tõsi, need waesed hinged... Aga mis meie niipalju kurdame... külap nüüd ka nende wäärtuse, kõigewähemalt puuwilla wäärtuse, wälja kisume...“ rääkis wähentundlik Henry. „Bradley istanduses on Neegrifi küllalt... Nüüd aga ei wõi meie üht minu-

titgi kasjuta mööda lasta minna. Minu arvates piaksid Sa, kallid Walter, ratja Natschedesse sõitma. Seal kuulad Sa järele, mill posti aurulaew New-Orleanisse sõidab, — seal on ju alaline postitalitus. Siis jõuad Sa parajaks ajaks kohale. Peale jenna-sõitmise lähed Sa wiibimata meie wana sõbra Tscharli Souer'i juurde, kes nuusk-politsei ülemaga hästi tuttaw on ja seepärast meie wäga kasulik wõib olla. Sa leiad teda ka kuntoris, Sen-Scharli uulitsas, hotelli lähedal. Mina jäen siin aurulaewa ootama, ja esimesega, kes tuleb, tõttan Sulle ühendusesse. Goodan, et meie sõber mind saatmast ei tagane, ilma kelleta meie palju toime seada ei wõi."

Seft filmapilguft jaadik oleks Henryt nagu ümbermuudetud. Temaš ilmus niisugune elawus ja waimutulisuus, mida ma temast arwatagi ei wõinud. Wõib olla, et see selle lootuse mõjul ilmus, et Bradleyle kätte tajuda ja wiimati oma wõlga maksta, millepärast ta mõnda aega juba kartuses oli.

"Walmista ennast teele, Walter," rääkis ta edasi, "ma käin Su jäuiks üht paremat hobust sadulasse panna."

"Hei, Dick!" hõikas ta üht Neegrite seast, kes õue peal tööl oliwad. "Käsi ruttu hall mära sadulasse panna ja siia tuua!"

Mõne minutiga oli hobune walmis. Mijs Budlend, kes jälle meie juurde tuli, paniwad need walmistamisjed wäga imestelema.

"Ära karda, Kornelie," ütles wend ta tumma küsimise peale naeratades. "Kutulised toimetused kutsuwad Walterit New-Orleanisse."

"Aga kas siis..."

"Ma astun ka esimese aurulaewa peale, mis Natschedesse läheb. Aga et meie sõber ka meid saat-

ma lubas tulla, siis ei jäta meie Sind mitte üksi. Sa võid ka meiega ühes sõita, kui see sulle aga vastumeelt ei ole. Või ehk tahad Sa Timisjisse isa juurde minna?"

"Ma sõidan Teiega."

"Wäga hea, seda ma ka arvasin. Tee peal tahan ma sulle kõik jutustada. Oled Sa rahul?"

Miss Wudley ei vastanud, kuid ta naeru joon ja filmade hiilgu andsiwad selle asemel teada, et ta ülivõõrus selle reisi üle on.

Wenna naljakas kõnetoon andis talle põhjust arwata, et midagi tõsist sündinud pole.

Mis minusse puutub, siis olin ma õnnelik — õnnelik, nagu rohkem olla ei või. Ma võisin Henryga ja imeilusja miss Korneliaga teele minna!

Mu meeles oli weel see üliõnnelik reis, mis ma juba ennemalt temaga jeltsis olin teinud, — seesama, mille peal ma temale esiteletud jain.

Asi läks weel paremini, kui meie ootasime. Walter sõitis meiega ühes, ilma et tall tarwis oleks Matschedesse sõita olnud.

Kui ta sadulasse istus, teatati meile, et auuru-laew paistwat, ning warsti kuulsime ka kutsewile kõlawat. Mister Henry hakkas filmapilt Walterit rutustama.

"Kuttu sadamasse, Walter!" hüüdis ta. "Anna talle märki seisema jääda! Walgest rätikust saab küll!"

Kornelie andis wennale rätiku, ja see pistis tuhanelja sadama poole. Meie hakkasime selle ajaga lähimete ärajõidu wastu walmistama.

Mõne minuti pärast jäiwad wile hääled wait. Walteri märguandmise oliwad tähele pandud saanud, ja meid oodeti. Beaaegu kõik möödasõitwate auuru-

laewade kaptenid tundsiwad Budleyfid, ja oliwad rõem-
sad neid enda reistjateks saada.

Sadamasje sõites astusime kohe meid ootawa
lootsikusse. Laew oli „Sultan,“ üks kõikesuurematest
Mississippi aurulaewadest.

Nüüd mõisime julged olla, et Bradleyst mööda
sõidame. Ja tõepoolest, Buen-Kupe'ist mööda sõites,
jõi meist üks wäheldane aurulaew maha, mille ni-
nasse juurte tähtedega nimi „Ialu-Siti“ kirjutat-
tud oli.

Ja hea pifafilma abil mõisime seal üht meest,
kes meie häfilise reisi põhjuseks oli, see on, Matt Brad-
leyd näha.

Meie astusime laewa saali, et ta meid kudagi
wiisi nägema ei juhtuks.

Waewalt kahelümmenelja tunni pärast jätisime
Ladaieti selja taha, ja nägime Sen-Scharli wõeraste-
maja torni, mis teiste New-Orleani majade üle kõr-
gele üles tõuseb.

„Meie ei wõta Sen-Scharli wõerastemajas for-
terit,“ ütles Henry, selle torni poole näidates.

„Miks pärast mitte? See on ju kõige parem wõe-
rastemaja kogu linnas.“

„Tõsi,“ ütles Henry, kes Bradley wiisid paremini
äratundis. „See on kõige parem wõerastemaja, kuid
sellepärast just ei pia meie seal aset wõtma. Meie
ei saa seal päewagi ärawiita, kui inimene, keda meie
otsume, meie sealolemist tähele paneb.“

„Ah soo, nüüd ma saan aru! Seal wõtab siis
Bradley harilikult puhkupaika?“

„Jah.“

„Siis wõtame meie Prantsuse linnajäus Sen-Lui
wõerastemajas aset. Siis ei nähta meid. Aga Teie
— ütles ta end minu poole pöördes — ei pia ka

enne wälja tulema, kunni Teie tunnistust nende wõrkaelte wõrkumõtmiseks tarwis pole. Kohus saab wististe paljudele istandnõrkudele orgusid näitama, kus nende sõiduriistad aset leidsiwad."

Wõne tunni pärast olime kõik neljakesi Sen-Lui wõrastemajas.

XXV.

A d w o k a t.

Teisel päewal algasime asja, mille pärast meie New-Orleanisse olime tulnud. Henry Wudley saatis adwokadi järele, kellest ta wennale rääkis, ja seletas temale terve asjaloo ära.

Ischarli Souer — nõnda nimetati adwokati — imestas wähem meie jutustamise üle, kui meie arwanud olime. Ta polnud küll weel wana mees, aga ta oli juba kaua aega New-Orleanis elanud ja kõigejuguuste wingerpusõidega, mis selle linna segaelanikkude wahel ette tuliwad, tuttawaks saanud. Oma kohtulikul töowäljal on tall paljude kelmidega tegemist olnud, kellede poolest New-Orlean ikka kuulsuses on seisnud.

Mis meie plaanisse puutub, siis sai ta adwokati igast küljest heaks kiidetud.

"Ehk meil küll nähtawalt kõik käes on," rääkis ta, "mille abil Teie wõrkaelasiid kohtu kätte wõiks anda, kuid siiski piame weel wäga ettewaatlikult katsuma asja ajada. Meil makswad seadused on napid, et auusaid inimesi kaitse alla wõtta ja ka, et kurjategijat arrestti panna. Kurjategija wangipanemiseks piab selgeid tunnistusi ja kõikumata tõendusid nende kuritööde kohta ette toodama. Kui Bradley ja ta abilised Teie Neegrid ära tapsiwad, siis saab neil küll raske meie käest peaseda olema. Bradleyd on tarwis lasta puuwilla äramüüa, siis wõib teda röö-

wimises, tapmises ja kõigis, mis sellest tuleb, jüüdis-tada."

"Aga kui tall korda ei lähe jeda äramüüa?" tähendas Walter. "Ta ei juhtu ehk ostjat leidma."

"Urge muretsege! Ostjat võin ma ise talle muretjeda. Ma tean üht kaupmeest, keda meie selles asjas võime usaldada. Ta saab Bradleyle niisuguse hinna pakkuma, et see talle puuvilla koha ära müüb. Aga enne kui ta oma lubatud summa kätte saab, võtame meie ta wangi. Mis üle selle, läheb siis juba iseenejest."

"See on tõsi!" kinnitas Henry.

"Aga nüüd," rääkis advokat edasi, "piame tegevust algama. Esimene asi, mis teha tuleb, on tarwis teada saada, kus kohas Teie parka sadamas seisab. Kas Teie võite teda äratunda? Mister Wudley, kas võite enda omandust äratunda?"

"Ma kahtlen," ütles Walter, kellele see küsimine üteldud oli. "Ennemini võiksin ma Blehni ja Stiengerit äratunda, kellede hooleks parka ustud on. Ma võin neid parka enese peal näha saada."

"Tõsi, aga nemad saavad ju ka Teid nägema, kui ligidale lähete, ja see pole mitte hea."

"Ma arvan," ütlesin mina wahela, "et ma selle osa toimetust oma peale võin wõtta. Blehn juhtus mind harwaste nägema, aga selle asemel ei saa ma teda kunagi unustama. Oma wurrusid ohwerdades, parikmaakri käest paar pakembarti muretjedes ja neid löua ümber kinnitades, võin ma julgeste parka peale minna, ilma et mind ära tuntaks. Mis Teie sellest arwate?"

"Tubli!" hüüdis Souer. "Tõmmake endale ka Meksikanlase watt selga, neid mehi on siin sagedaste näha olnud. Snneks võite selle mantli alla ka oma

haawatud käe ärapeita. Suure sombrero*) alt ei saa keegi Teie nägu, mis veel pakenbartidega ümbritsetud on, äratundma. Mis Teiesse ja Teie wennasse puutub, mister Henry, siis oodake siin, kuni Teid tarmis läheb. Käige võimalikult harmemini väljas, kuni „linnud“ weel puuris pole.

Ilma waevata sain ma lähendatud mundri, ja pakenbartides ja küübitsetud mokapealslega sain omale päris Meksikanlase näu.

Mister Soueriga läksime jelle jäu sadamasse, kus parkad ja suured lodjad seisivad.

New-Orleani all on jõekäär umbes kuus kilomeetrit pikk. Minult üks osa on tall koormate väljaladumise kaldaäärsega, see on, puust platformidega, mis jõe põhja löödud kandepostide otsas seisavad. Nende platformide wahel on lahtised weeruudid, kus lodjad, parkad, parved ja aurulaewad, tühendamist oodates, ankrus seisavad.

Sadama seadus määrab igasugu sõiduriistade jaoks oma iseäralise platforni, sest et mõnes kuus siia arwamata hulk sõiduriistu kokku tuleb. New-Orlean on ju terve Mississippi jõekonna pea sadamalinn.

Braegu oli ka just see aeg, kus sõiduriistade hulk lugemata suur oli. Nad seisivad nii ligistikku, ühe-teise kõrwal, et neid raske äratunda oli. Mõned seisivad ka teises rias, omale ees rias tühja kohta oodates.

Esialt püüdsin ma neid wiimaseid läbi waadata. Üks nende seast äratas minu tähelepanemist. Näitas, nagu oleks ta mulle tuttav olemat.

Sael polnud ainuistgi inimest näha.

Ma wiisin adwokadi just wee äärde, et parkat

*) Sombrero — kibar ilmatu laia äärtega.

paremine tähele panna; astusime ka ühe temale kõige lähemal seisva sõiduriista peale. Mõne minuti pärast ilmus parka laele omas täies olemises — Blehn.

Ma pilgutasin advokadile filmi, ning läksime külma rahulolemisega linna poole tagasi. Teel jättis Souer mind maha ja läks ennast oodata. Warsti ilmus ta uueste kellegi teisega. Ma aimasin, et see politseinik oli.

„Kas näete seda parkat seal?“ ütles talle Souer.

„Jah, näen,“ vastas jee.

„Siis ärge laske teda päeval ega öösel filmist kaduda, ja niipea kui teda tühendama hakatakse, tulge mu kumtorisse ja andke mulle sellest teada.“

„Bäga hea.“

„Nüüd,“ ütles Souer jälle minu juurde tulles, „lähme „Jalu-Sitit“ vaatama.“

Aga suurest otsimisest hoolimata ei leidnud meie teda ülesse. Sadama ülemalt saime wiimaks kuulda, et ta weel sadamasse pole jõudnudgi.

„Siis ootame,“ ütles Souer. „Kus kohas Teie olite, kui Jalu-Sitit täna hommikul nägite?“

„Buen-Rupe ligidal.“

„See küll. Siis tuleb ta waewalt mõne tunni pärast siia. Meie saame teda ootama, kuid mitte siin. Kas näete seda trahterit seal jõe kohal? Meie läheme jenna, istume afna äärde ja pudel Heressi juures hakkame pikafilmsga sadamat wahtima, kuni „Jalu-Siti“ nähtawale tuleb.“

Meie ei pruukinud kaua oodata. Ei saanud tundigi trahteris istuda, kui advokat mulle laewa näitas, mille peal Bradley sõitis.

„Nüüd on ford Teie käes,“ ütles ta pikafilma mulle andes. „Bange reisijaid tähele, kes filmapilt

saavad wälja tulema, ja Bradleyd leides, ärge teda filmist kautage."

Bradley astus esimeste seas wälja. Ma wõisin teda hõlpaste äratunda.

Ma teatasin seda advokadile.

"Andke, ma waatan teda," ütles ta.

Ma näitasin talle Bradleyd. Kuna ta jilla äärt mööda edasi kõndis, jõudis advokat teda üleni läbi silmitseda.

Minul polnud oma waenlase waatamiseks enam pikafilma tarwisgi.

Kaldale saades jammus ta kohe senna sadama jäusse, mis parkade seisukohaks määratud oli.

"Hea, hea!" pomises Souer. "Seda ma ootasin. Nähtawalt ei tule meil kaua oodata, et midagi näha saada, mis meile wõimalikuks teeb tegewust algada."

"Kas lähme talle järele?" küüsin mina.

"Ei. Las' ta läheb, kui ta soowib, parka peale ja ühendab ennast oma abilistega. Mis ta seal teeb, teame väga hästi, ilma et siit ära pruugiksime minna; aga kui ta uueste kaldale tuleb, siis lähme talle kunni wõerastemajani järele. Niisugune tore isand, nagu tema, wõtab muidugi Sen-Scharli wõerastemajas aset, kui tall mõnda salajat peidu-urgast pole. Haa! seal läheb ta parka peale."

Ma wõisin teda palja filmaga üsna selgeste näha kuid pärast kadus ta madruste, kaupmeeste ja reisijate hulka ära. Kuid advokat ei kautanud teda mitte silmast.

"Dubli!" pomises ta. "Ta seisab sellesama sõiduriista peal, kus meiegi esite olime, ja lootsik tuleb talle wastu. Sõudjaks on seesama mees, keda meie tähele panime..."

„Zuba tulevad jälle kaldale. Jutustavad... Ma annaksin palju, kui teaksin mis asjast. Koh, politseinik näeb neid ja paneb neid seal tähele...

„Lähme nüüd ruttu, muidu ehk laseme nad oma teed minna,“ lõpetas ta, piffafilma kofku pannes.

Meie jõudsjime parajaks ajaks kaldale, kui Bradley Blehniist ära lahkus, talle wist weel tarwilikku õpetusi andes. See pööras nobedaste parka peale tagasi ning Bradley sammus linna poole. Wähe aja pärast astus ta Sen-Scharli wõerastemajasse. Nähtawalt ei teadnud ta aimatagi, et waritsejad ta kannul kõnniwad.

XXVI.

Tunnistused.

Mull oli juur himu teada jaada, mis mister Souer, kelle osamus mind rõemuga läitis, diete teha tahab.

Dodata ei olnud ka faua.

„Nüüd,“ ütles ta mulle, niipea kui Bradley wõerastemajasse ära kadus, — „nüüd otjime inimese, kes Wudleydelt puuwilla pakid ära ostab.“

Sadama ligidal astus ta ühte magasiniisse sisse, mille ukse kohal ma musta tähtedega sildikirja lugemin:

„Tschatam, kaupleja puuwillaga.“

Souer astus sinna esimene sisse; ma tahtsin tema järel sedasama teha, kuid ta tuli õige ruttu sealt kaupmehega seltsis wälja.

Ragu wiisiks, tutwustati meid teineteisega ja adwokati wiis meid oma kuntoriisse.

Mister Tschatam kuulab tähelepanelikult, kui ma oma kimbatusdest parka peal ja Londi saarel jutustasin, ja ilma kahewahel olemata lubas ta Wudleyde puuwilla ära osta.

Meie jutustamise lõpul tuli advokadi kumtorisje üks meesterahwas. See oli meist tellitud politsei ametnik, keda meie wahiti jätjime.

„Noh, Reichs, mis uudist?“ küsis Souer.

„Puuwilla kannetakse wälja.“

„See küll, meie ostame ta filmapill ära.“

„Sis rutake! Ma arwan, neil on nõuu terwet koormat kaubaaita saata.“

Advokat jäi mõtetesse.

„Bot mis!“ ütles ta. „Meie ei hakka neid segama. Las' teewad.... Meie läheme neile järele.... Oh ei,“ lisas ta järelemõteldes. „Teie, armas Tschatam, minge sadamasse jalutama, ja kui parka kohta saate, siis jäege seisma ning paluge endale kauba proowi näidata. Kui seda waadanud olete, siis ütelge, et terve koorma ära ostate, ning kuulake järele, kes selle müüja on. Wõite ka ütelda, et Teie selle wastu pole, kui kaup wiibimata tehtud saaks, kas küll seal samas wõerastemajas, kus Bradley wiibib, kui ta aga seda soowib. Selle ajaga jõuan ma politsei ülema juures käia ja parka peal olejate kelmide ja ka Bradley enese wangiwõtmiseks luba muretseda. Mis Teiesse puutub, Reichs,“ kõneles advokat edasi, „siis näitate mister Tschatamile müüdawaid puuwillu; pärast wõtate woorimehe ja sõidate Sen-Lui wõerastemajasse. Seal palute mister Henryt ja ta wenda ruttu siia tulla. Peale seda lähete sadamasse tagasi ja waatate järele, kuhu nad kauba wedawad. Teil tuleb kelmisid nii filmas pidada. et nad Teid ei näe; peaasi — ärge mister Tschatamiga jutustama hakake.“

— Võite nüüd minna, mister Tschatam. Ostke puu-
will, kui kallilt tahate, ära; kuid ärge üht kopikat
talle wälja makske."

Tschatam ja Reichs läksivad minema.

"Noh, Sir," ütles mulle advokat, "mull on nüüd
Teie kaastegewust ühes väga tähtsas asjas waja.
Walter kui puwilla ja Neegrüte peremees, piab Brad-
ley peale kaebdust tõstma. Mis Henrysse käib, si's
ei saa tema tunnistused midagi tähendama; need
saakjid meile ennemini tüliks olema. Ainult Teie
tunnistused saawad tähtsad olema. Kui kõik jala-
rööwliid wangi wõetakse, on meil tarwis asjalisi
tunnistusi otsima minna. Meie sõidame Tondi-saarele
ja hakkame selle lahkest tubliste läbiuurima..."

Wudleyd tuliwad ja meie läksime üheskoos polit-
seiülema juurde tunnistusi andma.

Meil läks kerge waewaga korda Blehni, Stien-
geri ja nende kolmanda jeltsilise wangiwõtmiseks
käsku muretsema. Politseiülem lubas neid ajawiit-
mata arresti panna. Peale seda läksime mister Sou-
eri juurde ja hakkasime seal Tschatami ootama.

Wiimane ei wiiwitanud ka tulemisega.

"Noh, mis kuulub?" küsis advokat.

"Ma ostsin kõik ära."

"Kellelt?"

"Mississippi istandniku, nimega Matt Bradley käest."

"Kui kallilt?"

"Pool muidu. Nii odawaste, et ma seda tõsiselt
kaubaks soowiksin. Mister Bradley näis väga järe-
leandlik olewat, leppis kohe esimese hinnapakumisega.
Homme lähen talle Sen-Scharli wõerastemajasse
raha maksma. Selle ajaga saab puuwill Scham-
panjooli pakkoonesse weetud, kust teda mulle müügi-
tähe ettenäitamisel kätte antakse."

„Soo, nüüd võib siis Bradley enesega peale hakata,“ ütles advokat.

* * *

Sellesama päeva õhtul saidvad Nataniel Bradley, Wiljam Blehn, Dshens Stienger ja ka keegi Lesmel Krouger, nende seltsiline, nähtawalt Bradley istanduse ülewaataja asemil, neljakeste New-Orleani wangitorni heidetud.

XXVII.

Lõpetus.

Kohus leidis, et kõik neljakeste tapmises ja rööwi mises süüdlased olivad.

Tondi-saare lahese läbiotsimisel leiti lõuendi tüüka Budley stemplitega ja ühe Negeri furnukeha, kellele raske raudlatt nõõriga kaela oli juutud.

See Neger oli kuuliga rinnust haamatud.

Armatawaste oli jee haaw sestjamaast pistuli paugust, mis ma Tondi-saarel uinudes kuulsin.

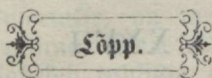
Kolme teiste Negerite furnukehasid ei läinud korda ülesse leida. Wististe olivad need Mississippi jõgawesesse heidetud.

Peale selle leiti lahesejst weel teisa lõuendi tüüka, millel mitmesugused stemplid peal olivad: teiste seas leidusiwad ka stemplid selle Arkanzase istandniku nimega, kellest Herny Budley jutustanud oli.

Kõiki nelja kurjategijat mõisteti eluaegse wangipõlweesse. Kängemat karistust neile ei wõinud mõis-

ta, jest et tunnistusi polnud, et nad walget inimesi oleksivad tapnud.

Bradley aga ei leppinud oma saatusega. Ma sain kuulda, et ta aasta pärast enesetapnisega oma elu oli lõpetanud. Mis Blehni, Stiengeri ja Krougeriõse puutub, siis istusivad ka nemadgi eluotsani Louzjani tuhthoones.

Выдано
из Запасных
фондов БАН
СССР

